

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**SOSYAL HİZMET UZMANLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET
ALGILARI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Bilge GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARI VE KADINA
YÖNELİK ŞİDDET TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bilge GÜNEŞ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Bilge Güneş tarafından hazırlanan ‘‘Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki’’ başlıklı bu çalışma, 04.06.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Melahat Demirbilek (Başkan)

Prof. Dr. Kasım Karataş (ye)

Doç. Dr. Türken ağlar (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŐEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

04/06/2024

Bilge GÜNEŞ

¹ “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

- (1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*
- (2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*
- (3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Bilge GÜNEŞ

TEŞEKKÜR

Benim için zorlu geçen bir sürecin sonunda yüksek lisans tezimi tamamlamanın sevincini yaşıyorum. Bu süre zarfında hem tezime katkı sağlayan hem de bana destek gösteren kişilere teşekkür etmek istiyorum.

Öncelikle tez çalışmamın her aşamasında ilgisi, yardımları ve yol göstericiliği için tez danışmanım Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR'a teşekkür ederim.

Jüri üyelerim olmayı kabul ederek tez çalışmama değerli katkılarını sunan Prof. Dr. Kasım KARATAŞ ve Prof. Dr. Melahat DEMİRBILEK'e teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında kendi deneyimleriyle beni aydınlatan, sorularımı yanıtlayan, kaygılarımı yatıştıran ve beni cesaretlendiren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığındaki çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Her konuda kaygılarımı ve mutluluğumu paylaşan, derdimi kendi derdiymiş gibi sahiplenen, her daim yanımda olan, her sorunuma koşan Büşra SÜNETCİ KOCAOĞLU'na teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan, bana mücadele ruhu aşılayan ve varlıklarına daima şükrettiğim canım ailem Birgül, Sadık, Tuna, Şeyma, Meriç, Deniz ENGİNKAYA'ya çok teşekkür ederim. Beni kendi evlatlarından ayırmayan, bana her konuda destek olan ve ikinci ailem olan Selma, Hasan ve Sıla GÜNEŞ'e teşekkür ederim. İyi ki varsınız, iyi ki benim ailemsiniz.

Son olarak hayatıma girdiği ilk andan itibaren hayatımı güzelleştiren, bana her konuda devam etme gücü veren, her düştüğümde kaldıran, her zaman sonsuz desteğini hissettiren, her zoru kolay yapan, her konuda yolumu aydınlatan, beni her zaman güldürmeyi başaran, yanında her derdimi unuttuğum, hayata bambaşka bakmamı sağlayan sevgili eşim Erdiñç GÜNEŞ'e çok teşekkür ederim. İyi ki varsın, iyi ki benimlesin!

ÖZET

GÜNEŞ, Bilge. *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024.

Toplumsal cinsiyet; biyolojik cinsiyete bağlı oluşan ve biyolojik cinsiyetlere toplum ve kültür tarafından yüklenen anlam, rol, beklenti, davranış örüntüsü ve sorumluluklardır. Toplumsal cinsiyet, eşitsiz güç ilişkilerine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet normlarına göre kadınlar erkeklerden daha güçsüz olup erkeklere itaat etmek, aile içerisindeki bakım sorumluluğunu üzerine almak, kamusal alandan ziyade özel alanda yer almak, kamusal alanda yer alacaklarsa bile erkeklerden daha düşük pozisyon ve ücretlerde çalışmaya razı olmak durumundadır. Kadınların toplumsal cinsiyete göre erkeklere kıyasla toplumun daha alt kesiminde yer almaları kadına yönelik şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları kadına yönelik şiddet alanının başat meslek elemanlarıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarının, toplumsal cinsiyet algılarından ve kadına yönelik şiddet tutumlarından etkilenebilme olasılıkları bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Türkiye genelinde gerçekleştirilen araştırmaya toplam 480 sosyal hizmet uzmanı katılım sağlamıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacının hazırlamış olduğu anket formu, Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Tektaş, Işık, Aslan, & Kanbay (2017) tarafından geliştirilen İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS23 paket programıyla çözümlenmiştir.

Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarının ve kadına yönelik şiddet tutumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, lisansüstü eğitime sahip olma gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısı olumlu düzeydedir. Sosyal hizmet uzmanlarının kadına yönelik şiddet tutumu ise olumsuz olup uzmanlar kadına yönelik şiddete karşıdırlar. Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasında ilişki orta düzeyde pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Sosyal hizmet eğitiminin, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını farkındalık seviyelerini artıracak şekilde olumlu olarak şekillendirdiği bulgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet

ABSTRACT

GÜNEŞ, Bilge. *The Relationship Between Social Workers Perceptions of Gender and Their Attitudes to Violence Against Women*, Master's Thesis, Ankara, 2024.

Gender is the meanings, roles, expectations, behavioral patterns and responsibilities attached to biological sex by society and culture. Gender leads to unequal power relations. According to gender norms, women are weaker than men and have to obey men, take on care responsibilities within the family, work in the private sphere rather than the public sphere, and if they are to work in the public sphere, they have to accept lower positions and wages than men. The fact that women are in the lower part of society compared to men according to gender leads to violence against women. Social workers are among the leading professionals in the field of violence against women. Social workers' professional practices are likely to be affected by gender perceptions and attitudes towards violence against women.

The aim of this study is to determine the relationship between social workers' gender perceptions and attitudes towards violence against women. A total of 480 social workers participated in the research conducted throughout Turkey. In this study, in which quantitative research method was used, the questionnaire form prepared by the researcher, the Gender Perception Scale developed by Altınova and Duyan (2013), and the ISKEBE Violence Against Women Attitude Scale developed by Tektaş, Işık, Aslan, & Kanbay (2017) were used as data collection tools. The data were analyzed using SPSS23 package program.

In the study, it was examined whether social workers' gender perceptions and attitudes towards violence against women differ according to variables such as gender, age, marital status, having children, and having postgraduate education. According to the results of the study, social workers' perception of gender is positive. The attitude of social workers towards violence against women is negative and the experts are against violence against women. A moderate positive relationship was found between social workers' gender perceptions and attitudes towards violence against women. It was found that social work education positively shaped social workers' gender perceptions and attitudes towards violence against women in a way to increase their awareness levels.

Keywords

Social work, gender, violence against women

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BİLGİLERİ	3
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	7
1.6. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI	7
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET	8
2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET VE SOSYAL HİZMET	13
2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	17
2.4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ	21
2.4.1. Fiziksel Şiddet.....	21
2.4.2. Duygusal/Psikolojik Şiddet	22
2.4.3. Cinsel Şiddet.....	23
2.4.4. Ekonomik Şiddet.....	25
2.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE SOSYAL HİZMET	26
2.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN DÖNGÜSÜ	28
2.7. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA ULUSLARARASI DÜZENLEMELER	30
2.7.1. Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW).....	30
2.7.2. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge.....	30
2.7.3. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı.....	31
2.7.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi-İstanbul Sözleşmesi	32

2.8. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET	33
2.9. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE DAİR FARKINDALIĞIN GELİŞİMİ	37
2.10. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA ULUSAL DÜZENLEMELER	40
2.10.1. 1982 Anayasasında Değişiklik.....	40
2.10.2. Türk Medeni Kanunu’nda Değişiklik	41
2.10.3. Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik	42
2.10.4. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun.....	43
2.10.5. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	44
2.11. REFAH DEVLETLERİ KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ NASIL ELE ALMALIDIR?	47
2.12. TÜRKİYE’DE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİ	49
2.13. SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ETİK DEĞERLERİ	54
3. BÖLÜM: YÖNTEM	58
3.1. MODEL	58
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	58
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	59
3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği.....	60
3.3.2. İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği) ...	60
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	61
3.5. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ	62
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	62
4. BÖLÜM: BULGULAR VE TARTIŞMA	63
4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA	63
4.2. TOPLUMSAL CİNSİYET ÖLÇEĞİ VE İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA	91
4.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ÖLÇEĞİ VE İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA	111
SONUÇ VE ÖNERİLER	113
KAYNAKÇA	124
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	138
EK 2. ETİK KURUL İZİNİ	140

EK 3. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜNDEN SHUDER'E YAZILAN ARAŞTIRMA TALEP YAZISI	141
EK 4. SHUDER ONAY YAZISI.....	142
EK 5. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU	143
EK 6. ARAŞTIRMACI TARAFINDAN HAZIRLANAN ANKET SORULARI	144
EK 7. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ	148
EK 8. İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ	150

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olarak bireyler toplumdaki egemen düşünce yapısından etkilenmektedir. Buna toplumsal cinsiyet ilişkilerini belirleyen ataerkil düşünce yapısı da dâhildir. Ataerkil ideoloji kadınları erkeklere göre daha güçsüz/zayıf görmekte bu nedenle kadınlar üzerinde baskı ile tahakküm kurmaya çalışmakta böylelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği ortaya çıkmaktadır. Toplumda kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsiz cinsiyet ilişkileri, kadınların erkeklere göre toplumsal olanaklardan daha az faydalanmalarına; daha az eğitim almalarına, daha niteliksiz işlerde çalışmalarına veya çalışma hayatına hiç katılamayıp özel alan olan ev ortamına hapsedilmelerine; özel alandaki bakım, temizlik gibi aslında her iki cinsiyetin de üstlenmesi gerek sorumlulukları yüklenmelerine ve sonuç olarak siyasal ve kamusal alanda erkeklere göre daha ikinci planda kalıp eğitim, gelir, sağlık, mülkiyet edinme gibi konularda geride olmalarına sebep olmaktadır. Kadınların erkeklere kıyasla daha düşük bir eğitime, daha niteliksiz bir işe ve daha yetersiz bir gelire sahip olmaları kadınları erkeklere bağımlı yaşamaya mecbur bırakmakta, bu durum kadına yönelik şiddetin temelini oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet meslek ve disiplinin kökenini; bireylerin sosyal refah seviyelerinin artırılması amacıyla, sosyal hak ve adalet perspektifiyle toplum içindeki eşitsizliklerin temelini anlamaya çalışarak bireylerin bu eşitsizliklere dair farkındalıklarını yükseltip güçlenmelerine ve kendi hayatları üzerinde daha fazla etki sahibi olmalarına katkıda bulunmak ve bu amaçları gerçekleştirebilmek için sosyal politikaların geliştirilmesine yardımcı olmak oluşturmaktadır (Şaşman Kaylı, 2016). Bir disiplin olarak sosyal hizmet mesleğinin temel amacının toplumdaki dezavantajlı bireylerin refah seviyelerinin yükseltilmesi olduğu ve mesleğin bu kapsamda eşitlik ile adalet ölçütleri çerçevesinde geliştiği göz önünde bulundurulacak olursa toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet konularının, sosyal hizmet mesleğinin önemli sosyal sorun alanları arasında yer aldığı fark edilmektedir. Bunun temel nedeni kadını güçsüzleştirerek eğitim, çalışma, siyaset gibi alanlardan uzaklaştırıp ev içi alana hapseden ve hapsediği bu izole alanda şiddete maruz bırakarak kadını ve kadının iyilik halini yok sayan ve cinsiyetler arası eşitsizliği üreten ataerkil ideolojinin dönüştürülerek toplumun kadın ve

erkeğe yüklediği eşitsiz rol ve beklentilerin yıkılması, kadınlar için daha eşitlikçi ve adil toplumların oluşturulmasıdır.

Sosyal hizmet uzmanları; sosyal sorunlarla birey, grup ve toplum düzeyinde mikro, mezo ve makro boyutlarda çalışan, sorunların altında yatan toplumsal sebepleri irdeleyen, toplumsal dönüşüm ve değişimi destekleyerek geliştiren meslek profesyonelleridir. Kadınların ataerkil ideoloji ile mücadele ederek güçlenmeleri, fırsat eşitliği çerçevesinde toplumsal yaşamda erkeklerle eşit konumda yer edinmeleri için sosyal hizmet uzmanları birey, grup ve toplum düzeyinde bilinç yükseltme çalışmaları yapmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları kadına yönelik şiddetin önüne geçebilmek için öncelikle eşitsiz cinsiyet ilişkileri ile mücadele etmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet konuları, hem başlı başına birer sosyal sorun olmaları hem de birbirlerini tetikleyerek toplumun önemli bir kesimini etkilemeleri nedeniyle sosyal hizmet mesleği açısından çalışılması gereken önemli konulardır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda temel amacı toplumların refah seviyesinin yükseltilmesi olan sosyal hizmet mesleğinin ve bu mesleğin icracıları olan sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarının, kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının ve bu ikisi arasındaki ilişkinin saptanması önem taşımaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının, toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları daha fazla incelenmeli ve araştırılmalıdır. Bu doğrultuda bu araştırmanın kapsamını sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın kapsamı doğrultusunda ilk bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımları yer almaktadır. İkinci bölümü araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, kullanılan ölçeklere, etik konulara ve verilerin nasıl analiz edildiğine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde bulgular ve tartışma bulunmaktadır. Son bölümde ise araştırma sonuçları doğrultusunda öneriler yapılmıştır.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMA BİLGİLERİ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Dünyada ve Türkiye’de pek çok birey farklı konularda eşitsizliğe maruz kalmaktadır. Bu eşitsizlikler yaş, sınıf, cinsiyet özellikleri, ırk, engellilik, ekonomik düzey, sosyal ya da siyasi tercihlerle alakalı olabilmektedir. Eşitsizlik yaşanan konulardan biri de toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; toplumun biyolojik cinsiyetlere yüklediği rollerden kaynaklanan, bir cinsiyetin diğer cinsiyete tahakkümünü içeren, aynı cinsiyet içerisinde ise güçlü olanın güçsüze baskısını meydana getiren ve pekiştiren, pek çok konuda şiddetin ortaya çıkmasını tetikleyen, cinsiyetler arasında ve cinsiyetlerin kendi içinde makul ve makbul algısını doğuran, aslında toplumsal cinsiyet normlarına göre güçlü olarak tanımlanan bireyleri dahi ezen, tehlikeli, yaygın ve çok boyutlu bir sosyal sorundur. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyete dayalı olarak ortaya çıkan ve toplum ile kültür tarafından biyolojik cinsiyetlere dayatılan anlamları, rolleri, beklentileri, davranış kalıplarını ve sorumlulukları kapsar. Toplumsal cinsiyet, birtakım sosyal bağlamlar aracılığıyla kadınlık ve erkeklik rolleri ile ilişkili sosyal, psikolojik ve kültüre dair özellikleri ifade eder (Lindsey, 2015).

Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yol açtığı en büyük sosyal sorunlardan biri kadına yönelik şiddettir. Kadına yönelik şiddet, kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz olarak etkileyen, her alandaki özgürlüklerini sınırlayan ve toplumsal hayatta aktif rol almalarının önüne geçen, kadınların güçsüzleşmesine yol açan yaygın bir sosyal sorun olarak tanımlanmaktadır (Öztürk A. , 2014).

Sosyal hizmet; bireylerin özgürleşmesini ve güçlenmesini amaçlayan, sosyal ve kültürel olarak uyum, değişim ve gelişimi hedefleyen ve bunlara dayalı uygulamalar içeren bir akademik disiplindir. İnsan haklarının öncelenmesi, bireysel farklılıklara duyarlılık, eşitlik ve adalet sosyal hizmet disiplininin temelinde yer almaktadır (International Federation of Social Workers, 2014). Sosyal hizmet birey, aile, grup, toplumla çalışan, bireylerin ve toplumun refah seviyesini, yaşam kalitesini ve sosyal işlevselliğini artırmayı amaçlayan uygulamalı bir meslektir. Sosyal hizmet özellikle dezavantajlı

birey ve gruplarla mikro, mezzo ve makro boyutlarda uygulamalar yürüten bir meslektir.

Sosyal hizmette cinsiyet ayrımcılığı da dâhil her türlü ayrımcılıktan uzak uygulamalar yapabilmek için sosyal hizmet uzmanlarının uyması gereken mesleki etik değerler bulunmaktadır. Müracaatçının iyilik halini artırmak için bilgi, beceri ve değerlerin kullanılması ve bunların daima güncel tutulması, sosyal adaletin sağlanması için müracaatçı adına ya da müracaatçıyla birlikte sosyal değişimin gerçekleştirilmesi, her bireyin farklılığı göz önünde bulundurulmak suretiyle müracaatçının onur ve değerine saygı gösterilerek kendi geleceğini belirlemesinin teşvik edilmesi, değişim için iletişimin önemli bir araç olduğu gerçeğinden hareketle insan ilişkilerine önem verilmesi ve etik ilkelere bağlılık ile şeffaf uygulama sosyal hizmetin etik değerleri olarak sayılmaktadır (Reamer, 2018). Müracaatçıya dair yaş, cinsiyet, cinsel kimlik, sınıf, etnik köken, ırk, engel durumu, konuştuğu dil, dini inanç gibi kişisel faktörler tek tip uygulamanın önüne geçmek için göz önünde bulundurulmalı, önyargılar ve kalıplaşmış düşüncelere karşı farkındalık içinde olunmalı, toplumsal cinsiyet de göz önüne alınarak müracaatçılara roller biçilerek bazı eylemler pekiştirilmemeli ve baskı karşıtı uygulamalarla farklılıklara duyarlı olunmalıdır (Thompson, 2014).

Sosyal hizmet uzmanlarının, mesleki uygulamalar gerçekleştirirken her zaman etik değerlere uymaları beklenmektedir. Çünkü bu değerler sosyal hizmet mesleğinin temelini oluşturmaktadır. Ancak sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet alanlarında uygulamalar yaparken bazen kendilerinden beklenmeyecek şekilde etik ilke ve değerlere uygun davranmayabilirler. Bu duruma yoğun iş temposu, duygusal tükenmişlik, karmaşık vakaların doğurduğu ikilemler, çıkar çatışması gibi kişisel sebepler, iş yeri politikaları veya yöneticilerin beklentileri gibi baskılar sebep olabileceği gibi sosyal hizmet uzmanlarının eğitim eksikliği ve farkındalık seviyelerinin düşük olması da etik değerlerin ihlal edilmesinde etkili olabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının çeşitli konularda algı ve tutumları vardır ve uzmanlar, meslek elemanı olarak alanda uygulama yapmaya başlamadan önce her ne kadar profesyonel eğitim alsalar da bazen algı ve tutumlarının olumsuz düzeylerde oluşu mesleki uygulamalarını etkileyebilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının algı ve tutumlarının olduğu konular arasında toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet de bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal sorunları içeren çeşitli alanlarda uygulamalar yaparken, uygulama süreçleri uzmanların toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarından etkilenebilmekte, bu da müdahalelerinin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılacak araştırmalarda, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları, kadına yönelik şiddet tutumları, sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları sosyal hizmet eğitiminin biçim ve içeriğinin ve de alanda meslek elemanı olarak bulunma sürelerinin toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları üzerinde ne derece etkili olduğu üzerinde durmak önemlidir. Özellikle son süreçte örgün öğretimin yanı sıra, açık öğretim mezunlarının da istihdamda giderek daha fazla yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları konusunda bir farklılık olup olmadığı ve bu algının kadına yönelik şiddet tutumlarını ne şekilde etkilediği konusunun anlaşılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın temel problemini bu şekilde özetlemek olanaklıdır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin ortaya konmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır:

- Sosyal hizmet uzmanlarının kadına yönelik şiddet tutumları nedir?
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısı ne durumdadır?
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasında ilişki var mıdır?
- Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını şekillendirmekte midir?
- Meslekte geçirilen yıl süresi, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını farklılaştırmakta mıdır?
- Sosyal hizmet uzmanlarının cinsel-fiziksel şiddet tutumları ile psikolojik-ekonomik şiddet tutumları farklılaşmakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi açısından önemlidir ve literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Buna ek olarak bu çalışma; sosyal hizmet eğitiminin, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını etkileyip etkilemediğini belirleyen bir çalışmanın olmaması ve bu araştırmanın bu etkiyi saptaması bakımından önemlidir.

Sosyal hizmet literatürü tarandığında sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesine dair çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları veya kadına yönelik şiddet tutumları ile birtakım değişkenler üzerine araştırmalar yapıldığı (Khunou, Pillay, & Nethononda, 2012; Başer & Akçay, 2018; Çay Yılmaz, 2020; Korkmaz, 2020; Bölükbaş, 2021; Kalkıncı, 2021; Lotfi, Özkan, Babacan, & Akduman, 2022) ancak bu çalışmalardan elde edilen verilerin sınırlı olduğu ve iki konu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları veya kadına yönelik şiddet tutumları ile birtakım değişkenler üzerine araştırmalar yapıldığı (Deran, 2017; Karataş, 2018; Açıl, 2019; Akçay & Beydilli Gürbüz, 2019; Güzel, 2020; Gürhan Duran, 2022; Erçakır, 2022; Sırma, 2023) saptanmıştır. Ancak bu çalışmaların yalnızca belirli bir cinsiyet, belirli bir sosyal hizmet alanı veya belirli bir il çerçevesinde yapıldığı, bu araştırmalardan elde edilen verilerin yeterli olmadığı ve Türkiye genelinde sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine herhangi bir araştırmanın yapılmadığı saptanmıştır. Bu durum, bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırma alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına, hâlihazırda sosyal hizmet bölümlerinde eğitim görenlere, mesleği tercih edecek olanlara, mesleğe ilgi duyanlara ve genel olarak toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularına merak duyanlara, bilgi vermek açısından önemlidir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma yürütülürken herhangi bir sınırlılıkla karŐılaŐılmamıŐtır.

1.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları, kadına yönelik Şiddet tutumlarını belirler.

Sosyal hizmet eğitiminin içeriği, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarını ve kadına yönelik Şiddet tutumlarını Őekillendirir.

1.6. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI

Toplumsal Cinsiyet Algısı: Araştırmaya katılım sağlayanların Toplumsal Cinsiyet Algısı leğinden aldıkları puanları ifade etmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet Tutumu: Araştırmaya katılım sağlayanların İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum leğinden aldıkları puanları ifade etmektedir.

Sosyal Hizmet Uzmanı: Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olan ve araştırmaya katılım sağlayan kişileri ifade etmektedir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Cinsiyet biyolojik ve toplumsal bakımdan ayrılan iki boyutlu bir kavramdır. Biyolojik cinsiyet, erkek ve dişiye ayıran biyolojik özellikleri ifade etmektedir (van Anders, et al., 2017). Biyolojik cinsiyet bireyin genleri doğrultusunda oluşan üreme organları ve biyolojik oluşumdur. Kabaca biyolojik cinsiyet için kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklardır denebilmektedir. Biyolojik cinsiyet özellikleri kişiler tarafından belirlenemeyen ve birtakım tıbbi operasyonlar geçirmeksizin değiştirilemeyen özelliklerdir. Toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyetlere toplum tarafından atfedilen rol ve sorumlulukları belirtmektedir. Kavram olarak ilk defa 1972 yılında kullanılan toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki ayrımın biyolojik öğelerin yanı sıra toplumsal ve kültürel olarak meydana getirildiğini ve inşa edildiğini açıklamaktadır (Oakley, 2016).

Toplumsal cinsiyet, kültürel olarak yapılandırılmış özellikler ve kadın ve erkeklerin davranış biçimleri olarak tanımlanabilmektedir. Toplumsal cinsiyet, kişilerin kim olduğuna ve erkek veya kadın olarak hangi davranışları sergilemeleri gerektiği konusunda beklentiler yaratmaktadır (Beurskens , 2016). Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili ortaya atılan tanımlamalar incelendiğinde, erkeklerle kadınların sosyal hayat içerisindeki konumlarının biyolojik olarak farklı olmalarının bir sonucu olmadığı; toplumsal ve kültürel olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır (Toker Erdoğan, 2010).

Toplumsal cinsiyet rol ve beklentilerini yaratan ve ortaya çıkaran, kişilerin içinde buldukları toplum ve kişiler büyüyüp yetişirken özelliklerini aldıkları kültürdür. Ayrıca toplumda var olan aile, okul, din gibi kurumlar aracılığıyla yeniden üretilerek pekiştirilmektedir. Bu yönüyle toplumsal cinsiyet aslında bir nevi sosyalizasyon sürecidir denebilmektedir. Sosyalizasyon, toplumun değer ve normlarının, doğru ve yanlışlarının, kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışlarının birey tarafından öğrenilmesi sürecidir. Sosyolojide, sosyalizasyon süreci, bireyin doğumundan itibaren toplumun ve çevrenin normları, değerleri ve davranışlarını öğrenerek benimsemesi

olarak tanımlanır. Bu süreç, bireyin hayatı boyunca sürer ve yinelenen deneyimlerle öğrenilerek pekişir (Görgün Baran, 2008). Toplumsal cinsiyet rollerinin de kadınlar ve erkekler için uygun davranış kalıplarını belirlemesi ve kız ile oğlan çocuklarına yetişme süreçlerinde bu davranışları dayatması bakımından sosyalizasyon süreciyle benzeştirilebilmektedir. Sosyalizasyon bir bireyin özelliklerinin ve davranışlarının öğretildiği sosyal öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal cinsiyetin meydana gelmesinde etkili olan bir diğer unsur arzunun heteroseksüelleştirilmesidir. Arzunun heteroseksüelleştirilmesi dişilik ve erkeklik arasında tekil ve asimetrik zıtlıkların oluşturulmasını zorunlu kılar (Butler, 2014). Çünkü arzu, eril ve dişil iki beden arasında geçen bir ilişki olarak nitelendirildiğinde ister istemez eril özellikler ve dişil özellikler sınıflandırmasını da beraberinde getirecektir. Oysa arzunun yalnızca eril ve dişil bedenler arasında yaşanmadığı göz önünde bulundurulduğunda arzu, cinsiyetleştirilmeden ve toplumsal cinsiyet normlarından uzak düşünülebilmektedir.

Toplumsal cinsiyeti en çok pekiştiren unsurlardan biri de cinsiyete dayalı iş bölümünün yapılmasıdır. Eski çağlardan beri cinsiyete dayalı görev paylaşımı yapılması kadınlara görece daha değersiz, daha az tehlike içeren ve daha az fiziksel güç gerektiren işlerin verilmesine yol açmış ve bu durum modernleşmeyle birlikte kadınların daha çok bakım, ruh sağlığı, ücretli ya da ücretsiz ev içi işçiliği gibi alanlara yönelmesine sebep olmuştur. Buna paralel erkekler mühendislik, polislik, tamircilik, itfaiyecilik gibi meslekleri kadınlara oranla daha fazla seçmişlerdir (ILO, International Labour Office, 2009). Hatta sayılan bu alanların bazılarında kadınlar yok denecek kadar az yer almaktadır. Bu durum kadınların toplumdaki ve sosyal hayattaki konumlarını ev ile sınırlandırmış, varlıklarını ikincilleştirmiştir.

Toplumsal cinsiyet irdelendiği zaman nihayetinde bir söylem olduğu fark edilmektedir. Buna göre toplumsal cinsiyetin erkekler, kadınlar ve diğerleri hakkında düşünme şeklini düzenleyen sosyal ve metinsel uygulamalar yoluyla üretildiği görülmektedir. Bu, cinsiyetin durağan olmadığı ya da bireylere bağlı olmadığı anlamına gelebilmektedir. Yani bireyler biyolojik cinsiyetlerinin ön plana çıkarak özne haline gelmesine ya da bireysel kimliklerinin cinsiyetlendirilmesine karşı olabilmekte fakat kendilerini ifade etmenin bilinen, tanınan ve aslında kolaya kaçan da bir yolu olarak kendilerini yine

cinsiyetleriyle tanımlayabilmektedirler (Scourfield, 2006). Toplumsal cinsiyete dair rol ve söylemlere karşı hem bir direnç bulunmakta hem de toplumsal cinsiyet rollerini destekleyen bir toplumsal düzene bağlılığın gerekli olduğu standart ve kurumsal bir söylem mevcut ve hâkimdir. Fakat toplumsal düzen, kadınları ve dişiliği yalnızca daha değerli olan erkekler ve erkeklikle ilişkili olarak konumlandırmaya çalışmakta hatta kadınları ve kadınlığı erkeklerin ve erkekliğin bir alt dalı olarak görmektedir. Toplumsal bir düzen olarak işlev gördüğünden dolayı toplumsal cinsiyet, standart bir şekilde sorgulandığında genellikle toplumsal cinsiyet hiyerarşisinden ya da toplumsal cinsiyet normlarının nasıl oluştuğundan ziyade akla daha bireysel, kişisel ve öznel hususlar gelmektedir. Bu da toplumsal cinsiyetin doğru bir şekilde ele alınmadığı gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Toplumsal kurallar son derece dirençli olabilmekte ve birbirini devam ettirmenin neticesinde iç içe geçtiklerinden dolayı kuşaklar boyunca kendiliğinden ve istemsiz olarak etkilerini sürdürebilmektedirler (UNFPA-United Nations Population Fund, 2020). Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet; toplum ve kültür tarafından üretilen, toplumdaki bireylerce öğrenilen ve öğretilen, pekiştirilen ve nesilden nesile aktarılan bir davranış biçimi olarak tanımlanabilir. Toplumsal cinsiyet için yapılan bu ve benzeri tanımlamalara göre toplumsal cinsiyet için insanları bir tornadan geçirmek benzetmesi kullanılabilir. Bu tornaya göre insanlar doğar ve onlara biyolojik cinsiyetlerine göre rol ve sorumluluklar biçilmektedir. İnsanlara bu rol ve sorumluluklar bebeklikten itibaren öğretilmeye başlanır ve bunları öğrenip uygulayanlar toplum tarafından makul ve makbul kabul edilmektedir. Fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için içinde bulunduğu toplum ve kültüre uyum sağlamayı amaçlayan her bireyin benzer davranış kalıplarını sergilemesi ya da benzer davranış kalıplarından kaçınması beklenmektedir. Bu da bireylerin aşağı yukarı birbirine benzemesine ve resmen ‘bir tornadan çıkmışçasına’ görünmelerine yol açmaktadır.

Toplumsal cinsiyet, anne karnında başlamaktadır. Ebeveynlerin ve çevresel faktörlerin etkisinin toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki baskısı ve gücü, sıklıkla bebek henüz anne karnındayken belirtilerini göstermeye başlamaktadır (Bahtiyar Saygan & Pekel Uludağı, 2021). Bebeğin biyolojik cinsiyetinin öğrenilmesi ile bebek için alınan giysiler ve oyuncaklar, bebek için seçilen eşyalar, bebek için düşünülen isimler toplumsal cinsiyetin dayattığı kalıplara göre belirlenmektedir. Kız bebekler için pembe,

oğlan bebekler için mavi renk tercih edilmektedir. Kız bebekler için narin, naif ve duygulara ilişkin isimler, oğlan bebekler için sert, dayanıklı ve güce ilişkin isimler tercih edilmektedir. Kız çocuklara alınan oyuncaklar kadınların annelikleri ve ev içi rolleriyle uyumlu oyuncaklar olup bebek, mutfak eşyası vb. iken oğlan çocuklara alınan oyuncaklar güç ve şiddete dayanan araba, tabanca vb. gibi oyuncaklardır. Çocukların yaşları ilerledikçe yetişkinlerin çocuklara davranışları da çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak farklılaşmaktadır. Kız çocuklardan ev içi sorumluluklara katılması, nazik olması ve toplumsal normlara uygun davranışlar sergilemesi, oturmasına kalkmasına dikkat etmesi ve ev dışında 'edepli olması beklenirken; oğlan çocuklardan sert olması, duygularını belli etmemesi, kendisini ezdirmemesi, sokakta oynaması, gerekirse güç ve şiddet kullanması beklenmektedir. Çocuklara dayatılan bu kalıp yargılar; çocukların yetişkinlik hayatlarında alacakları kararlar, seçecekleri meslekler, kuracakları ilişkiler ve iletişim biçimleri gibi sosyal, kültürel, psikolojik ve cinsel bütün örüntülerini etkilemektedir. Toplumsal cinsiyeti üreten ve pekiştiren kültürün bir parçası olan bu çocuklar yetişkinliklerinde toplumsal cinsiyeti kuşaktan kuşağa aktarmaya hazır hale geleceklerdir.

Yetişkinlik hayatlarında erkeklerden daha sert, baskın, güçlü, otoriter, lider ruhlu, karar verme mekanizması olması, ailesini ve ülkesini koruması gibi aktif roller beklenirken kadınsı davranışlar sergilememesi, başarılı olması, daha fazla para ve statü getiren meslekler edinmesi, cesur olması ve şiddet ile güç içeren davranışlar göstermesi beklenmektedir. Böylelikle toplumun ve toplumsal cinsiyetin kendisinden beklediği davranışları sergileyen erkek toplumun ona bu davranışlardan ötürü verdiği bazı 'hak'lara sahip olmaktadır. Erkek, kazandığı bu haklarla pekiştirdiği gücünü hem görece kendisinden daha güçsüz erkekler üzerinde hem de toplumsal cinsiyet kalıplarına göre zaten güçsüz olarak görülen kadınlar ve çocuklar üzerinde uygulamaktadır ve bu örüntü kendini sürekli devam ettirmektedir.

Erkekler rollerini sürekli pekiştirmek ve kendilerini topluma hem ispat etme hem kabul ettirme çabası içerisindedirler. Bu da aslında toplumsal cinsiyetin kendi normlarına göre güçlü olanları bile ezebileceğinin, baskı altına alabileceğinin bir göstergesidir. Toplumsal cinsiyet bir yandan erkekler için bir güç alanı yaratırken bir yandan da beklentilerin karşılanmaması durumunda erkekleri de çiğnemektedir. Erkeklik, erkekler arasında da bir "derecelendirme" ve yetki düzeni yaratmakta; erkekler hem mağdur hem

de fail rollerini üstlenebilmektedir (Kaos GL, 2018). Toplumsal cinsiyet içerisinde erkekler hem ezen hem ezilen rollerini üstlenmektedirler. Erkeklerin hem kendilerini ispat ve kabul ettirme çabaları hem de toplumun beklentilerini karşılayamadıkları durumlarda toplumsal cinsiyet normları tarafından ezilmeleri “erkekliğin, en çok erkekleri ezdiğini” kanıtlar niteliktedir (Atay, 2004).

Yetişkinlik hayatlarında kadınlardan duygusallık, hoşgörölü, sevecen ve nazik olma, zarafet ve estetik görünüş, bakım veren olma, boyun eğme, itaat etme, yumuşak başlı olma gibi kadını pasifize edici roller beklenmektedir. Bu rollere göre kadın etken değil edilgendir. Kendi hayatı konusunda söz sahibi değildir. Ayrıca kadınlara yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri kadınların ev içi sorumluluklarına da işaret etmekte ve özel alan olarak nitelendirilen evden ve eve dair sorumluluklardan kadını yükümlü tutmaktadır. Bu durum kadınların bu rollerle bağlantılı meslekleri tercih etmesine kadar uzayabilmektedir. Kadınların kamusal alanda gerçekleştirdikleri işlerini, annelik, aile ve ev içerisinde yaptıkları ya da yapmak zorunda bırakıldıkları görevler, roller, sorumluluklar çerçevesinde özel alan belirleyebilmektedir (Türkiye Barolar Birliği, 2022). Kadınlar toplumsal cinsiyet normlarınca belirlenen rollerini yerlerine getirdikçe onaylanıp kabul edilmektedirler. Bu durumun sürekli devam edip kendi kendini pekiştirmesi kadınları daha da boyun eğen bir konuma sürüklemekte ve daha bağımlı hale getirmektedir.

Toparlamak gerekirse; biyolojik cinsiyetten ayrı olarak kültür tarafından oluşturulan; topluma, kadın ile erkek arasında ayrımcılık oluşması olarak yansıyan, kadına yönelik şiddeti meydana getiren, pekiştiren normalleştiren ve devam ettiren, kadınların eğitim, ekonomi, politika, sağlık gibi pek çok konuda arka planda kalmasına sebep olan olgu toplumsal cinsiyettir. Kadınların hayata dair çeşitli alanlarda zamanla daha güçlü olmasıyla birlikte, pek çok ülkede eşitsizliğe dair birçok şeyin değişmesi durumu, kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizliklerin biyolojik unsurlardan ziyade yerine toplumsal unsurlarca temellendirildiği sonucunu tekrar doğrulayabilmektedir (Giddens , 2010).

2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET VE SOSYAL HİZMET

Sosyal hizmetin amacı bireylerin problem çözme ve başa çıkma kapasitelerini artırmak; bireyler ile kaynaklar, hizmetler ve fırsatlar sağlayan sistemler arasında bağlantı kurmak; bu sistemlerin etkili işleyişini desteklemek ve sosyal politikanın iyileştirilmesine ve geliştirilmesine yardımcı olmaktır (Kirst-Ashman & H. Hull, 2017). Sosyal hizmet; bireylerin, özellikle de kırılgan gruplar içerisinde yer alan dezavantajlı bireylerin ihtiyaçlarının giderilmesine ve bu bireylerin güçlendirilerek kendi ihtiyaçlarını giderebilecek mekanizmaları harekete geçirebilecek duruma gelmesine odaklanmaktadır.

Sosyal hizmet; kişi, grup ve toplum düzeyinde uygulamalar gerçekleştiren, müracaatçılarıyla birebir çalışan, çalıştığı kesimin değişimini, gelişimini, sosyal uyumunu kolaylaştıran, bireylerin kendilerini kuşatan baskı zincirlerini kırarak özgürleşmelerini hedefleyen, uygulama temelli akademik bir disiplindir. Sosyal hizmetin merkezinde insan hakları, farklılara duyarlılık, eşitlik, adalet gibi ilkeler yer almaktadır.

Uygulamalı bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmette toplumsal cinsiyet önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal hizmette uygulamalar yaparken sosyal hizmet uzmanları farklı sorunlara sahip pek çok bireyle karşılaşmaktadırlar. Toplumsal cinsiyet, toplumda ve sosyal hayatta yer alan pek çok kurum ve kuruluşta, görünür ya da örtük şekilde yer aldığı için sosyal hizmet kuruluşlarına başvuran pek çok müracaatçının sorununun bir kısmını ya da tamamını oluşturabilmektedir. Müracaatçının sorunu direkt toplumsal cinsiyet ile ilişkili olmasa bile içerisinde yer aldığı sistemler toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenmiş veya toplumsal cinsiyet rollerini etkiliyor olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamında sosyal hizmet, bireylerin özgürleştirilmesini ve adil fırsatlara erişimlerini sağlayarak, cinsiyetler arası eşitliği teşvik eder. Bu uygulamalar aynı zamanda insan haklarına uygun bir yaşam sürmelerini destekler ve sosyal adaleti sağlamaya yöneliktir (Ayata Küçükükücü , 2022).

Sosyal hizmet mesleğinin ve bu mesleğin uygulayıcılarının toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ve eşitsizliğinin yol açtığı sorunlarla mücadele edebilmesi için toplumsal cinsiyet farkındalığı içeren uygulamalar gerçekleştirmesi gerekmektedir. Toplumsal

cinsiyet hassasiyetine sahip sosyal hizmet uygulamaları, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kişinin hayatında yol açtığı sosyal sorunlar konusunda duyarlı olmayı ve kişinin sorunlarına müdahalede bulunurken bu duyarlılığı göz önünde bulundurmaya içermelidir (Başer & Akçay, 2018).

Sosyal hizmet disiplininde toplumsal cinsiyetin nasıl yer edindiğini anlayabilmek için sosyal hizmet literatürünün incelenmesi ve toplumsal cinsiyetin nasıl ele alındığının irdelenmesi gerekmektedir. İncelendiği zaman sosyal hizmet literatürünün geneli toplumsal cinsiyeti benzerlik ve ortaklık içeren tanımlamalarla ele almakta ve daha çok cinsiyet ayrımcılığı olarak algılamaktadır. Ancak kadınların ortak yönleri olarak tanımlanan unsurlar, beyazlık ve heteroseksüellik gibi birtakım varsayımlara dayanmaktadır. Benzer şekilde cinsiyet ayrımcılığı iddiaları da büyük oranda beyaz ve heteroseksüel kadınların deneyimlerine dayanmaktadır. Bu da aslında cinsiyeti tek başına ele almak demektir. Böylece yaratılan bazı ortak tanımlamaların etnik olarak azınlıkta olan kadınlar ya da farklı cinsel yönelimleri olan kadınları dışarıda tuttuğu görülmektedir. Oysaki cinsiyet tek başına deneyimlenmemekte ırk, cinsel yönelim, sınıf, engellilik gibi boyutlar da işin içine girmektedir. Örneğin Siyahi, lezbiyen ya da engelli kadınların cinsiyet ayrımcılığına dair deneyimleri farklı yoğunlukta olabilmektedir. Bu da sorunların kesişimselliğine işaret etmektedir (Krumer-Nevo & Komem, 2013). Kaldı ki aynı ırk, sınıf, yaş, cinselliğe sahip kadınlar bile aynı durumları aynı şekilde deneyimlememekte ve aynı ölçüde etkilenmemektedir. Bu durum baskıların nasıl kesiştiğine daha çok dikkat edilmesi, konu üzerinde daha çok düşünülmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Çünkü aslında kadın meselesi birden fazla boyutu bünyesinde barındıran bir meseledir. Sadece cinsiyete odaklanmanın yetersiz olduğu, çünkü ırk ve sınıf farklılıklarının da bireyler üzerinde baskı ve ayrımcılık yaratabileceği anlaşılmaktadır (Lewis, 2000). Buradan hareketle toplumsal cinsiyetin bireylere dair her farklılığa duyarlı bir kavram olması beklentisi gelişmektedir. Sosyal hizmetin cinsiyet ayrımcılığına dair açıklamalar yaparken ırk, sınıf, cinsel yönelim, engellilik gibi etkenlere daha fazla dikkat etmesi gerekmektedir.

Feminist sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet literatürünün cinsiyet körü olduğunu yani cinsiyete duyarsız olduğunu ve kadın müracaatçılara sosyal hizmet yaklaşımının toplumsal cinsiyet normları çerçevesinde yapıldığını ve geleneksel değerleri yansıttığını ileri sürmüşlerdir. Feminizm, genel olarak cinsiyetler arası eşitliği önemseyen ve

kadınlar ile erkeklerin eşitliğini öne süren bir düşünce biçimi olarak tanımlanabilir (Buz, 2009). Feminizmin amacı, kadınların üstünlüğünü sağlamak değil; kadınlarla erkekler arasında fark yaratan toplumsal normları irdelemek, sonuçlarını incelemek ve bunların ortadan kaldırılması için mücadele vermektir. Feminizm eşitsizliklerin oluşmasına yol açan toplumsal, kültürel, siyasal faktörlerin saptanması ve kadınların bunlarla mücadele etmesini amaçlamaktadır.

Bu noktadan hareketle Dominelli, kadınları erkeklerin bir alt dalı olarak gören toplumsal cinsiyet körü teori ve uygulamalara karşı sosyal hizmet alanında kadınların ihtiyaçlarına yönelik güçlenmeye, kadınların anlatılarını dinlemeye ve deneyimlerini onaylamaya dayalı, toplumsal cinsiyete hassas ve eşitliği arayan kadın merkezli yaklaşımları savunmaktadır (Dominelli , *Feminist Social Work Theory and Practice*, 2002). Kadın merkezli yaklaşımlar kadınların anlatılarını merkez olarak almakta ve kadınlara dair her türlü farklılığa hassas yaklaşmayı içermektedirler. Kadın merkezli yaklaşımların amacı yalnızca kadın anlatıları ve farklılıklara hassasiyetle kadınların güçlenmesini sağlamak değil aynı zamanda toplumun her kademesine yerleşen ataerkil düşünce sistemleri ile mücadele etmek ve baskıya son vermektir.

Sosyal hizmet mesleğinde müdahale süreçleri bazen doğrudan bazen de yasal yükümlülükler aracılığıyla toplumsal cinsiyeti üretebilmektedir. Sosyal hizmette toplumsal cinsiyet zaman zaman bireyler üzerinde etiket olarak kullanılabilir. Bu durum kendisini en çok bakım, koruma alanlarında ve toplumsal cinsiyet rollerinin en fazla üretildiği, öğrenildiği, uygulandığı ve bireylere aktarıldığı aile ile çalışırken göstermektedir. Örneğin çocuğa yönelik cinsel istismar vakalarında, çocuğu korumanın annenin bir sorumluluğu olduğu ve bu sorumluluk yerine getirilmediği için çocuğun istismar yaşadığı varsayımında bulunulabilmektedir ve babaların buradaki rol ve sorumlulukları görmezden gelinmektedir (Hicks, 2015). Bu durum bakım sorumlulukları haricinde annelerin, ekonomik sorumlulukları dışında da babaların göz ardı edilmesine ve kendilerine biçilen roller dışındaki alanlar için ikincilleştirilip geri planda kalmalarına sebep olacaktır. Bu noktada toplumsal cinsiyetin bireye bir nitelik veya sorumluluk kazandırdığı ve sosyal hizmetin bazen bunu üretmeye devam ettiği görülmektedir. Aile ile çalışırken sosyal hizmet uzmanları, toplumsal cinsiyet rollerine saplanıp kaldıkları takdirde, müdahaleleri toplumsal cinsiyete ilişkin görüşleri pekiştirmekten öteye gidemeyecektir. Sosyal hizmet müdahalesi hem kadınları hem de

erkekleri kapsayıcı nitelikte olmalıdır. Kadına yönelik şiddetin önüne geçmek, kadınların güçlenmelerini ve özgürleşmelerini sağlamak, kadınların toplum içerisindeki konumlarını yükseltmek amacıyla erkeklerle çalışmak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için oldukça elzemdir.

Sosyal hizmet müdahalesinin belirli bir inşası vardır. Bu inşaya göre müdahale, kurum ya da kuruluşun amaçları doğrultusunda birtakım yönergeler ve yasal yükümlülükler eşliğinde müracaatçıya verilen hizmetleri kapsamaktadır (Navrátil & Bajer, 2017). Bu durum uygulamada bazı boşluklara sebep olmaktadır. Kuruluş gereklilikleri sosyal hizmet uzmanlarının müdahalesini de şekillendirmektedir. Fakat burada kaçırılan nokta müracaatçının ihtiyaçlarının düzgün saptanması ve yeterli karşılanmasıdır. Bu noktada toplumsal cinsiyet de önemli bir yer tutmaktadır. Pek çok müracaatçı farkında bile olmadan toplumsal cinsiyet rollerinden mustarip olabilmekte ya da bu rollere karşı farkındalık sahibi olmayabilmektedir. Bu durum bazı çatışmalara ya da yüklerle sebebiyet verebilmektedir. Toplumsal cinsiyete dair yanlış somutlaştırmalar ve bakış açıları, toplumsal cinsiyetin uygulamalar aracılığıyla yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bir uygulama yapmak müracaatçıların sorun ve ihtiyaçlarını doğru saptayıp doğru uygulama yapmayı kolaylaştıracaktır. Bu durumun sonucu olarak sosyal hizmet müdahalesini yeniden düşünmek ve yeniden inşa etmek, mevcut her yapının ve her kurumun toplumsal cinsiyet çerçevesinde sorgulanması ve yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet hakkında köklü bir yeniden düşünme, rolleri ve beklentileri sorgulama, toplumsal cinsiyetin altında yatan kültürel ve sosyal normları inceleme, yasal değişiklikler ve kuruluşların yeniden düzenlenmesi sosyal hizmet müdahalesinin yeniden inşasında gereklidir.

Sosyal hizmet mesleğinde toplumsal cinsiyet ilişkileri kendini yalnızca müracaatçı-sosyal hizmet uzmanı ilişkisinde göstermez. Kadın ve erkek sosyal hizmet uzmanları sosyal hizmet kuruluşlarında bir arada çalışmaktadırlar. Bu kuruluşlarda sosyal hizmet uzmanları eşit konumda bir ekibin parçası olabilmekte ya da birbirleri ile yönetici-yönetilen ilişkisi içerisinde olabilmektedirler. Bu da sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet ilişkilerini bilmelerini gerekli kılmaktadır. Çünkü toplumsal cinsiyet normları ve rolleri yalnızca müracaatçı-sosyal hizmet uzmanı ilişkisinde ve sosyal hizmet müdahalesi aşamasında ortaya çıkmamaktadır. Yöneticilik rolleri toplumsal cinsiyete göre erkeklere biçildiği için kadın sosyal hizmet uzmanları erkek yöneticiler

tarafından ezilebilmekte ve mesleki uygulamalar yaparken zorlanabilmektedir. Tersi bir durum erkek sosyal hizmet uzmanları ve kadın yöneticiler için yaşanabilmektedir, kadın yöneticilerin erkek çalışanlar tarafından ciddiye alınamama olasılıkları bulunmaktadır. Hatta kadınların, cinsiyetlerinden dolayı yönetici pozisyonlarına gelememe olasılıkları bile olabilmektedir (Hicks, 2015). Bu nedenle hem meslek olarak sosyal hizmet ve hem de mesleğin uygulayıcıları olarak sosyal hizmet uzmanları toplumsal cinsiyete karşı son derece duyarlı olmalıdırlar. Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin farkında olunmaması bunları meydana getiren toplumsal dayatmaların görmezden gelinmesine neden olacak, toplumsal cinsiyet normlarının yıkılmasının önüne geçecek hatta toplumsal cinsiyetin pekişerek devam etmesinin önünü açacaktır.

2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadınların yalnızca biyolojik cinsiyetleri nedeniyle karşılaştıkları şiddeti ifade etmek için kullanılabilecek en genel kavram kadına yönelik şiddettir. Kadınların cinsiyetlerinden ötürü maruz bırakıldıkları şiddet, toplumsal cinsiyet normlarıyla, toplumun kadınlar ile erkeklere yüklediği anlamlarla ve bu anlamlar sayesinde kadınların toplumda ikincilleştirilmesiyle ilgilidir. Kadına yönelik şiddet, içerisinde şiddet barındıran her türlü eylemi ve tehdidi kapsamaktadır. Kadına yönelik şiddetin toplumsal norm ve cinsiyetlere yüklenen anlamlarla olan ilişkisinden ötürü, toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişebilen tanımlamaları bulunmaktadır. Tanım olarak ülkelere ve kültürlere göre değişmekle birlikte kadına yönelik şiddet neredeyse her toplumda yaşanmakta ve evrensel bir sosyal sorun olarak güncelliğini korumaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un ikinci maddesinde kadına yönelik şiddet "kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış" şeklinde tanımlanmaktadır (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun, 2012).

Kadına yönelik şiddet günümüzde çok yaygın ve çok ciddi sonuçları olan bir sorundur. Yalnızca Türkiye'de değil dünyada da sıkça yaşanmakta ve toplumları derinden etkilemektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet için evrensel çalışmalar yapılmakta,

uluslararası sözleşmeler imzalanmaktadır. Bu sözleşmelerden biri olan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, tanınan diğer ismiyle İstanbul Sözleşmesi'ne göre kadına yönelik şiddet, bir ayrımcılık ve insan hakları ihlali olup bu kavram, kamusal veya özel alanda gerçekleşmesi fark etmeksizin, kadınlara her anlamda zarar verebilecek toplumsal cinsiyet temelli tüm şiddet eylemleri, tehdit, dayatma ya da özgürlüğün keyfi bir şekilde kısıtlanması gibi durumları içerir. (Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 2011). Kadına yönelik şiddet, kadının yaşama hakkının, her türlü güvenliğinin, haysiyetinin, bağımsızlığının (düşünce, maddi, fiziksel, cinsel vd.) ve vücut bütünlüğü hakkının yalnızca kadın olması sebebiyle her anlamda yok sayılmasıdır (Baydur & Ertem, 2006). Kadına yönelik şiddet yaşam, güvenlik, bedensel dokunulmazlık gibi temel insani ihtiyaç ve hakları ihlal edebilme potansiyeline sahip olma açısından, aslında insan hakları ihlali şeklinde de değerlendirilebilmektedir.

Kadına yönelik şiddet dünyada ve Türkiye'de azımsanmayacak sıklıkta yaşandığı için, bu konuda özel tanımlamalara ihtiyaç duyulmuştur. Çünkü kadına yönelik şiddet kadınların tesadüf eseri bir şekilde yaşadıkları olgular değil, cinsiyetleri sebebiyle bilinçli ve sistematik bir şekilde maruz bırakıldıkları bir eylemdir. Yani kadına yönelik şiddetin kökleri, toplumsal cinsiyete dayanan ayrımcılığa uzanmaktadır. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)'nin birinci maddesi kadına yönelik ayrımcılığı tanımlanmaktadır. "Buna göre ayrımcılık toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, yani bir kadının sırf kadın olması nedeniyle maruz kaldığı veya kadınları artan oranlarda etkileyen şiddeti de içermektedir. Bu şiddet, kadına fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışları, bu davranışlara ilişkin tehditleri, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışları kapsamaktadır" (CEDAW, 1992).

Kadınlar ile erkekler arasındaki biyolojik farklılıklara toplumsal anlamlar yüklenmiş, bu durum uluslararası bir boyuta ulaşmış ve kadınların erkeklere göre daha aşağı bir konumda görülmesi evrensel bir norm olmuştur. Bu durum kadına yönelik şiddetin temelini oluşturmaktadır. Kadınların erkeklere oranla ikincil bir konuma yerleştirilmesi hem kadınları hem erkekleri belli rol ve kalıplara tabii tutmakta; kadınların erkekler tarafından denetlenip aşağılanmasına sebep olmakta; ailede, toplumda, eğitimde,

hukukta erkeklerin ön plana çıkarılmasına ve kadınların arka planda kalmasına yol açmaktadır. Böylelikle kadınlar kendilerini, içinde buldukları eşitsiz koşullar sebebiyle toplumdaki ikincil konumlarını devam ettiren bir döngünün içinde bulmaktadırlar. Bütün bunlar kadına yönelik şiddetin rastlantısal bir olgu olmadığını ortaya koymaktadır (Heimer, 2008).

Şiddete maruz bırakılmak kadınlarda pek çok ciddi olumsuz sonucun yaşanmasına neden olmaktadır. Yaşanabilecek en ağır olumsuz sonuç şüphesiz kadınların şiddet sonucu hayatlarını kaybetmeleridir. Diğer olumsuz sonuçlar ise yaralanma, kırık, morluk, psikiyatrik hastalıklar, depresyon, çaresizlik, korku, stres, güvensizlik, uyku problemleri, bağımlılık, istenmeyen gebelik, düşük yapma, cinsel yolla bulaşan hastalık, üreme organları hasarı gibi sonuçlardır. Kadına yönelik şiddet kadınlarda onarılması çok zor olan ya da onarılamayacak boyutta olan hasarlar bırakmaktadır.

Kadına yönelik şiddete dair sayısal veriler ise endişe verici niteliktedir. UNICEF'e göre dünyada her gün 137 kadın erkek şiddeti sonucu hayatını kaybetmekte, bu genellikle uzun süredir tekrar eden şiddetin neticesidir ve önüne geçilebilir (UNICEF Türkiye , 2019). İçişleri Bakanlığı Polis Akademisi istatistiklerine göre Türkiye'de "2016 yılında 301, 2017 yılında 350, 2018 yılında 281 olmak üzere 726'sı polis, 206'sı jandarma kayıtlarına geçmek üzere toplam 932 kadın cinayeti işlenmiştir" (Taştan & Küçüker Yıldız , 2019). Şiddet nedeniyle hayatını kaybeden kadınlar için oluşturulan, verilerini basında yer bulan vakalar ile kendilerine başvuran kişilerden derleyen "anıt sayaç" isimli web sitesine göre 2016 yılında 292 kadın, 2017 yılında 351 kadın, 2018 yılında 408 kadın, 2019 yılında 425 kadın, 2020 yılında 419 kadın, 2021 yılında 432 kadın, 2022 yılında 409 kadın, 2023 yılında 406 kadın, 2024 yılının ilk üç ayında ise 90 kadın erkek şiddetinden dolayı hayatını kaybetmiştir (Anıt Sayaç , 2024). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ise 2020 yılında 300 kadının öldürüldüğünü, 2021 yılında 280 kadının öldürüldüğünü, 2022 yılında 334 kadının öldürüldüğünü, 2023 yılında 315 kadının öldürüldüğünü; 2020 yılında 171 kadının şaibeli bir şekilde ölü bulunduğunu, 2021 yılında 217 kadının şüpheli bir şekilde ölü bulunduğunu, 2022 yılında 245 kadının şüpheli bir şekilde ölü bulunduğunu, 2023 yılında 248 kadının şüpheli bir şekilde ölü bulunduğunu açıklamıştır (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2024).

Dünya Sağlık Örgütü'nün son verilerine göre yaşamları boyunca her 3 kadının 1'i, bir erkek tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır. 18-24 yaş arası her 4 genç kadından 1'i ise 20'li yaşlarının ortalarına geldiklerinde bir erkek tarafından şiddete maruz bırakılmış olacaktır (WHO, 2021). 2015 senesinde Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptığı "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması"na göre hayatının herhangi bir zaman diliminde fiziksel şiddete maruz bırakıldığını ifade eden kadınların oranı yüzde 36'dır. Şiddete yaşadığını ifade eden evli kadınların %68'i yalnızca fiziksel şiddet türüne maruz bırakılmışken, iki şiddet türünü birlikte deneyimleyen kadınların oranı %27'dir. Kadınların %5'i ise yalnızca cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre fiziksel şiddet ve cinsel şiddet yaygın olarak birlikte yaşanabilmektedir. Araştırmadan elde edilen bir diğer istatistik kadınların istemedikleri halde korktukları için cinsel ilişkiye girmelerinin en sık yaşanan cinsel şiddet türü olduğu, evli kadınların %9'unun hayatlarının herhangi bir zaman aralığında, %4'ünün ise son 12 aylık zaman dilimi içerisinde cinsel şiddetin bu türüyle karşı karşıya kaldığıdır. Zorlanarak istemediği bir cinsel ilişkiye girme ise en sık yaşanan ikinci cinsel şiddet biçimidir. Araştırma ile alakalı bir diğer çarpıcı sonuç duygusal şiddete ilişkindir. Araştırmada duygusal şiddet "hakaret/küfür", "aşağılama/küçük düşürme", "korkutma/tehdit" ve "kadına ve çevresine zarar verme tehdidi" davranışları olarak belirlenmiş ve evli kadınların %44'ünün, duygusal şiddete yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz bırakıldığı saptanmıştır (Yüksel Kaptanoğlu & Çavlin, 2015).

Kadına yönelik şiddet kadınların yalnızca cinsiyetlerinden ötürü maruz bırakıldıkları şiddet içeren her türlü eylem, davranış, tutum, tehdittir. Bu eylem, davranış, tutum ve tehdit hem kamusal alanda hem özel alanda yaşanabilmektedir. Yukarıda sayılan ve geneli ev içinde görülen şiddet eylemleri benzer şekilde kamusal alanda da yaşanabilmekte veya kamusal alanda olmak kadınlara güvensizlik hissi verebilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2023 yılında kadınların %27,4'ü yaşadığı çevrede, geceleri yalnız yürürken kendilerini güvensiz hissetmektedir (TÜİK, 2023).

Kadına yönelik şiddetin altında, kadını erkeğe ait bir varlık olarak gören erkek egemen anlayış yatmaktadır. Toplumdaki hâkim erkek egemen anlayış, kadın ve erkek arasında eşitsizlik yaratıp bu durumu pekiştirerek kendini devam ettirmekte ve kadın ile erkek

arasındaki eşitsizlik uçurumu git gide artmaktadır. Kadına yönelik şiddet uygulayan erkeklerin amacı, uyguladıkları türlü çeşit şiddetle kadınları kokutmak, sindirmek, kontrol etmek, güç gösterisi yapmak, cezalandırmak, kadının, erkeğin isteği doğrultusunda davranışlar sergilemesini sağlamak ve aslında tüm bunlarla aradaki eşitsizliği ve erkekliğin hâkim yapısını sürdürmeye devam etmektir. Bunlar gerçekleştirilirken kullanılan araç ise korku ve şiddettir (Meyer, 1994). Kadına yönelik şiddet kullanılan araç, yöntem ve şiddet uygulanırken gerçekleştirilen eyleme göre türlere ayrılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin türleri; fiziksel, duygusal/psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olarak sınıflandırılabilir.

2.4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ

2.4.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, en kapsamlı tanımıyla kadının vücuduna yönelik her türlü acı ve zarar veren saldırıyı ifade etmektedir. Fiziksel şiddet, güç veya zarar veren herhangi bir alet ya da cisim kullanarak kadının yaralanmasına ve/veya acı çekmesine neden olan her türden fiil ve davranıştır (Badar, 2019). Fiziksel şiddete örnek olarak kadını tekmelemek, tokat ve yumruk atmak, bağlamak, ateşli veya ateşsiz herhangi bir silah veya aletle yaralamak, boğmak, ısırarak, kaynar su veya ateşle yakmak, vücudunda sigara söndürmek, aç ve susuz bırakmak, saçlarını çekmek veya yolmak, sağlık hizmetlerine erişimini engellemek gibi kadının bedeninin zarar göreceği her türlü davranış ve eylem verilebilir. Fiziksel şiddetin en son ve en yıkıcı aşaması kadının yaşam hakkının gasp edilmesidir (Kaplan, 2020). Fiziksel şiddet, kadın bedeninde gözle görülür izler bırakması itibarıyla en belirgin şiddet türüdür.

Fiziksel şiddet yalnızca kadınlara değil, erkeklere ve çocuklara da yönelebilen bir şiddet türü olduğundan ceza hukukunca düzenlenmiş yaptırımları mevcuttur. Fakat buna rağmen gerek kadınlara gerek tüm bireylere en çok yöneltilen şiddet türüdür. Bunda toplumun fiziksel şiddeti kanıksayarak normalleştirmesinin etkisi çok büyüktür. Öyle ki fiziksel şiddeti en fazla deneyimleyen kesim olan kadınlar bile fiziksel şiddetin bazı durumlarda uygulanabilir olduğunu düşünmektedirler. Kadınların yüzde 9'u, yemeği

yakmak, tartışma esnasında eşlerine karşılık vermek, eşlerinden habersiz dışarı çıkmak, çocukları ihmal etmek ve cinsel ilişkiyi reddetmek gibi olay ve durumların erkekler tarafından kadınlara fiziksel şiddet uygulanması için yeterli olduğunu düşünmektedirler (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması , 2018).

Toplumumuzda yer alan “Dayak cennetten çıkmadır.” atasözü bu kanıksamanın ve normalleştirilmenin somut bir örneğidir. Bu düşünceyle toplumumuzda erkeklerin kadınlara fiziksel şiddet uygulaması ya da ebeveynlerin çocuklarına şiddet uygulaması bir hak ve ıslah etme biçimi olarak görülmekte ve hatta cennetten çıkması sebebiyle kötü bir davranış olarak nitelendirilmemektedir.

2.4.2. Duygusal/Psikolojik Şiddet

Duygusal/psikolojik şiddet; duygusal gereksinimlerin ve duyguların kadın üzerinde baskı kurmak ve kadını kontrol etmek gayesiyle sürekli olarak istismar edilmesi, baskı, yaptırım ve korkutma unsuru olarak kullanılmasıdır. Erkek egemenliğinin devamlılığının sağlanmasının birincil aracı olarak duygusal şiddet, tüm kadınların farklı seviyelerde tecrübe ettiği bir şiddet türüdür (Yıldırım Güneri, 1996). Sürekli eleştirmek, aşağılamak, bağırarak, iletişimi kesmek, başka kadınlarla veya bireylerle kıyaslamak, aldatmak, sadakatsiz olmakla suçlamak, kadını sürekli kontrol etmek, kadını ailesi ve arkadaşlarından uzaklaştırmak, ayrılmakla tehdit etmek, yakınlarına ve sevdiklerine zarar vermekle tehdit etmek, karar alma süreçlerine dâhil etmemek, çocuklarına zarar vermek ya da kendisinden ayrılırsa çocuklarını kadına göstermeyeceğiyle tehdit etmek, sevgi, şefkat, onaylanma gibi duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelmek ve karşılamamak, değerlerine ve inançlarına saygı duymamak duygusal/psikolojik şiddete örnek olarak gösterilebilmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün 2022 yılında yayınladığı bir rapora göre kadınların %44’ü hayatının herhangi bir zaman aralığında duygusal şiddete maruz bırakıldığını belirtmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2022). Psikolojik/duygusal şiddet tek başına uygulanabilen bir şiddet türü olduğu kadar çoğunlukla diğer şiddet türlerine eşlik eden bir şiddet türüdür.

Psikolojik/duygusal şiddet gözle görülebilir hasarlar bırakmaması açısından tespit edilmesi en zor şiddet çeşididir. Ayrıca toplumsal cinsiyet normlarına göre kadın, erkek karşısında daha aşağı bir konumda yer aldığı için ve “erkeğin sahip olduğu bir eşya”

gibi görüldüğü için erkeğin kadına karşı aşağılayıcı tavırları, kontrolcü tutumları ve duygusallıktan yoksun davranışları oldukça normal karşılanmaktadır. Bu sebeple psikolojik/duygusal şiddeti açıklayabilecek toplumsal cinsiyet körü bilinç, toplumda her bireyde bulunmamaktadır. Bu da kadının psikolojik/duygusal şiddete maruz bırakıldığını fark etmesini ve içinde bulunduğu durumu değiştirmesini zorlaştırmaktadır.

Psikolojik/duygusal şiddet kadının kendine olan güveninin azalması, kendini sevilmeye değer biri olarak görmemesi, kadının yalnızlaşp çevresinden izole olması ve yaşadığı ortamda kendini güvende hissetmemesi gibi etkileri bakımından kadında onarılması güç hasarlar bırakmaktadır (Karakurt & Silver, 2013).

2.4.3. Cinsel Şiddet

Toplumsal cinsiyete dayalı kadına yönelik şiddetin bir diğer ve belki de en yıkıcı türü cinsel şiddettir. Cinsel şiddet terimi, tecavüz, cinsel sakatlama, cinsel aşağılama, zorla fuhuş ve zorla gebelik gibi birçok farklı suçu ifade etmektedir (UN Women, 1998). Cinsel şiddet, maruz bırakılan kişi üzerinde yaygın psikolojik ve sosyolojik etkileri olan son derece olumsuz ve travmatik bir yaşam olayıdır (Kalra & Bhugra, 2013). Cinsel şiddette, kadının üzerinde kadının bedenini aşağılayarak ve örseleyerek bir baskı kurma, gözdağı verme, tehdit, sindirme ve kontrol etme söz konusudur. Cinsel şiddet kadını kontrol etmek, cezalandırmak veya korkutmak amacıyla cinselliği kullanarak isteği dışında cinsel eylemlere zorlamak olarak tanımlanabilmektedir. Kadının rızası dışında, kadına ve kadının bedenine yönelik her türlü sözel ve fiziksel içerikli cinsel eylem cinsel şiddet kapsamına girmektedir. Cinsel şiddet cinsiyet, ırk, sınıf, yetenek, din, cinsiyet ve kültür ayrımını aşar. Bir kişiye karşı istenmeyen cinsel dokunuş, taciz, tecavüz, ensest gibi birçok biçimde meydana gelebilir. Nihayetinde cinsel şiddet, bir kişinin aşağılanmasına veya aşağılanmış hissetmesine neden olan herhangi bir cinsel eylem olabilir (Bowen, 2018).

Cinsel şiddette, maruz bırakılan kadın ve maruz bırakan erkek arasında evlilik ilişkisinin olup olmaması aranmamaktadır. Kişilerin birbirine evlilik bağı ile bağlı olması tecavüzü meşrulaştırmamaktadır. Fakat ataerkil toplum yapısının erkeğe verdiği düşünülen, evlilik birliği içinde erkeğin kadın ve kadının bedeni üzerindeki sonsuz

egemenlik anlayışı yanılıgısı bazı çevrelerce evlilik içi tecavüzü normalleştirmekte ve kadının rızası dışında gelişen zorla cinsel ilişkiyi normalleştirmektedir. Fakat bu durum bir suçtur ve bu suça ilişkin hükümler Türk Ceza Kanunu'nda belirlenmiştir. Buna göre Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinde eşe karşı cinsel saldırı suçu “Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.” şeklinde belirtilmiştir (Türk Ceza Kanunu, 2004).

Rızası dışında birisiyle evlendirmek ve erken yaşta evlendirmek de cinsel şiddete örnek olarak gösterilebilir. Ek olarak ensest olarak adlandırılan, cinsel şiddetin daha spesifik ve can yakıcı bir türü de vardır. Ensest, kanunlar tarafından evlenmesi uygun görülmeyen iki birey arasındaki cinsel ilişki şeklinde tanımlanır ve aile içinde sakıncalı olarak nitelendirilen cinsel davranışları ifade etmektedir. Anne, baba veya yakın bir akrabayla ya da üvey baba yahut üvey anne gibi ebeveyn sorumluluğunu üstlenen biriyle de yaşanabilir (Johnson , 2004).

Ataerkil toplum tarafından en mahrem olarak belirlenen bedene ve cinsel organlara yönelik bu saldırılar kadının kişiliğini parçalamaya yöneliktir. Cinsel şiddet, toplumun cinselliği tabu olarak görmesi nedeniyle kadınlar için üzerine konuşması ve anlatılması en zor olan şiddet türüdür. Bu nedenle şiddet türleri içerisinde belki de en çok örseleyen ve unutulması zor izler, tamir edilmesi zor hasarlar bırakan şiddet türü de cinsel şiddettir.

Kadının cinsel şiddete karşı koymaması ve bedeninin dizginlenebilmesi amacıyla cinsel şiddete fiziksel şiddet de eşlik edebilmektedir. Kadınlar, partnerlerinin isteklerini kabul etmedikleri takdirde onların yapabileceklerinden korktukları için cinsel ilişkiye girmeyi kabul etmekte veya aşağılayıcı ya da küçük düşürücü olduğunu düşündüğü bir cinsel eylemi yapmaya boyun eğmektedir. Birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete veya her ikisine birden maruz bırakılmanın yaşam boyu yaygınlık aralığının %15 ile %71 arasında olduğu saptanmıştır. Genel olarak, partneri tarafından cinsel şiddete maruz bırakıldığını bildiren kadınların oranı %10-50 aralığında değişmektedir (García-Moreno, 2005).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2015 yılında yaptığı Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, kadınların %7'si hayatının herhangi bir döneminde, %3'ü ise son 12 ay içerisinde istekleri dışında cinsel ilişki yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Yüksel Kaptanoğlu & Çavlin, 2015). Bir diğer çalışmaya göre hayatının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %12, son 12 ay içerisinde cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %5'tir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü , 2022). Yapılan diğer bir çalışmanın sayısal verilerine göre ise 2007-2021 yılları aralığında Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı'na gelen 28198 şiddet çağrısından 1456'sı cinsel şiddet ihbarıdır (UNFPA, 2023). Fakat cinsel şiddeti konuşmanın ve cinsel şiddetle yüzleşmenin çok zor olduğu gerçeğinden hareketle; cinsel şiddetin toplumda, bahsedilen sayısal verilerden çok daha fazla olduğu düşünülmektedir.

2.4.4. Ekonomik Şiddet

Kadının maddi özgürlüğünü kısıtlamak, sadece belirli bir miktar harçlık vermek, iş bulmasını ve bir işte çalışmasını engellemek, kadının mallarını almak gibi davranışlar kadına yönelik ekonomik şiddetin içine girmektedir (Sheafor & Horejsi, 2015). Bir işe girip çalışma olanağı varken işe girmeyip kadının gelirine el koymak, kadının iş yerinde olay çıkararak kadının iş yaşamını sabote etmek, kadının işinde yükselmesini engellemek, kadının işe gidememesine sebep olmak, kadından ekonomik olarak altından kalkamayacağı taleplerde bulunmak, çalışmayan kadına düşük miktarda para vermek, evin ihtiyaçlarını karşılamamak, kadını zorla bir işte çalıştırmak da ekonomik şiddet olarak değerlendirilebilecek davranışlar arasında yer almaktadır. Ekonomik şiddette erkek, kadının ekonomik özgürlüğünü elinden alarak kadını kendisine bağımlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede kadın yaşadığı şiddet hangi tür olursa olsun farkına varsa bile, kendisini şiddete maruz bırakan erkekten ayrılacak ekonomik gücü kendisinde bulamayarak şiddetin yaşandığı ortamda kalmaya devam edecektir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2015 yılında yaptığı Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na katılan kadınların % 30'u hayatlarının rastgele bir zaman aralığında ekonomik şiddete maruz bırakıldıklarını belirtmiştir. Kadının çalışmasını engelleme, işinden ayrılmasına veya atılmasına neden olma kadınların en fazla karşı karşıya kaldıkları ekonomik şiddet çeşidi olmuştur (Yüksel

Kaptanoğlu & avlin, 2015). Türkiye İstatistik Kurumu işgücüne katılım oranının kadınlarda %35,1, erkeklerde ise %71,4 olduğunu açıklamıştır (TİİK, 2023). Kadınlar ile erkeklerin işgücüne katılımı arasındaki bu uçurum, kadınların çoğunluğunun işgücü piyasasında yer almadığını ve ekonomik özgürlüklerini elde edemediklerini göstermektedir. Finansal bağımsızlığı olmayan kadınların ekonomik şiddete maruz bırakılma risklerinin olduğu ve şiddet sarmalından kurtulmakta zorlanabilecekleri göz ardı edilmemelidir.

2.5. KADINA YÖNELİK şİDDET VE SOSYAL HİZMET

Bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet; bireylerin sosyal işlevselliğini artırarak sosyal vre ile uyumunu güçlendirmeyi hedefleyen, toplumdaki kaynakların geliştirilerek bu kaynakların toplumdaki kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmasını sağlamayı amaçlayan, söz konusu hedef ve amaçlar doğrultusunda mikro, mezzo ve makro uygulamalar yürüten hizmetler bütünüdür (Daşbaş, 2013). Sosyal hizmet, genel olarak dezavantajlı birey ve gruplarla etik ilkeler ve mesleki standartlar doğrultusunda, hak temelli uygulamalar gerçekleştiren bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet mesleğinin uygulamalar gerçekleştirdiği alanlardan biri de kadına yönelik şiddettir.

Kadına yönelik şiddet, esas olarak kadının insan hakları sorunudur ve toplumsal cinsiyet temelli yaşanmaktadır. Toplumun her kesiminden kadını fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak etkilemekte, kadınların iyilik halini bozmakta ve kadınların toplumsal işlevselliğini azaltmaktadır (El-Bushra & Piza Lopez, 1993). Kadınlar yaşadıkları şiddet sonucu fiziksel yaralanma, stres, korku, utanç, istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, suçluluk hissi, intihar girişimleri, toplumdaki kendini izole etme gibi durumlar yaşamakta hatta şiddet sonucu hayatlarını kaybedebilmektedirler. Bunlara ek olarak, çocuğu olan kadınların çocukları çoğunlukla şiddete tanıklık etmekte hatta onlar da şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Kadına yönelik şiddet tüm bu boyutlarıyla ciddi bir toplumsal sorun olup mücadele edilmesi gereken bir olgudur. Bu noktadan hareketle şiddete maruz bırakılan kadınlarla gerçekleştirilecek olan sosyal hizmet müdahaleleri ve feminist sosyal hizmet yaklaşımı hayati önem taşımaktadır.

Feminist sosyal hizmet, kadınların deneyimlediği koşullara ve toplumdaki yerlerine dikkat çekilmesi gerektiğini savunmaktadır. Kadınların toplum içerisindeki konumlarının, özellikle sosyoekonomik koşullarının kadınları toplumda daha dezavantajlı hale getirdiğini, bu nedenle kadınların sosyal hizmet müdahalelerine daha ihtiyaç duyan bir kesim olduğunu öne sürmektedir. Bu doğrultuda feminist teori, kadınların yaşadıkları deneyimleri temel alarak ve bu deneyimlere önem vererek, kadınların sorunlarına daha duyarlı bir şekilde yanıt vermeyi amaçlamakta; toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı ve kadına yönelik baskı ve şiddetle mücadele etmeyi hedeflemektedir (Orme, 1998). Feminist sosyal hizmet yaklaşımı, geleneksel cinsiyet rolleri doğrultusunda kadının ailedeki bakım işlerinden sorumlu olduğu, hem maddi hem manevi yönden erkeğe bağımlı olduğu ve tüm sorumluluklarını kabullenerek itaat etmesi gerektiği gibi rollerin farkında olunması ve bu rollerin, kadınları güçlendirerek eşitlikçi bir biçimde dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadır (Buz, 2009).

Sosyal hizmet kadına yönelik şiddet konusunda, kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir sorun olduğunun ve yine toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelenin aslında kadına yönelik şiddetle de mücadele etmek olduğunun anlaşılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Sosyal hizmet, kadınların şiddet gördükleri ortamdan çıkabilmeleri, şiddet zincirini kırabilmeleri, güçlenmeleri ve özgürleşmeleri için adımlar atabilmelerini destekleyecek uygulamalar yapmaktadır. Sosyal hizmet; kadınların, toplum tarafından dayatılan aile içi rollerine odaklanmak yerine birey olmalarını ve bireysel kararlar vererek bağımsızlaşmalarını öncelemektedir.

Sosyal hizmette şiddete maruz bırakılan kadınlarla çalışırken “vaka yönetimi” önemli bir süreçtir. Vaka yönetiminin temel amacı müracaatçının gereksinimlerini belirlemek ve bu gereksinimleri gidermek için çözümler geliştirmektir. Vaka yönetimi yedi aşama üzerine kurulmuştur. Bu aşamalar anlaşma, değerlendirme, planlama, uygulama/koordinasyon, izleme, yeniden değerlendirme ve sonlandırmadır (NASW , 2002). Anlaşma aşamasında müracaatçı ile gizlilik, vaka yönetimi sürecinin anlatımı gibi konular üzerine konuşularak karşılıklı bir anlaşma yapılmaktadır. İkinci aşama olan değerlendirmede müracaatçının sorunu, bu sorunu nasıl ifade ettiği, sorunun çözümü için sahip olduğu mekanizmalar, kişinin geçmişi gibi konularda bilgiler toplanarak bir değerlendirme gerçekleştirilmektedir. Üçüncü aşama olan planlamada ikinci aşamada

elde edilen bilgiler doğrultusunda müracaatçının sorun ve ihtiyaçlarının giderilmesi için izlenmesi gereken yol planlanmaktadır. Dördüncü aşama olan uygulamada üçüncü aşamada yapılan planlama uygulamaya koyulmakta ve gerekliyse müracaatçının sorun ve ihtiyaçlarını gidermede diğer kurum ya da kuruluşlarla koordinasyon kurularak onların da sürece dâhil olması sağlanmaktadır. Beşinci aşama olan izlemede önceki aşamalarda gerçekleştirilen uygulamalar, hizmetler ve bunların ne derece işe yaradığı izlenmektedir. Altıncı aşama olan yeniden değerlendirmede vaka yönetiminin etkililiği kontrol edilerek durum hakkında yeniden değerlendirme yapılmaktadır. Son aşama olan sonlandırmada ise müracaatçının ihtiyaçları giderildiği için, müracaatçı süreçten çekilmek istediği için veya vaka yönetiminin etkili olmadığı karar verildiğinden vaka başka bir meslek elemanına devredildiği için vaka yönetimi sonlandırılmaktadır (Glicken, 2007).

Kadına yönelik şiddet özelinde vaka yönetimi, kadının ihtiyaçlarını anlamak, bu ihtiyaçlar doğrultusunda destek mekanizmalarını belirlemek, kullanılacak kaynakları kadının ihtiyaçları doğrultusunda harekete geçirerek uygulama sürecini başlatmak, sürecin etkinliğini kontrol etmek, gereksinimlerin giderilmesi veya vaka yönetiminin etkili olmaması durumunda süreci sonlandırmak şeklinde ilerlemektedir.

Sosyal hizmette kadına yönelik şiddet konusu oldukça geniş bir yer kaplamaktadır. Bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmetin hak temelli bakış açısı, baskı karşıtı ve özgürleştirici yaklaşımı kadına yönelik şiddetle mücadelede çok önemlidir. Sosyal hizmetin kadın odaklı bakış açısı, yalnızca şiddete maruz bırakılan tek bir kadın özelinde değil toplumun genelinde bu sorunu yaşayan kadınlar odağında harekete geçerek makro çalışmalar gerçekleştirilmesi, kadına yönelik şiddetin görünür hale getirilmesi, kadına yönelik şiddetin temelinde toplum tarafından kadına yüklenen rol ve sorumlulukların olduğunun farkında olunarak yine toplum tarafından normalleştirilen eşitsizliğin dönüştürülmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede kritik öneme sahiptir.

2.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN DÖNGÜSÜ

Kadının, kendisine yönelik şiddetin yaşandığı ortamdan neden ayrılmadığı merak konusu olabilir. Çoğu zaman kadınlar için şiddetin yaşandığı ortamı terk etmek düşünüldüğü kadar kolay olmayabilmektedir. Pek çok kadın başta toplumsal sebepler

olmak üzere çocuklarının oluşu, yetersiz sosyal destek mekanizmaları, ekonomik bağımsızlığın olmayışı, öz saygı eksikliği, aile baskısı, dini inançlar gibi sebeplerden şiddet yaşadıkları ortamı terk edemeyebilmektedir (Harcar, Çakır , Sürgevil , & Budak, 2008). Bazen de kadınların şiddetin devam etmeyeceğine, son bulacağına dair umudu; şiddet ortamından ayrılmalarının önüne geçmektedir. Bu sayede şiddet döngüsü ortaya çıkmakta ve bu döngü de kadının şiddet yaşadığı ortamdan ayrılamamasını sağlamaktadır. Walker'a göre şiddet döngüsünün üç aşaması vardır: Tırmanan gerginlik, patlama ve balayı evresi. Gerginlik aşamasında bireyler arasında gerilim artar, sürtüşmeler yaşanmaya başlar, erkek tarafından kadına karşı düşmanca tavır ve tutum vardır. Fakat bu henüz somut bir eyleme dönüşmemiştir. Erkek herhangi bir sebepten gerilimi tırmandırabilmekte ve memnuniyetsizliği her an ortaya çıkabilmektedir. Kadın ise erkeği tetiklememeye, hoşuna gidebileceğini düşündüğü şekilde davranmaya, erkeği memnun etmeye, cevap vermemeye ve öfkesini azaltmaya çalışır. Genellikle, erkeğin patlamaya hazır hali bir bahane ile somut eylem aşamasına taşınır. Bu, ikinci evre olan patlama evresidir ve bu aşamada erkek izin vermedikçe kadın için kaçış yoktur. Bu evrede kadına yönelik fiziksel, sözel, psikolojik, duygusal ve cinsel şiddetten herhangi biri ya da bazıları bir arada görülebilir. İkinci aşama, birinci aşama sırasında oluşan gerilimlerin kontrol edilemeyen boşalması ile karakterize edilir. Çoğunlukla fiziksel şiddetin eşlik ettiği bu aşama, polis, doktor gibi meslek elemanlarının da dahil olabildiği tek evredir. Bu evreden sonra ise balayı evresi gelir. Bu aşamada erkek bolca özür diler, hediyeler alır, kadına aşırı sevgi gösterileri yapar. Şiddetin bir daha yaşanmayacağına dair sözler verir, vaatlerde bulunur. Kendisine yönelik şiddet geçmişi fazla olmayan kadın, başlarda bu vaatlerin gerçekçi olabileceğini düşünür (Walker, 2009). Bir süre sonra ise erkek yine gerginliği tırmandırıcı hareketler yapmaya başlar ve bu şekilde şiddet döngüsü kendini tekrar eder. Ayrıca şiddet döngüsü kavramı yalnızca kadın ve erkek arasındaki şiddete değil, toplumsal bir aktarım ve sosyal öğrenme ile pekiştirilen şiddet algısına da işaret etmektedir. Şiddet öğrenilen, kontrol edilebilen ve bilerek uygulanan bir davranış biçimidir. Fakat hem şiddet uygulayan erkek hem de erkek egemen toplum şiddeti, kendiliğinden gerçekleşen ve özgür irade ile kontrol edilemeyen bir davranış olarak lanse etmeye çalışmaktadır. Ancak şiddet erkekler tarafından sonuçları bilinen ve çıkarları için istenilerek uygulanan bir davranıştır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı , 2021).

2.7. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

2.7.1. Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW)

Uluslararası boyutta kadına yönelik şiddet alanında gerçekleştirilen ilk eylem 1986 yılında Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW)'nin kabul edilmesidir. Sözleşmede kadınlara karşı ayrımcılık tanımlanmış (madde 1); hukuki, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda önlemler (madde 2 ve 3); kadınların siyasi hakları, temsil hakkı, sosyal, sağlık, eğitim, ekonomik, çalışma hakları (madde 7, 8, 9, 10, 11) belirtilmiştir. Ayrıca sözleşmenin ülkeler tarafından uygulanırken yaşanabilecek gelişmeleri takip etmek amacıyla Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Komitesi'nin kurulacağı da (madde 17) sözleşmede belirtilmiştir (CEDAW, 1986).

Sözleşmede kadına yönelik ayrımcılığın önüne geçmek ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesi için çalışılması gereken temel alanlar belirtilmiştir. Buna göre aile, evlilik ve bu kurumlardaki ilişkileri ve yaşantıları belirten özel alan ile iş yaşamı, toplumsal hayat ve bu kategorilerdeki yaşantıları belirten kamusal alanda kadınların erkeklerle eşit konuma gelmesi, eşit haklardan faydalanması ve eşit şekilde temsil edilmesine ilişkin alınması gereken tedbirler ve kaydedilmesi gereken aşamalar belirlenmiştir (Ergüneş Duran, 2014).

Sözleşmede toplumsal cinsiyet temelli şiddet spesifik olarak yer almamaktadır. Fakat daha sonra CEDAW Komitesinin 19 No'lu Tavsiye Kararında kadınların maruz bırakıldıkları şiddetin toplumsal cinsiyet temelli olduğu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığı ve bu durumun CEDAW kapsamında bulundurulması gerektiği belirtilmiştir (CEDAW, 1992).

2.7.2. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge

Kadına yönelik şiddet alanındaki diğer önemli uluslararası adım Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge'dir. Bu bildirge, 20 Aralık 1993 tarihinde oylama yapılmasına gerek duyulmadan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul

edilmiştir. Bildirgeye göre üye devletler kadına yönelik şiddete katı bir şekilde karşı çıkmalı ve bu konuda sorumluluk almamak için herhangi bir âdet, gelenek, görenek veya dini inancı ileri sürmemelidir (madde 4). Bildirge ile fiziksel olarak zarar verme, kız çocukları da dâhil olmak üzere cinsel istismar, evlilik içi tecavüz, kadın sünneti (genital sakatlama) gibi fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet yasaklanmıştır (madde 2) (Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge, 1993).

Kavramsal olarak kadının insan hakları sözü, ilk defa 1993 yılında Viyana İnsan Hakları Konferansı'nda ortaya çıkmıştır (Kaypak & Kahraman, 2016).

2.7.3. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı

Bu alanda bir diğer önemli uluslararası adım ise 1995 yılında Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı'nın imzalanması olmuştur. Pekin'de düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonrasında bu belgeler kabul edilmiştir. Ayrıca Türkiye bu belgeleri hiçbir çekince olmaksızın imzalamıştır. Deklarasyon Tüm kadınların birincil özgürlüklerini kullanabilmelerini ve insan haklarından tam manasıyla faydalanabilmelerini yaşamları boyunca yaygınlaştırmayı ve korumayı amaçlar. Ek olarak tüm dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirme ortak hedefine dair kadınların ifade ettiği ortak kaygıların, erkeklerle ortak hareket ederek ve birlikte çalışarak giderilebileceğini vurgular (Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, 1995). Pekin Eylem Platformu istihdam, eğitim, barış eşitlik, gelişme gibi hedeflere ulaşabilmek amacıyla bir an önce alınması gereken önlemlere ait 12 tema belirlemiştir. Pekin Eylem Platformunda kadınların yoksulluğu, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişmede yaşadıkları problemler, şiddet, çatışma ve savaş ortamlarında en kırılgan gruplardan olmaları, siyasi temsilde yeterince yer almamaları, medyada yer alışı biçimleri gibi başlıklar önlem alınması için belirlenen alanlar arasındadır (Erükcü & Öz, 2012). Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı'nın imzalanmasından beş yıl sonra "Kadın 2000: 21.Yüzyıl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış" (Pekin+5) konulu bir toplantı New York'ta düzenlenmiş ve burada geçen beş yıllık süre zarfı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme kapsamında hangi alanlarda sorunların devam ettiği, hangi alanlarda olumlu gelişmelerin yaşandığı, hangi hedeflerin gerçekleştirildiği ve alana dair hangi güncel sorunların olduğu gibi başlıklar görüşülmüştür.

2.7.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi-İstanbul Sözleşmesi

Önceki başlıklarda yer verilen ve kadına karşı şiddetle mücadeleyle yönelik atılan uluslararası adımlar aslında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin, İstanbul'da imzalandığından dolayı bilinen yaygın ismiyle İstanbul Sözleşmesi'nin alt yapısını oluşturmaktadır. Şiddetle mücadele alanındaki en güncel ve kapsayıcı uluslararası hukuki belge İstanbul Sözleşmesi'dir. Üstelik yalnızca kadına yönelik şiddet ve bu alanda mücadele konusunu içermesi itibarıyla da özel bir belgedir. Kadına yönelik şiddetin, tarihsel süreçte cinsiyetler arasındaki güç dengesizliğinden kaynaklandığını vurgulayan İstanbul Sözleşmesi, bu eşitsizliğin düzeltilmesi yolunda önemli bir adımı temsil etmektedir (Özgül Kalafat, 2019). Sözleşme, ilk defa uluslararası bir belgede toplumsal cinsiyet kavramına ve tanımına yer verilmesi açısından önem taşımaktadır. Ek olarak kadına yönelik şiddet ile cinsiyetler arasındaki güç eşitsizliğini birbirine bağlayarak vurgulaması açısından önem taşımaktadır.

Kadınlara yönelik şiddetin önüne geçmek, yok etmek, şiddete maruz bırakılanlara yönelik hedefler geliştirmek, şiddetle mücadele amacıyla kadın erkek eşitsizliğini ortadan kaldırmak, bahsi geçen alanlarda uluslararası ortaklıklar geliştirmek ve hem kamu hem özel sektör kurum-kuruluşlarının verimli iş birliği yapmasını desteklemek gibi maddeler sözleşmenin hedefleri arasında yer almaktadır. Ek olarak bahsi geçen amaçlara ulaşabilmek için izleme ve değerlendirme mekanizması kurulması planlanarak sözleşmenin verimli ve faydalı şekilde uygulanması hedeflenmiştir (Çamurcu, 2021)

Sözleşme, kadına yönelik şiddeti genel geçer tanımlar yerine kapsamlı olarak ele alması ve maruz bırakan kişileri net bir biçimde tanımlaması itibarıyla da diğer sözleşmelerden farklılık göstermektedir. Şiddet tanımlanırken maruz bırakılan ile bırakan arasındaki biyolojik ya da hukuki, eski veya yeni bağlara odaklanmak yerine tüm aile, akraba, eski veya yeni eş, partner ya da beraber yaşanan diğer kişiler olarak ele alması fail kapsamını derinleştirmektedir (Erdoğan, 2019).

Diğer taraftan sözleşmede, kadına yönelik her türlü şiddetin önüne geçilmesinden söz ederken daha önce düzenlenmiş uluslararası sözleşmelerde yer verilen genel şiddet tanım ve türlerinden bahsederek bu tanımlamaları kabul etmekle birlikte kadın sünneti

gibi genital sakatlama, zorla evlilik, kürtaj ve kısırlaştırma gibi şiddetin o zaman dek bahsedilmeyen yönleri de tanımlamalar arasına yerleştirilmiştir (Đurkovic, 2022).

İstanbul Sözleşmesi ile yukarıda bahsi geçen diğer belgeler Türkiye’de kadına yönelik şiddet ile mücadele konusunda uluslararası boyutta atılan kritik adımları oluşturmaktadır. Bu belgeler temelde tüm insanları eşit kabul etmekte ve kadına yönelik şiddetin önlenmesini sağlamaya çalışmaktadır. Fakat gerek Türkiye’de gerekse diğer ülkelerde kadın erkek eşitliği hala tam anlamıyla sağlanamamış ve kadına yönelik şiddetin önüne geçilememiştir. Bu durumda toplumsal cinsiyetin kültürel normlardan beslenmesi sonucu, toplumda cinsiyetlere atfedilen rollerin kırılması zor bir zinciri oluşturması etkili olmaktadır. Kadına yönelik şiddet konusu yazılı hukukta pek çok uluslararası sözleşme, ulusal kanun, anayasa gibi önemli ve bağlayıcı unsurlarla çerçevelendirilmiş olsa da uygulama ayağında eşitliksiz ve adaletsiz pratikler ortaya çıkmaktadır.

2.8. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Eski Türklerde kadına çok değer verilmektedir. Kadın, erkeğin hayat arkadaşı ve yoldaşı, çocuklarının annesi, ailenin temel dayanağı ve şeref simgesi olarak kabul edilmektedir. Eski Türklerde kadın daima eşinin yanında yer almakta, gerek aile gerek devlet yönetiminde söz sahibi olmaktadır. Tanrısal bir varlık olarak görülen kadına verilen değer Türk destanlarında bile yer bulmaktadır. Kadın, eski Türklerde bu kadar kıymetliken şiddetin herhangi bir türüne maruz bırakılması kabul edilemez bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Kadına verilen kıymet, “birinci zenginlik sağlık, ikinci zenginlik kadındır” sözüyle ifade edilmektedir (Çağatay, 1963). İslamiyet’in kabulüyle birlikte hem İslami kültürün etkisi altına giren hem de İran ve Arap kültürlerinden de etkilenen Türklerde kadının konumu değişmiştir. Toplumda artık eskisi gibi söz sahibi olamayan kadın ikinci sınıf bir muamele görmeye başlamıştır (Kapanoğlu, 2006). İslamiyet’ten sonra kadın, korunup kollanması ve bir erkek tarafından “sahip çıkılması gereken” bir “nesne” haline getirilmiştir.

Osmanlı Devleti’nde kadın sorunu, Batılı Devletlerdeki kadın sorunundan daha farklı olmuştur. Bu ayırım, hedeflenen özgürlüklerin farklılaşmasından kaynaklanmaktadır. Osmanlı’da evinden çıkamayan, bu alanda kendisine verilen yükümlülükleri yerine

getirmekten başka seçeneği olmayan kadının birincil sorunu kamusal alana yanında bir erkek olmaksızın çıkmak olmuştur. Bu yenilik büyük ölçüde batı kültürünün etkisiyle yaşanan 2. Meşrutiyet ile birlikte sağlanmıştır (Toprak, 2015).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet eski zamanlardan beri varlığını devam ettirmektedir. Osmanlı Devleti’nin yıkılması ve yerine Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile birlikte kadınlar gerek siyasal gerek sosyal anlamda önemli haklar elde etmişlerdir. Buna rağmen ataerkil zihniyete dair zincirler kırılmamış ve kadınlar bu haklardan tam manasıyla faydalanamamışlardır. Bu durumda, bu hakların pek çoğunun mücadeleyle elde edilmesinden önce cumhuriyetin ilanı ile birlikte kadınlara armağan olarak verilmesinin etkili olma olasılığı vardır. Böylelikle ataerkil yapı ve zihniyet günümüze kadar varlığını devam ettirme fırsatını bulmuştur (Çalışkan, 2022).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet Avrupalı ülkelere kıyasla daha geç dikkat çekmeye başlamış, bunda kültürel norm ve uygulamalar etkili olmuştur. Ülke gündemine girdikten sonra ise yavaş yavaş bu alana dair farkındalık artmış, farkındalık arttıkça da alınan önlemler, çıkarılan yasalar ve mevzuatlar da gelişmiştir. Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de kadına yönelik şiddet ciddi bir insan hakları ihlali sorunudur ve farkındalığın gelişmesine rağmen hala sonlandırılabilmiş değildir. Teknolojinin geliştiği, sosyal medyanın ve kitle iletişim araçlarının yayıldığı, insan haklarına verilen önemin arttığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadın hakları konularının ciddi bir şekilde toplumsal gündeme girdiği, akademik, ulusal ve uluslararası çalışmaların yapıldığı çağımızda kadına yönelik şiddet sorunu hala yaşanmakta ve yıllar içerisinde artarak devam etmektedir (Tekçe, 2019). Araştırmanın diğer kısımlarında yer alan Türkiye’de kadına yönelik şiddetle alakalı istatistikler göz önünde bulundurulduğunda sorunun ciddi boyutlarda olduğu anlaşılmaktadır. Başka pek çok ülkedeki gibi ülkemizde de kadına yönelik şiddet sorununun temelinde kadına tahakkümü kendinde hak gören ataerkil düşünce sistemi ve kadın erkek eşitsizliği yer almaktadır.

Kadına yönelik şiddet konusunda namus kavramı belirleyici bir etkidir. Namus olgusu, Türkiye toplumunda önemli bir kültürel değerdir. Namus kaygısı ile kadın ve kadın cinselliği üzerinde katı bir kontrolün sağlanması amaçlanmaktadır. Kadının edepli bir şekilde giyinmesi, davranışlarının ahlaklı olması, evlenmeden önce cinsellik

yaşamaması, kendisi için uygun görülen evlilikleri kabul etmesi namus pratiklerine örnek olarak gösterilebilir. Böylelikle kadına yönelik şiddet bu uygulamalarla tekrar tekrar üretilmektedir (Ertürk, 2015). Namus kavramı yalnızca kadınları değil, bazen kadınlardan daha fazla erkekleri de bağlamakta; erkek toplum içerisinde kadının namusunu gözetmekle yükümlü hale gelmekte ve bu uğurda kadınlara şiddet uygulamaktan kaçınmamaktadır.

Türkiye, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında uluslararası sözleşmelerin büyük çoğunluğuna taraf olmuştur. Bunlarla paralel iç hukukunda da düzenlemeler yapmış ve kadına yönelik şiddetin ulusal mevzuatı belirlenmiştir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede en değerli yasal dayanak 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’dur. Kadına yönelik şiddet olguları kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirler bahsi geçen kanun çerçevesinde alınmaktadır. Kadına yönelik şiddet suçları ise Türk Ceza Kanunu’nda belirlenmiştir. Kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların her türlü hak ve imkândan yararlanması, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak erkeklerle aynı seviyeye gelebilmeleri için çalışmalar yapan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kadın sorunları üzerine faaliyetler yürütmekte, şiddetle mücadele kapsamında eylem planları hazırlamakta, eylem planlarına dair raporlar hazırlamakta, kadınların güçlenmesi üzerine çalışmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2022).

Kadınlara yönelik şiddetle mücadele kapsamında belediyelerin ve bazı sivil toplum örgütlerinin sığınma evleri bulunmaktadır. Şiddete maruz bırakılan ve bu şiddet ortamında bulunmaması gereken/bulunmak istemeyen kadınlar belli süreliğine sığınma evlerinden hizmet alabilmekte, varsa çocukları da (şartları karşılamaları halinde) kendileri ile birlikte kalabilmektedir.

Mor Çatı Vakfı ve Kadın Dayanışma Vakfı kadına yönelik şiddet alanındaki en önemli sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu vakıflar şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik psikososyal ve hukuki destek vermenin yanı sıra kadınlara eğitici ve farkındalık uyandırmayı amaçlayan eğitimler de vermektedirler. Ayrıca bu vakıflara bağlı kadın sığınma evleri bulunmakta ve pek çok kadın buralardan hizmet almaktadır.

Bunlara ek olarak üniversiteler bünyesinde kurulan Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve lisansüstü programlar kadın sorunlarına ilişkin akademik bilgi

üretmektedirler. Bu kapsamda 1990 yılında İstanbul Üniversitesi Kadın Problemleri İnceleme ve Uygulama Merkezi ve 1993 yılında Ankara Üniversitesi Kadın Problemleri İnceleme ve Uygulama Merkezi (KASAUM) kurulmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede politikalar genelde şiddet olayı yaşanmadan önce, önlemeye yönelik politikalar değil; olay yaşandıktan sonra korumaya yönelik politikalar ve bu politikalar yalnızca yara bandı görevi görmekte, günü kurtarmaya yönelik geçici politikalar. Kadına yönelik şiddetle mücadelede Türkiye daha sağlam, köklü, radikal ve şiddet olaylarının yaşanmasını önlemeye yönelik politikalar yapmak zorundadır. Bu amaçla ilk etapta kadına yönelik şiddetin altında yatan toplumsal cinsiyet bakış açısı ve cinsiyet eşitsizliği somut bir biçimde ortaya konmalı, kadına yönelik şiddetin bunlardan kaynaklandığı kabul edilmelidir. Ardından toplumsal cinsiyet sorununu giderebilmek adına sosyolojik çözümler yapılmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik çalışmalar yapılmalı, bu amaçla toplumun her kesiminde konuya dair farkındalık uyandırmak adına eğitimler düzenlenmelidir. Eğitim sisteminin her kademesine, her yaşa uygun toplumsal cinsiyet eğitimleri koyulmalıdır. Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik farkındalık çalışmaları üzerine şiddet ortaya çıktıktan sonra yapılabilecek çalışmalar üzerine odaklanılmalıdır. Şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmetler günü kurtaran çözümler olmamalı, kadınları güçlendirmeye ve kendi ayakları üzerinde durmalarına yönelik hizmetler olmalıdır. Kadınlara yönelik hizmetler yalnızca belli bir süreliğine kadının şiddet yaşadığı ortamdan uzaklaşmasına yarayan hizmetler değil, kadının güçlenerek bir daha şiddet ortamına dönmemesini sağlayan hizmetler olmalıdır. Bunlara ek olarak ceza hukukunda da kadına yönelik şiddet suçlarının karşılığı düzenlenmelidir. Hem hali hazırda şiddet uygulayan bireyler cezalarını çekmeli hem de toplumun geri kalanı cezaların caydırıcılığı sebebiyle şiddet uygulamaktan geri durmalıdır. Kadına yönelik şiddet suçlarının cezaları, kovuşturma aşamasında herhangi bir sebeple indirime uğramamalı ve fail adil bir şekilde yargılanmalıdır.

2.9. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE DAİR FARKINDALIĞIN GELİŞİMİ

Kadına yönelik şiddet, günümüzde Türkiye’nin en büyük ve en göz önündeki sosyal sorunlarından biridir. Hemen her gün medyada kadına yönelik şiddet ile alakalı haberlere rastlanmaktadır. Bu yönüyle kadına yönelik şiddet aslında ülke gündeminde sürekli yerini korumakta ve en çok konuşulan konulardan olmaktadır. Fakat konuyla ilgili, yalnızca konuşmak ve her gün çıkan haberlere isyan etmek maalesef ki yeterli gelmemektedir.

Türkiye, çok uzun yıllar boyunca bir kadının kan bağı olan ya da olmayan bir erkek tarafından şiddete maruz kalmasını ‘normal’ olarak nitelendiren bir ülke olmuştur. Kadına yönelik şiddetin özellikle aile içinde, yani ‘özel alanda’ var olduğu bilinmekle birlikte; bu konunun sorun teşkil etmediği düşüncesi, bu durumun aile içinde kalması, aile dışına yansıtılmaması, aile içinde çözülmesi gerektiği ve aile içinde bu tarz olayların yaşanmasının normal olduğu düşüncesi çok yaygındır. Bu durumda, Türk ailelerinin gelenekçi ve kapalı yapısı çok önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddete karşı mücadele Türkiye’de zaman bakımından batılı ülkelere göre daha geç başlamış ve daha güç ilerlemiştir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet meselesi, Avrupa ülkelerinde başlayan kadın hareketlerinin bir yansıması olarak 1960’lı yılların sonunda ele alınmaya başlamış ve toplumsal bir problem olarak görülmeye başlanmıştır. Türkiye’deki kadın hareketlenmesinin ana odağı kadına özellikle ev içerisinde eşi veya birlikte yaşadığı erkek tarafından uygulanan şiddet olmuştur. Kadınlar, bu sorunları gündeme getirmek ve zor durumda kalan kadınlara destek olmak amacıyla örgütlenmiş ve toplumda farkındalık yaratmaya çalışmışlardır (Mutlu, 2006).

Dünyada 1970’lerde başlayan ve kadına yönelik şiddetin önüne geçmeyi amaçlayan faaliyetlerin yukarda sayılan sebeplerin de etkisiyle Türkiye’de ses getirmesi 1990’lı yılların başını bulmaktadır. Türkiye’de bu konuda yankı uyandıran ilk olay 1987 yılının şubat ayında Çankırılı yargıç Mustafa Durmuş’un eşinden şiddet gören hamile bir kadının boşanma davası isteğini reddetmesi, gerekçe olarak “kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek” atasözünü göstermesi ve bunu mahkeme kararı haline getirmesi olmuştur (Altınay & Arat, 2008). Bu kararı protesto etmek amacıyla pek çok

kadın telgraf çekmiş, adliyelere giderek dava dilekçeleri vermiştir. Fakat hukuk sistemi, bu kadınları, telgraflarını ve dava dilekçelerini muhatap olarak kabul etmemiştir. Bunun üzerine kadınlar ilk etapta birtakım toplantılar yapmış ve bu toplantıların sonucunda “dayağa hayır” temalı bir yürüyüş düzenlemeye karar vermişlerdir. Yürüyüşün gerçekleştirilmesinin planlandığı gün olan 17 Mayıs 1987 tarihi geldiğinde katılım beklenenin çok üzerinde olmuş ve yürüyüş Türkiye’de kadına yönelik şiddete karşı ilk kolektif tepki olmuştur. Sonrasında düzenlenen diğer etkinliklerin neticesinde Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası oluşturulmuştur. Oluşumun ilk aşamalarında pek çok kadın bu dayanışma ağına çeşitli şiddet hikayeleriyle ulaşmış ve destek talep etmişlerdir. Doktor, avukat gibi meslek elemanlarına ve maddi desteğe talep bir şekilde karşılanabilmiş fakat şiddet gören kadınların bir süreliğine şiddet ortamından uzaklaşma talebi uzun süreli karşılanamamıştır. Çünkü bunun için gerekli fiziksel koşullar ve altyapı bulunmamaktadır. Kadınların barınma talepleri dayanışma ağı içinden gönüllü kişilerin evlerinde belli bir süreliğine karşılanmaya çalışılmış fakat bir süre sonra bunun sürdürülebilir olmadığı ve kadınların daha uzun süre kalabilecekleri bir sığınakın gerekliliği anlaşılmıştır. Dayağa Karşı Kadın Dayanışması, Eylül 1989’da o dönem belediye başkanı Fatma Girik olan Şişli Belediyesi’nden sığınak için gereken binayı istemişlerdir. Bu talepleri doğrultusunda belediyeye ayrıntılı bir proje sunmuşlardır. Sunulan projede, projenin ve sığınakların amacı, yurtdışındaki sığınak örnekleri, bu sığınaklara dair birtakım istatistikler, belediyeden istenen sığınağa gerekçe olacak şekilde dayanışma ağlarından o zamana dek talep edilen acil barınmaya ihtiyaç duyan kadınlardan örnekler, sığınağı kurarken önem verilecek noktalar, sığınakın iç işleyişine dair hususlar ve sığınakta sunulması amaçlanan hizmetler yer almaktadır (Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası, 1989). Bunlara ek olarak mücadelenin devam etmesi ve daha da yaygınlaşması için bir dernek kurmanın gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Bu girişimler doğrultusunda kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin kılmak ve kadınlarla dayanışmayı devam ettirmek amacıyla 1990 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kurulmuştur (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2024).

1987 yılında yargıç Mustafa Durmuş’un kararı, Ankara’da da bazı oluşumları tetiklemiş ve bir grup mücadeleci kadın “Kadın Tartışma Grubu” isimli bir grup kurarak bir araya gelmişlerdir. Bu grup bilinç yükseltme toplantıları ile kadına yönelik şiddete karşı farkındalık uyandırmaya çalışmıştır. Bu toplantılarda paylaşılan deneyimlerden sonra

kadınların ücretsiz bir şekilde başvurabileceği bir “Kadın Danışma Merkezi” ihtiyacı olduğu fark edilmiş ve buna yönelik adımlar atılmıştır. 1991 yılında belediye ortak çalışmalar çerçevesinde açılan “Kadın Danışma Merkezi” bahsedilen ihtiyaca yönelik atılan ilk adım olmuştur. 1993 yılında ise “Kadın Tartışma Grubu” olarak başlayan mücadele bir vakfa dönüşmüş ve “Kadın Dayanışma Vakfı” resmen kurulmuştur. Ayrıca 1993 yılında yine belediyenin de iş birliği ile Türkiye’nin ilk feminist “Kadın Sığınağı” açılmıştır. Kadın Sığınağı’nın çalışmaları yıllar içerisinde sona ermiş fakat Kadın Dayanışma Vakfı günümüzde hala etkinliğini sürdürmektedir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2024).

Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı kadın dayanışması ile bu dayanışmanın kurumsallaşmasının Türkiye’deki öncülerindedir. Kadına yönelik şiddet ile mücadele alanında öncü rol üstlenmişlerdir. Kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratmaya ve mücadele konusunda adımlar atılmasına teşvik edici rol oynamışlardır. Şiddet yaşantısı olan kadınlar için sığınak gereksinimine ilk defa dikkat çekmiş ve ilk sığınakların açılmasında öncü olmuşlardır. Kadın Dayanışma Vakfı ve Mor Çatı hala, kadına yönelik şiddet alanında aktif olarak çalışmakta; şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik hukuki ve psikolojik danışmanlık ve destek vermeye devam etmektedir.

Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası’ndan sonraki önemli kampanyalardan biri de “mor iğne” kampanyasıdır. 1989 yılında düzenlenen bazı feminist toplantılarda kadınlara karşı sarkıntılık gündeme getirilmiştir ve bu durum karşısında kampanya düzenlemek fikri ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine Mor İğne Kampanyası başlatılmış, bu kampanya kararını alan kadınlar mor kurdelelere geçirilmiş iğneler hazırlamışlar ve Kadıköy vapurunda bu iğneleri kadınlara dağıtmışlardır. Sarkıntılık yerine “cinsel taciz” kavramının kullanılması da ilk defa bu kampanyayla birlikte ortaya çıkmıştır (Özcan, 2008).

Bir diğer önemli kampanya 1990 yılında o dönemin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 438. maddesinin değiştirilmesi veya kaldırılmasına karşı yürütülmüştür. Bu madde, kadınların kaçırmaları veya tecavüze maruz bırakılmaları gibi suçların seks işçisi kadınlara karşı işlenmesi halinde suçu işleyen kişiye verilecek cezanın 2/3 oranında indirilmesini hükmetmekteydi. Anayasa Mahkemesi’nin bu maddenin, eşitlik ilkesine aykırı olmadığı kararı, toplumda tepkiye sebep olmuş ve mahkeme kararı kınanmıştır.

Pek çok ilde protestolar düzenleyerek “iffetli-iffetsiz” ayrımını eleştiren kadınlar bu ayrımın yasal düzlemlerde yer almasına karşı çıkmışlardır. Protesto kampanyaları başarılı olmuş ve bu madde 20.11.1990 tarihinde Türk Ceza Kanunu’ndan kaldırılmıştır (Açıkel, 2009).

2.10. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA ULUSAL DÜZENLEMELER

2.10.1. 1982 Anayasasında Değişiklik

Kadına yönelik şiddetle mücadelede olumlu bir gelişme sayılabilecek ilk adım 1982 Anayasası’ndaki değişikliktir. 1982 Anayasası’nda doğrudan kadına, kadına yönelik şiddete veya toplumsal cinsiyete dair bir ibare bulunmamaktadır. Fakat anayasanın 10. maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” ifadesi yer almaktadır. Yani doğrudan kadın erkek eşitliğine değinilmemekle birlikte Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit olduğu vurgusu yapılmıştır. Bu maddeye daha sonra bir değişiklikle “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” fıkrası eklenmiştir. Ayrıca 12.09.2010 tarihinde “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” cümlesi ek cümle olarak eklenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Ek cümle pozitif ayrımcılığın, ayrımcılık olarak değerlendirilemeyeceğine ve kanun önünde eşitlik esasına aykırı olmadığına işaret etmektedir.

Anayasanın üçüncü bölümünde, ailenin korunması ile çocuk hakları isimli bölümde bulunan 41. madde ise 03.10.2001 tarihinde değişikliğe uğramıştır. Bu madde ile Türk toplumunun temelini aile olduğu ve ailenin de eşler arasındaki eşitlik üzerine inşa edildiği ifade edilmektedir. Bu değişiklik ile hem aile içindeki ilişkilerde eşitlik ilkesi Anayasa'nın koruması altına alınmış, hem de sonradan yürürlüğe girecek olan Medeni Kanun'da, "Aile reisi kocadır." ifadesi değiştirilerek kadın ve erkek eşitliği konusunda daha duyarlı bir yaklaşım benimsenmesi inşa edilmiştir (Giden, 2012).

2.10.2. Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklik

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önem arz eden bir diğer değişim de Medeni Kanun'daki değişimdir. Medeni Kanun toplumda yer alan her kesimden bireyin pek çok hakkını koruma altına alması bakımından önemli bir belgedir. Medeni Kanun'un 2002 yılında yenilenmesi ile kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin giderilmesine yönelik bazı adımlar atılmıştır.

Medeni Kanun yenilenmeden önce aile reisinin erkek eş yani koca olması hükmü geçerliken yenilikten sonra evlilik birliğinin eşler tarafından birlikte yönetilmesi hükmü getirilmiştir. Kanundaki değişimle, evlilik birliğini temsil hakkının kocaya ait olması maddesi yerine evlilik birliğini eşlerin her ikisinin de temsil etmesi maddesi geçerli olmuştur. Yenilikle birlikte eşlerin oturacağı evi kocanın seçmesi, kadının çalışmak için eşinden izin alması, evin geçindirilmesi yükümlülüğünün kocada olması gibi hususlar değişerek eşlerin oturacakları eve birlikte karar vermeleri, kadının çalışmak için eşinden izin alma zorunluluğunun kaldırılması, evin giderlerinin eşler tarafından birlikte karşılanması gibi hususlar geçerlilik kazanmıştır. Yaşanılan ev, erkek eş adınaysa erkeğin evle ilgili ipotek, satış gibi iş ve işlemleri kadından habersiz yapabilmesini önlemek amacıyla kadının eve "aile evi" şerhi koydurabilmesi Medeni Kanun'daki değişimlerden biridir. Bunlara ek olarak kadının evlendikten sonra kocasının soyadını alması yerine kadın isterse evlenmeden önceki soyadını da kullanabileceği, evlenme başvurusu için müracaat edilecek yerin erkeğin ikamet ettiği adresin evlendirme dairesi olması yerine eşlerden birinin yaşadığı yerin evlendirme dairesi olabileceği gibi değişiklikler de Medeni Kanun'da kadın erkek eşitliğinin sağlanması adına yapılan değişikliklerdendir (Yüksel, 2014).

Medeni Kanun'da yapılan değişiklikler hem toplumsal hayatta hem de evlilik birliği içinde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gidermeye ve güç dengelerini kadınlar lehine değiştirmeye yönelik hedefleri amaçlamaktadır. Medeni Kanun'daki değişimle birlikte kadını erkeğe kıyasla daha aşağıda gören ve kadını ilgilendiren pek çok konuda dahi erkeğin görüşünü temel alan zihniyetten ziyade kadınların sosyal, ekonomik ve hukuki açıdan erkeklerle daha eşit ve adil bir seviyeye gelmelerini temel alan bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır. Bu gelişmeler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve

kadınların şiddete maruz bırakılmalarının engellenmesi adına önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir.

2.10.3. Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik

Türk Ceza Kanunu yenilenecek 12 Ekim 2004 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni ceza yasası tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşüldüğü esnada kadın derneklerinin örgütlenecek kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran veya olduğundan önemsiz gösteren hükümlerin çıkarılması ve şiddetin önüne geçmeyi amaçlayan hükümlerin de yeni yasaya eklenmesi için verdikleri mücadele kadınlar adına büyük kazanımların elde edilmesine sebep olmuştur. Böylelikle bir önceki Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran namus cinayeti, cinsel şiddet karşısında indirim veya bekaret kontrolü gibi unsurlar yeni yasada yer alamamıştır. Cinsel saldırı, evlilik içi cinsel şiddet, töre adına işlenen cinayetler ya da bazı suçların hamile bir kadına karşı işlenmesi gibi durumlarda ceza oranının artırılması da kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir gelişmedir (Karıncı , 2010).

Türk Ceza Kanunu'ndaki en ağır ceza, kasten öldürme suçuna karşı verilmektedir. Kanunun 82. maddesine göre kasten öldürme suçu eşe ya da boşanılan eşe karşı veya töre nedeniyle işlendiğinde cezası müebbet hapis olmaktadır. Kanunun 86. maddesinde yer alan kasten yaralama suçunun da benzer şekilde eşe ve boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde faile verilecek cezanın yarı oranda artırılması; suçun canavarca hisle gerçekleştirilmesi durumunda verilecek cezanın bir katı kadar artırılmasına hükmedilmiştir. Kanunun 96. maddesinde yer alan bir kişiye eziyet çektirilerek gerçekleştirilen suçun eşe ve boşanılmış eşe karşı; Kanunun 109. maddesinde yer alan bir kişinin hürriyetinden yoksun bırakılması suçunun eşe ve boşanılmış eşe karşı işlenmesi durumunda verilecek cezaların belirli oranlarda artırılmasına hükmedilmiştir. Kanunun 99. maddesine göre ise hamile bir kadının çocuğunun düşürülmesinin ceza alınması gereken bir durum olduğuna kanaat getirilerek verilecek cezalar belirlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddet ile ilgili en önemli maddelerden biri cinsel saldırı suçunun cezasının belirlendiği 102. maddedir. Bu maddede "Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti

üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.” ve “Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.” hükümleri bulunmaktadır (Türk Ceza Kanunu, 2004).

2.10.4. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

Yaşanan gelişmeler, kadın hareketleri, Türkiye'nin 1986 yılında CEDAW'ı imzalamış olması ama uygulamaya yansımamış olmasının baskısı; devleti kadın ve kadına yönelik şiddet alanında çalışmalar yapmaya teşvik etmiştir. Türkiye'de kadına yönelik şiddet alanında kurumsal çalışmalar bu şekilde başlamıştır. Fakat bu çalışmalara değin kadına yönelik şiddet ile alakalı yazılı hukuk metni bulunmamakta, kadınlara yönelik şiddet olayları yaşandığında mevcut hukuk kurallarına göre işlem yapılmaktaydı. Bu durum yargı süreçlerinin uzamasına ve uygun çözümün bulunamamasına sebep oluyordu. Yani spesifik olarak kadına yönelik şiddet alanına dair hukuk kurallarına ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu ihtiyaç doğrultusunda yapılan ilk düzenleme 14.01.1998 tarihli 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2000).

Kanunun temel amacı kadının aile içinde maruz bırakıldığı şiddeti engellemek, aile fertlerini şiddete karşı korumak ve şiddete karşı gerekli tedbirleri almaktır. Bu amaç için kanunun ilk maddesinde aile üyelerinden birinin şiddete maruz bırakılması durumunda, çeşitli tedbir kararları verilebileceği hükmedilmiştir. Kusurlu tarafın; aile üyelerine şiddet sayılabilecek ve korkuya kapılmalarına neden olabilecek sözler söylememesi ve davranışlar uygulamaması, ortak evden uzaklaştırılması ve aile üyelerinin ev ve iş yerlerine yaklaşmaması, aile üyelerini iletişim araçları kullanarak rahatsız etmemesi, aile üyelerinin mallarına zarar vermemesi, silah gibi araçlarını teslim etmesi, alkol ya da uyuşturucu madde etkisinde şiddete maruz bırakılan kişinin yaşadığı konuta veya çalıştığı iş yerine gitmemesi bahsi geçen tedbir kararları arasında sayılabilmektedir (Çakıroğlu , 2017).

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, ilk defa hukuki bir belgede “aile içi şiddet” kavramının kullanılması açısından önemlidir. Ayrıca kadına yönelik şiddet

konusunda ilk hukuki belge olduğu için bu alandaki boşluğu doldurması açısından da önemlidir. En önemlisi ise hep aile içinde, özel alanda kalması gerekli görülen; erkek tarafından kadına uygulanması olağan karşılanan şiddet olgusunun artık aile içinden çıkıp bu konuda devlete sorumluluk yüklenmesi açısından Kanunun özel bir yeri bulunmaktadır.

Kanunun hedefi yukarıda da bahsedildiği gibi, şiddetin failini ortak yaşam alanından uzaklaştırma amacıyla bazı tedbirlerin alınarak aile içi şiddetin önlenmesidir. 4320 Sayılı Kanun'da 2007 yılında bir değişikliğe gidilerek 5636 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 4320 Sayılı Kanun'un etkisi genişletilmeye çalışılmıştır. Değişiklik ile yalnızca eşlerden birinin uyguladığı şiddet değil diğer aile üyeleri tarafından maruz bırakılan şiddet de kanun kapsamına girmiştir. Bir diğer değişiklik de eşe veya çocuklara şiddet uygulayan diğer eşe karşı tedbir alınabilmesi için eşlerin birlikte veya çocuklarla birlikte aynı hanede yaşama gerekliliğinin ortadan kaldırılmasıdır (Erdem, 2007).

4320 Sayılı Kanun, temelde o zaman kadar Türkiye'de kadına yönelik şiddeti engelleme amaçlı bir hukuki belgenin olmamasının ürünü olarak ortaya çıksa da kanunda kadına yönelik şiddetin tanımının yer almaması dikkat çekmektedir. Ayrıca kanun, kadını şiddetten korumayı amaçlamasına rağmen isminde ailenin korunmasının yer alışı feminist örgütlerin tepkisini çekmiştir. Bu kanun 08.03.2012 tarihinde 6284 Sayılı Kanun'un 23. maddesiyle mülga olarak uygulamadan kaldırılmıştır.

2.10.5. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Kadına yönelik şiddetin ele alındığı ve düzenlendiği ilk hukuki belge olan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun'un yalnızca evli kadınları kapsadığı ve korumada yeterli gelmediği noktalar olması, ek olarak İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası boyutlu ve kapsamlı bir sözleşmenin imzalanmış olması üzerine kadına yönelik şiddet alanında yeni bir kanun ihtiyacı doğmuştur. Kanunun hazırlanması aşamasında, 237 kadın örgütünün birleşerek kurduğu "Şiddete Son Platformu"nun görüşlerinden de faydalanılmıştır (Sosyalist Feminist Kolektif , 2012). Nihayetinde 20 Mart 2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6284 Sayılı Kanun, temel olarak yürürlükten kaldırılan 4320 Sayılı Kanun'da geçen koruma tedbirlerini içermektedir. Fakat bu yasa, şiddete maruz bırakılan kadınların kapsamı, şiddetin önüne geçilmesi, koruma kararları verilmesi, kurum ve kuruluşların koordine olarak şiddet konusunda eşgüdümlü çalışmaları bakımından ve şiddete maruz bırakılan kadına geçici nakdi yardım desteği bakımından daha geniş çerçeveli düzenlemeler barındırmaktadır (Akyıldız , 2014).

Kanunda amaç, kapsam, temel ilkeler, tanımlar, mülkî amir ve hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları, hâkimin verebileceği önleyici tedbir kararları, ihbar, tedbir kararlarının verilmesi, tedbir kararlarının bildirim ile uygulanması, şiddet önleme ve izleme merkezlerinin (ŞÖNİM) açılması, belirli süreli maddi yardım gerçekleştirilmesi, nafaka, sağlık harcamaları gibi uygulamalar düzenlenmiştir.

Kanunun amacı; şiddete maruz bırakılan veya bırakılma riski taşıyan kadınların, çocukların, aile üyelerinin ve ısrarlı takibe maruz bırakılan bireylerin korunması ile söz konusu bireylere yönelik şiddetin önüne geçilmesi hedefi için alınacak tedbirlerin belirlenmesidir (6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun , 2012).

Sözü geçen Kanun kapsamında şiddete maruz bırakılan ya da maruz bırakılma ihtimali bulunan kişiler korunmaktadır. Erkek, kanuna göre aile bireyi ya da ısrarlı takibe maruz bırakıldığı durumlarda korunacaktır. Genel olarak kanunun hem amacı ve kapsamı hem de daha geniş bir kitleyi korumayı amaçlaması bakımından 6284, 4320 Sayılı Kanun'a kıyasla çok daha geniş bir perspektife sahiptir. 6284 Sayılı Kanun hem korunması amaçlanan kişilerin kapsamı hem de söz konusu kadınların medeni durumlarına veya şiddetin faili ile aynı hanede yaşayıp yaşamamasına dikkat edilmeksizin devletin sorumluluk alıp gerekli tedbirleri yerine getirmesine hükmetmesi bakımından kadına yönelik şiddet konusunda hukuk tarihimiz açısından önemli bir dayanağı oluşturmaktadır (Nuhoğlu Aykut, 2012).

6284 Sayılı Kanuna göre mülki amirlerin ve hâkimlerin şiddete maruz bırakılan kişilerle ilgili ve hâkimlerin şiddete maruz bırakanlarla ilgili alabilecekleri tedbir kararları şu şekildedir (6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun , 2012):

Kanuna göre, mülkî amirin korunması gereken kişilerle ilgili alabileceği koruyucu tedbir kararları; korunması gereken bireye ve varsa yanındaki çocuklarına barınma imkânı sağlanması, geçici nakdi yardım yapılması, kişinin ihtiyacına göre hukukî, psikolojik ve sosyal boyutlarda rehberlik ile danışmanlık yönlendirmesinin yapılması ve can güvenliği riskinin bulunması durumunda ve kişinin isteği doğrultusunda geçici koruma altına alınmasıdır (madde 3).

Kanuna göre hâkimin korunması gereken kişilerle ilgili alabileceği koruyucu tedbir kararları; kişinin evli olması halinde başka bir yerleşim yeri seçilmesi, çalıştığı işyerinin değiştirilmesi, kişinin isteği üzerine ortak ikamet edilen haneye aile konutu şerhinin konulması ve kişinin can güvenliğinin tehlikede olduğu durumlarda kimlik bilgilerinin değiştirilmesidir (madde 4).

Kanuna göre hâkimin şiddet uygulayan kişilerle ilgili alabileceği önleyici tedbir kararları; korunan kişilere yönelik şiddet içeren söz ve davranışlarda bulunmaması, ortak haneden uzaklaştırılması, korunan kişilere ve söz konusu kişilerin buldukları yerlere yaklaşmaması, çocuklarıyla kuracağı kişisel ilişkinin kısıtlanması ve bunlara ek olarak 4320 Sayılı Kanunda da yer alan kişinin eşyasına veya malına zarar vermemesi, herhangi bir iletişim aracıyla kişiyi rahatsız etmemesi, silah ve benzeri aletleri var ise ilgili yerlere veya çalıştığı yere teslim etmesi, alkol ya da uyuşturucu madde etkisinde koruma altındaki kişilere yaklaşmamasıdır (madde 5).

Kanun, günümüzde hala yürürlükte olmakla birlikte bu zamana kadar kadına yönelik şiddet konusunda yapılmış en kapsamlı ulusal hukuki belge olma özelliğini taşımaktadır. Fakat kanun aslında pek çok eleştirinin de hedefi olmuştur. Kanuna yönelik bir eleştiri üzerinde etraflıca çalışılmadan ve bazı konularda sivil toplum örgütlerinin görüşleriyle ortak karara varılmadan çok kısa bir süre içerisinde yayımlanarak yürürlüğe konmasıdır. Ortak karara varılamayan konuların başında “ailenin korunması” başlığı gelmektedir. Çeşitli kadın örgütleri kanunun amacının öncelikli olarak aileyi değil kadını koruması gerektiğini belirtmiş, bu durum yasa mecliste görüşüldüğü esnada fikir ayrılıklarına sebep olmuş fakat sonuç olarak bu ifadede bir değişiklik olmamıştır. Bu durumun eleştirilmesindeki alt metin aileyi koruma gerekçesiyle ve aile yapısının bozulmaması amacıyla şiddetin görmezden gelinileceği ve kadına yönelik şiddetin aile içerisinde kalmaya devam edeceği

endişesidir. Bir diğer eleştiri toplumsal cinsiyet kavramının tanımının olmaması, bu kavramın metin içerisinde geçmemesi ve bu kavrama dair herhangi bir gönderme yapılmamasıdır. Kanunun ikinci maddesinde kadına yönelik şiddet “kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmış, tanıma dayanarak cinsiyete dayalı şiddete gönderme yapılmış olsa da toplumsal cinsiyet kavramının hiçbir şekilde kanunda yer almaması, şiddetin çoğu zaman erkek egemen toplumdan kaynaklandığı gerçeğini göz ardı edebilme olasılığına karşın tepki toplamıştır (Ercoşkun Şenol, 2019).

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin güncel durumu düşünüldüğünde mevcut yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmektedir. Konuyla alakalı resmi veriler paylaşılmamakla birlikte her gün basın-yayın veya sosyal medya yoluyla kadına yönelik şiddetin en feci şekli olan kadın cinayetleri veya diğer şiddet türlerinin yaşandığına dair haberler yayınlanmaktadır. Türkiye’de hukuki düzenlemelere karşın, kadına yönelik şiddet de kadın erkek arasındaki eşitsizlik de giderilebilmiş değildir. Bu durum devletin kadına yönelik şiddet konusundaki sorumluluğunun yalnızca hukuki belgeler düzenlemekten ibaret olmadığını, bu belgelerin gerek özel gerekse kamusal alanda kadına yönelik şiddet konusunda caydırıcı unsurlar olarak görülmesi; yalnızca bu metinler üzerinde değil hayatın her alanında geniş kapsamlı ve cinsiyet eşitliği temeline dayanan politikalar oluşturulması gerektiği, toplumsal normlar yıkılmadan eşitliğin sağlanamayacağı ve şiddetin durdurulamayacağı gerçeğini gözler önüne sermektedir (Gülseven, 2016).

2.11. REFAH DEVLETLERİ KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ NASIL ELE ALMALIDIR?

Refah devleti veya sosyal devlet en genel tanımıyla vatandaşlarının yaşam şartlarını minimum düzeyde sağlamakla yükümlü olan devlettir. Dar bir tanıma göre, refah devleti iki çeşit hükümet harcama politikasından oluşur: Hanelere belirli bir dereceye kadar nakit yardımlar ve insan hizmetlerinin doğrudan devlet tarafından sağlanması (çocuk ve yaşlıların bakımı, eğitim, sağlık giderleri). Daha geniş tanımlarla, refah devleti ayrıca fiyat düzenlemelerini (kira kontrolü ile tarımda ücretlendirme desteği

vb.), konut düzenlemelerini, çalışma koşullarının düzenlenmesini, iş güvenliği yasalarını ve çevre hakkında politikaları da içerebilir (Lindbeck, 2006).

Refah devleti yoksulluğu azaltmak gibi bir tür asgari garanti sağlayarak piyasanın etkisini değiştirmekte ve bir dizi sosyal güvenlik kapsamında sağlık, çocuk ve yaşlı bakımı, vb. gibi belirli hizmetleri mevcut en iyi standartlarda sağlamaktadır (Andersen, 2012).

Tanımlamalar kapsamında refah devletinin sorumluluk alması gereken konulardan biri de kadına yönelik şiddet konusudur. Çünkü refah devleti; kadınların da yaşam standartlarını asgari düzeyde karşılamalı, can güvenliklerini ve haklarına erişmelerini sağlamalı, bunları politikaları ile desteklemelidir. Ayrıca refah devleti, kadına yönelik şiddetin temelinde yer alan faktörler üzerine gitmeli ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında temelde yer alan sorunlarla mücadele etmelidir. Refah devletinin kadınlar için yapması gerekenler genel olarak cinsiyet eşitliğine yönelik politikalar, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerden eşit faydalanma, istihdamda cinsiyet eşitliği, siyasette eşit temsil, siyasal karar alma süreçlerine eşit katılım, erkeklerle eşit iş eşit ücret eşit emeklilik, doğum izinleri, çocukların bakımı konusunda babalara da sorumluluk veren düzenlemelerle kadınların hem ev hem iş yaşamını kolaylaştırıp destekleyen politikalar, kadının çocuk sahibi olma ya da evlenme gibi sebeplerle işten zorla çıkarılmasının önüne geçilmesi, kadına karşı ayrımcılığın, önüne geçilmesi, şiddetin yasaklanması, şiddetin erken açıklanmasının farkındalık çalışmaları ile teşvik edilmesi, eşitliğe yönelik her şeyin yasal olarak güvence altına alınması olarak sıralanabilir.

Kadınların şiddete ses çıkaramamasının ilk sebebi şiddet farkındalıklarının olmaması olabilir. Refah devleti bu kapsamda bilgilendirici çalışmalar yapmalı, bunu yalnızca kadınlara değil toplumun her kesiminde yer alan her yaştaki bireylere karşı yapmalıdır. Şiddete sessiz kalmanın ikinci sebebi ise kadınların ekonomik özgürlüklerinin olmayışıdır. Refah devleti kadınların erkeklerle eşit eğitim alıp meslek sahibi olmasını teşvik etmeli ve kadın istihdamına önem vermelidir. Refah devletinin, kadınların istihdamına yönelik; doğum ve ebeveynlik izinlerinin anne ve babalara aynı miktarda verilmesi, çocukların bakımı konusunda ebeveynlere destek olmak amacıyla kurum ve kuruluşlarda kreş açılmasını teşvik edecek fonların sağlanması, çocukların

faaydalanabileceği kreş, bakım evi, anaokulu gibi hizmetlerin devlet tarafından ve ücretsiz karşılanması gibi uygulamaları kadınların iş hayatına katılımını artıracaktır (Akarçay, 2019)

Kadınların ekonomik özgürlüklerinin olması, şiddete maruz bırakılan kadınların maddi olarak desteklenmesi kadınları şiddete karşı daha az savunmasız hale getirebilmektedir. Benzer şekilde düşük gelirli erkekler için de sosyal yardımların olması kadına yönelik şiddetle mücadelede faydalı olabilmektedir. Düşük gelirli ailelere barınma, fiziksel sağlık ve ruh sağlığı hizmetlerine erişim dahil daha fazla yardım sağlamaya yönelik gelir destek stratejileri uygulanabilir. Düşük gelirli erkekler için iş eğitimi, ruh sağlığı ve madde bağımlılığı hizmetleri fayda sağlayabilir. Kadına yönelik şiddetin kadın tarafından ifade edilebilmesi için daha uygun ortamlar yaratılabilir. Şiddete maruz bırakılan kadınlar ve çocuklar için destek hizmetleri artırılabilir. Şiddeti erken tespit etmek, kadın ve çocukların güvenliğini sağlamak için çocuk koruma hizmetleri ile aile içi şiddet hizmeti sağlayıcıları arasında iş birliği programları düzenlemek şiddetle mücadele için kapsamlı bir önleyici program olabilir. Okullarda aile içi şiddeti ele alan kapsamlı şiddet karşıtı çalışmalar yapılabilir ve çatışma çözme müfredatı mevcut programlara eklenebilir. Kadına yönelik şiddetle ilgili tutumları ele alan halk eğitimi kampanyaları düzenlenebilir (Lawrence, 2002). Refah devletlerinin yürürlüğe koyacağı bu gibi faaliyetler kadına yönelik şiddet ile mücadele konusunda koruma ve önleme amaçlı önemli unsurlar olabilmektedir. Ayrıca kadınlar şiddeti yaşasalar bile devreye sokabilecekleri mekanizmaların oluşu, kadınları şiddet yaşadıkları ortamdan uzaklaştırma konusunda cesaretlendirici olabilmekte ve bu sayede şiddet zinciri kırılabilir.

2.12. TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİ

Türkiye'de sosyal hizmet eğitimine Sosyal Hizmetler Akademisi'nde 1961 yılında başlanmıştır. 1967 yılında ise Hacettepe Üniversitesi Sosyal İdari Bilimler Fakültesi'ne bağlı olarak Sosyal Çalışma bölümü eğitim hayatına başlamıştır. Bu yıllarda sosyal hizmet bölümünün ilk mezunları ağırlıklı olarak toplumla çalışmalar gerçekleştirmiş; köylerin kalkınması ve gecekondular bölgesinde çalışmalar yapılması gibi makro boyutlu uygulamaların yanı sıra hastaneler, çocuk bakım kuruluşları, cezaevleri gibi çalışma

ortamlarında mikro ve mezzo uygulamalar gerçekleştirmişlerdir. 1982 yılına gelindiğinde Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Sosyal Çalışma bölümü ile Sosyal Hizmetler Akademisi birleştirilerek tek bir çatı altında eğitim vermeye başlamışlardır. Bu yıllarda sosyal hizmet eğitiminin yalnızca bir okuldan verilmesi sonucu mezun sayısının yetersiz olduğu ve diğer üniversiteler bünyesinde yeni sosyal hizmet bölümleri kurularak eksikliğin giderilmesi talep edilmişse de bu talep karşılanmamış; bunun yerine mevcut sosyal hizmet bölümünün kontenjanı artırılarak ülkedeki sosyal hizmet uzmanı eksikliği giderilmeye çalışılmıştır. Bu durum 2002 yılına kadar devam etmiş ve bu yıla kadar Hacettepe Üniversitesi, sosyal hizmet alanında eğitim veren tek okul olarak kalmaya devam etmiştir. 2002 yılına gelindiğinde ise Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde sosyal hizmet bölümü kurulmuş ve bölüm eğitim öğretim hayatına başlamıştır (SHUDER, 2024)

2006 yılına gelindiğinde Sakarya Üniversitesi, 2009 yılında Yalova Üniversitesi, 2013 yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde sosyal hizmet bölümleri kurulmuş ve bu yıllardan sonra Türkiye'deki sosyal hizmet bölümleri yaygınlaşmaya başlamıştır. 20 yıldan daha kısa bir süre içerisinde Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi veren üniversite sayısı 100'ü geçmiştir. Şu an Türkiye'deki pek çok üniversitede sosyal hizmet bölümü lisans eğitimi verilmekte, yüksek lisans ve doktora programları açılmakta, buna ek açık öğretim ve iki yıllık ön lisans programları ile bölüm yaygınlaştırılmaktadır (YÖK, 2024). Ancak bu yaygınlaşmanın kısa bir süre içerisinde ve yetersiz altyapı ile gerçekleştirilmesi sosyal hizmet eğitiminin niteliği adına endişe vericidir.

Sosyal hizmet eğitimi alanındaki kontrolsüz yaygınlaşma beraberinde birtakım sorunları da getirmektedir. Bölümün akademik altyapı olmaksızın sosyal hizmet eğitimi açısından sınırlı olanaklara sahip üniversiteler bünyesinde açılması, farklı üniversitelerdeki sosyal hizmet müfredatlarındaki çeşitlilik ve uyumsuzluk, örgün öğretimde öğrencilere teorik derslerin yanı sıra uygulama dersleri de veren bir bölüm olan sosyal hizmette açık öğretim bölümlerinde uygulama derslerinin yetersiz olması ve bu açık öğretim programlarının fazla sayıda öğrenci kontenjanına sahip olması, sosyal hizmet bölümü ile alakası olmayan ön lisans programlarından sosyal hizmet bölümüne geçilerek lisans tamamlama yapılması ve bu şekilde mezun olunarak sosyal hizmet uzmanı unvanı alınması, sosyal hizmet mezunu olmayan ya da sosyal hizmet bölümünde lisansüstü eğitime sahip olmayan akademisyenler sosyal hizmet bölümlerinin lisans eğitimi

basamağında önde gelen sorunlar arasında yer almaktadır. Buna ek olarak sayı olarak yetersiz akademik personelin olduğu üniversitelerde dahi yüksek lisans ve doktora programlarının açılması, lisansüstü programlara sosyal hizmet mezunu olmayan kişilerin sıklıkla kabul edilmesi gibi durumlar sosyal hizmet bölümlerinin lisansüstü eğitim basamağında yaşanan sorunlardandır (Alptekin, Topuz, & Zengin, 2017). Bu sorunlar neticesinde sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrenciler donanımlı eğitimden mahrum kalmakta, böylelikle sosyal hizmet mezunlarının kalitesi düşmekte ve nihayetinde bu durumdan sosyal hizmet mesleğinin müracaatçıları etkilenmektedir. Sosyal hizmet eğitiminde yaşanan bu sorunlar mesleğin itibarını zedelemekte, hem sosyal hizmet öğrencilerinin ve mezunlarının hem sosyal hizmetin temel faydalanıcısı olan halkın sosyal hizmet mesleğine bakış açısı olumsuz etkilenmektedir.

Sosyal hizmet eğitiminde yaşanan bu sorunların önüne geçmek için ilk olarak sosyal hizmet bölümlerindeki ihtiyaç ve öncelikler saptanmalıdır. İhtiyaçların giderilmesi ve sosyal hizmet eğitiminin niteliğinin artırılması amacıyla farklı üniversiteler bünyesinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerinin müfredatları uluslararası mesleki standartlara uygun hale getirilmelidir. Bu standartların oluşturulmasında en yetkin kuruluş International Association of Schools of Social Work (IASSW, Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği)'dir. Ülkemizde sosyal hizmet eğitimi veren tüm üniversitelerin bu kuruluşa üye olması, sosyal hizmet eğitim programında yer alan dersleri bu birliğin oluşturduğu standartlara göre düzenlemelidir (Karataş K. , 2011). Sosyal hizmet eğitiminde sosyal hizmetin bilgi, beceri, değer temeli ve mesleki etik yükümlülükleri çerçevesinde müfredatlar oluşturulmalıdır.

Açık öğretim fakültelerinin kontenjan sayısı düşürülmeli, açık öğretim müfredatları ve ders içerikleri örgün öğretim içerikleri ile benzer standartları taşınmalı, açık öğretim fakültelerinde okuyan öğrencilerin de doygun uygulama dersleri alması sağlanmalı, açık öğretim fakültelerinden mezun olacak kişilerin niteliği artırılmaya çalışılmalıdır. Sosyal hizmette lisans tamamlamanın kesinlikle önüne geçilmeli, sosyal hizmetle bağlantısı olmayan bölümlerden gelen kişilerin sosyal hizmet uzmanı unvanı alması engellenmelidir. Sosyal hizmet lisans mezunu olmayan kişilerin sosyal hizmet lisansüstü eğitimi almasında kota uygulaması yapılabilir veya sosyal hizmet mezunu olmayıp da bu alanda lisansüstü eğitim alan kişilerin akademisyen olması engellenebilir. Böylelikle sosyal hizmet öğrencilerine ders verip sosyal hizmet uzmanı yetiştiren

akademisyenlerin niteliğinin düşmesinin önüne geçilebilir. Yeterli akademik personele sahip olmayan üniversitelerde sosyal hizmet lisansüstü eğitim programlarının açılması engellenebilir. Böylelikle sosyal hizmet bölümünde lisansüstü eğitim alacak kişilerin donanımsız yetişmesi önlenir. Tüm bu önlemler neticesinde Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi veren üniversiteler daha nitelikli ve donanımlı hale getirilerek kalifiye sosyal hizmet uzmanı yetiştirilmesi sağlanabilir.

Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerdeki sosyal hizmet eğitim müfredatları incelendiğinde, eğitim veren üniversite sayısının fazlalığının da doğal bir sonucu olarak müfredatların birbiriyle uyumlu olmadığı saptanmıştır. Elbette eğitimde tek tipleşmeye gidilmesi, 100’den fazla üniversitede eğitimi verilen bir bölüm için oldukça zordur. Ancak dezavantajlı ve kırılabilir birey ve gruplar ile çalışan bir meslek için bazı derslerin elzem olduğu da bir gerçektir.

Bu araştırma özelinde müfredatlar incelendiğinde toplumsal cinsiyet konulu derslerin bazı üniversitelerde verildiği (Anadolu Üniversitesi, 29 Mayıs Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi) fark edilmiştir. Ancak bu üniversitelerin bazılarında bu derslerin zorunlu bazılarında ise seçmeli olduğu görülmüştür. Kadına yönelik şiddet konulu derslere ise toplumsal cinsiyet konulu derslere göre daha az yer verildiği görülmüştür. Az sayıdaki üniversitede (Süleyman Demirel Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi) kadına yönelik şiddet veya kadın sorunları gibi isimlerle dersler açıldığı gözlemlenmiştir. Üniversitelerin genelinde sosyal sorunlar içerikli derslerin olduğu görülmüş olup bu derslerin içeriğinde kadına yönelik şiddetin de yer bulmuş olabileceği düşünülmüştür.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, toplumsal yaşantının her yerine sirayet ettiği, bunun sonucunda özellikle kadınların toplumsal hayata katılımında zorluklar çektiği, bazı kadınların eğitim alamadıkları, bazılarının eğitim alamama sebebiyle meslek sahibi ve dolayısıyla ekonomik özgürlüklerinin olmadığı, bunlar doğrultusunda hayatlarını idame ettirebilmek için birilerine bağımlı oldukları, bu durumun eşitsiz güç ilişkilerini doğurduğu ve neticesinde pek çok kadının pek çok konuda şiddete maruz bırakıldığı acı bir gerçektir. Sosyal hizmet uzmanları, hem kadına yönelik şiddet alanında doğrudan hem de diğer sorun alanlarında sosyal sorunların

kesişimselliğinden dolayı dolaylı bir biçimde şiddete maruz bırakılan kadınlarla sıklıkla çalışmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet eğitiminde toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet içerikli derslerin yer bulması, geleceğin sosyal hizmet uzmanlarının bu konularda yetkin olması ve gelecekte etkin uygulamalar yapabilmesi açısından zorunlu olmalıdır.

Sosyal hizmet bölümünün ilk mezunları, 1960'lı yıllarda ülkenin de genç ve gelişmeye çalışan yapısı dolayısıyla daha çok makro uygulamalar yapmışlar; özellikle toplum kalkınması alanında çalışmışlardır. Günümüzde ise hem değişen dünya hem değişen Türkiye koşullarından dolayı sosyal hizmet mesleği çok daha geniş alanlarda uygulamalar yapmakta; çocuk, kadın, yaşlı, engelli, genç, LGBTİ+, göçmen, mülteci, tutuklu, hükümlü, vb. bireylerle sağlık, adalet, sosyal yardımlar, eğitim gibi alanlarda hizmet sunmaktadır.

Sosyal hizmet mesleğinin sorun alanlarının fazla oluşu, bu sorun alanlarının sürekli değişmesi ve farklılaşması, tek bir sosyal sorun alanının bile zaman içerisinde görünüm değiştirmesi sosyal hizmetin dinamik bir yapıda olduğunu göstermekte ve mesleğin uygulayıcısı sosyal hizmet uzmanlarının da pek çok alanda bilgi sahibi olmasını gerektirmekte, bilgilerini daima güncel tutmaları gerektiğini göstermektedir. Bu durumun sağlanmasının ilk koşulu sosyal hizmet uzmanlarının, üniversite eğitimlerinin hem teorik hem uygulamalı dersler anlamında yeterli doygunlukta olmasıdır. Yukarıda da bahsedildiği gibi bazı dersler özelinde üniversitelerin yaratıcılığı engellemeyecek ancak Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu kriterlerine uygun bir biçimde standart bir çerçeve belirlemesi, zorunlu derslerin üniversitelerin tercihi bırakılmayıp her üniversitede verilmesi, uygulama derslerinin ön lisans ve lisans programları ile örgün ve açık öğretim programlarının hepsinde yer bulması, yetiştirilecek olan sosyal hizmet uzmanlarının niteliği için kritik önem taşımaktadır. Bunlara ek olarak üniversite eğitiminin tek başına yeterli olmayacağı, kişilerin kendilerini geliştirmek için çaba harcamaları gerektiği ise unutulmamalıdır. Hem öğrenim süreleri boyunca hem mezun olup alana atıldıktan sonra sosyal hizmet uzmanları kendilerini daima güncel tutmalı ve mesleki uygulamalarının niteliğini geliştirip müracaatçılara daha iyi hizmet sunabilmek adına kendilerini daima geliştirmelidir.

2.13. SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ETİK DEĞERLERİ

Sosyal hizmet uzmanları mesleklerinin doğası gereği birey, aile, grup ve toplumda yer alan ve çeşitli alanlarda sosyal sorunlara sahip kişilerle çalışmaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanları, müdahale süreçlerinde kişilerle etkileşim kurarak onların hayatlarına girmekte, bu durumun müracaatçılar üzerinde olumlu etkiler bırakması beklenmektedir. Ancak durum her zaman böyle olamayabilmekte, sosyal hizmet uzmanı bazen olumsuz sonuçlara da sebep olabilmektedir. Çünkü sosyal hizmet uzmanlarının mesleki kimlikleri dışında bireysel olarak sahip oldukları değerler, algı ve tutumlar müracaatçılarıyla kuracakları mesleki ilişkileri etkileme ve böylelikle sosyal hizmet müdahalelerine etki etme potansiyeli barındırmaktadır (Özateş, 2010). Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal hizmet mesleğinin etik değerlerini ne kadar benimsedikleri oldukça önemlidir. Çünkü sosyal hizmet uzmanlarının etik değerleri benimseyip müracaatçılara bu değerler doğrultusunda yaklaşımları uygulamalarını biçimlendirmektedir.

Sosyal hizmet etiği, sosyal hizmetin amaçları doğrultusunda ve sosyal hizmetin değerleriyle uyumlu olan, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarının hesap verilebilir bir nitelikte olmasını sağlayan ve meslek için düzenleyici özellikte olan ilkeler bütünüdür (Dominelli & Holloway, 2008). Sosyal hizmet uzmanlarının alanda uygulamalar yaparken hizmet verdikleri kişi ve gruplarla ilişkilerini düzenleyen, hem üstlendikleri vakalarda yapmış oldukları sosyal hizmet müdahalelerinin kalitesini ve etkinliğini artırarak müracaatçılara fayda sağlayan hem de uygulamalarının denetlenebilir ve şeffaf olmasını sağlayarak sosyal hizmet uzmanlarını koruyan, toplumun sosyal hizmet mesleğine güven duymasına destek olan bazı etik hususlar bulunmaktadır. Bu etik değerler; müracaatçının varlığı ve bireyselliğinden hareketle yalnızca insan olduğu için bir değere sahip olduğu, bu nedenle saygı ve değer görmesi gerektiği, bu saygı ve değer doğrultusunda müracaatçıların kendi karar ve geleceklerini kendilerinin belirlemesi gerektiği, eşitsizlik ve adaletsizliğe karşı haklarının savunulması gerektiği, herhangi bir sosyal sorundan mustarip olması halinde sosyal hizmet uzmanının görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerekliliği görüşleri etrafında şekillenmektedir. Bunlar doğrultusunda müracaatçının zarar görmesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır (Ain, 2001). National Association of Social Workers

(NASW) sosyal hizmetin; hizmet, sosyal adalet, bireyin onur ve değeri, insanlar arası ilişkilerin önemi, dürüstlük ve profesyonellik değerleri doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının uyması gereken bazı etik ilkeler oluşturmuştur (NASW, 2021):

1. Hizmet: Hizmet değeri doğrultusunda sosyal hizmet uzmanının uyması gereken etik ilke, uzmanın herhangi bir sorun alanında gereksinimi olan bireye yardım etmesi ve hizmet sağlamasıdır. Sosyal hizmet uzmanı, bunu herhangi bir çıkarı olmadan yapar ve bu sırada bilgi, beceri ve değer temelinden faydalanır.
2. Sosyal Adalet: Sosyal hizmet uzmanı her türlü adaletsizliğe karşı gelir ve özellikle dezavantajlı birey ve gruplara karşı sosyal adaletsizliği gidermek için savunuculuk rolünü yerine getirmekle yükümlüdür. Müracaatçı ile birlikte ve müracaatçının olduğu yerden hareketle sosyal değişim ve gelişimi sağlamaya çalışır.
3. Bireyin Onur ve Değeri: Sosyal hizmet uzmanları bireylerin yalnızca insan oldukları için bir onur ve değere sahip oldukları prensibinden hareketle kişiler arasında herhangi bir ayırım gözetmeksizin herkese eşit yaklaşır. Bu doğrultuda bireylerin kendi geleceklerini ve kararlarını kendilerinin belirlemesini teşvik eder, kişileri kapasitelerini geliştirmeleri konusunda destekler, kendi ihtiyaçlarını giderebilecek seviyeye ulaşmasını mümkün kılmaya çalışırlar.
4. İnsanlar Arası İlişkilerin Önemi: Sosyal hizmet uzmanları kişiler arası etkileşim ve iletişimin öneminin farkındadır, değişim ve gelişim için iletişimin anahtar bir rolde olduğunu bilir, bu doğrultuda birey, aile, grup ve toplumla çalışır ve bu sırada çevresi içerisinde birey yaklaşımıyla hareket eder.
5. Dürüstlük: Sosyal hizmet uzmanları kendilerine duyulan güveni sarsmayacak şekilde davranışlar sergiler, mesleğinin etik yükümlülüklerini bilir, bu yükümlülükleri yerine getirerek hem müracaatçısını hem kendisini hem de mesleğinin itibarını korur.
6. Profesyonellik: Sosyal hizmet uzmanları mesleki bilgi ve becerilerini daima artırmayı hedefleyerek profesyonelliklerini geliştirmeyi ve bunları uygulamada kullanmayı amaçlarlar.

Bu etik ilkelerle amaçlanan sosyal hizmet uzmanlarının etik dışı davranmalarının önüne geçmek, etik ikilemlerle karşılaşmaları durumunda nasıl davranmaları gerektiğini belirlemelerine yardımcı olmak, müdahale sürecinde sosyal hizmet uzmanlarına yol

göstermek, zaten zarar görmüş müracaatçının daha fazla örselenmesini engellemek ve mesleğin saygınlığını korumaktır (Şahin, Özdemir, Atak, & Artan, 2023).

Sosyal hizmet uygulamaları yaparken karar verme oldukça önemli bir basamaktır. Özellikle sosyal hizmet uzmanının etik kararlar vermesi hem müracaatçı hem sosyal hizmet mesleği adına son derece elzemdir. Her bir bireyi diğerlerinden ayıran bambaşka özellikleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda bireyin yaşadığı sosyal sorunların da yalnızca kendine özgü olduğu ve bu nedenle yalnızca o bireye özel bir karar verme süreci geçirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanı bazen müracaatçısına etik bir bakış açısı kazandırmaya çabalamakta bazen müracaatçıların etik olmayan problemleriyle çalışmakta bazen de toplumun iyilik halini düşünmek ve müracaatçının anlattığı sorunlarla alakalı toplumu gözetererek karar vermek durumunda kalmaktadır (Gökçearslan Çifçi & Gönen, 2011). Bu süreçte sosyal hizmet uzmanının, mesleğin etik değerleri konusunda bilgi sahibi olması ve bu doğrultuda herkesin yararını maksimum seviyede gözeterek şekilde etik karar vermesi gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanları bireylerin refah ve mutluluk halleri ile ihtiyaçlarını gözetererek, müracaatçının yüksek yararını göz önünde bulunduracak müdahale planını oluşturarak, müracaatçının sistemlerini ve kişiler arası ilişkilerini dikkate alarak, benzer durumlar yaşayan müracaatçılar için benzer kararlar alarak bir müracaatçıyı diğerine göre daha üstün tutmayarak, kendi çıkarlarını asla gözetmeyerek, müracaatçının bir birey olduğunu ve bu doğrultuda doğru olmasa bile kendi kararlarını kendisinin alabileceğini göz önünde bulundurarak etik kararlar alması beklenmektedir (Banks, 2006).

Bu araştırmanın konusu doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında etik farkındalıklarının olması beklenmektedir. Bahsi geçen iki konu oldukça hassas ve bireylerin mutlak yargıları olduğu konulardandır. Sosyal hizmet uzmanları, meslek elemanı olmanın ötesinde toplumda yaşayan birer birey olarak hem toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında hem de diğer konularda çeşitli şahsi tutum ve görüşlere sahiptirler. Ancak söz konusu mesleki uygulama olduğu zaman sosyal hizmet uzmanlarının kişisel yargı ve düşüncelerinden arınması, profesyonel uygulamalar yapması ve bu uygulamaları gerçekleştirirken etik kararlar alması beklenmektedir. Örneğin sosyal hizmet uzmanı kişisel bir değer olarak kadınların çocuk bakımında temel yükümlü olduğunu benimsemiş olabilir. Ancak müracaatçısı bu konuda bir sorun yaşadığında, kendi kişisel

düşünceleri doğrultusunda hareket etmeyip mesleğinin etik ilkeleri doğrultusunda uygulamalar yapmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanları çalıştıkları sosyal sorun alanı ne olursa olsun etik değerlerin önemini bilmeli ve bu doğrultuda hareket etmelidir. Sosyal hizmet uzmanlarının etik değerlere sahip olabilmesinin ilk öncülü, bu değerlerin sosyal hizmet eğitimi esnasında öğrencilere verilmesidir. Sosyal hizmet eğitiminde etik önemli bir yere sahiptir. Etik eğitimi çatı bir ders olarak verilmesinin yanı sıra kadın, çocuk, yaşlı, engelli gibi farklı sorun alanlarına özgü etik eğitimi bahsi geçen çatı dersin altında yer almalıdır. Etik eğitiminde tek sorumlu üniversiteler değildir. Sosyal hizmet mesleği, doğası gereği toplumsal değişimler ve yeni oluşan sosyal sorunlar sebebiyle durağan değil dinamik yapıya sahip bir meslektir. Yani sorun ve ihtiyaç alanları daima değişmekte ve güncellenmektedir. Sosyal hizmet bölümlerinden mezun olmuş ve alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları bu gelişmeleri takip etmeli, sosyal hizmetin dinamik yapısına ayak uydurmalı, yeni ve değişen alanlar ve bunlara ilişkin etik değerler konusunda kendini geliştirmelidir.

3. BÖLÜM YÖNTEM

3.1. MODEL

Araştırmanın temel amacı sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde, nicel araştırma yöntemi ile yürütülen bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılması uygun görülmüştür. “İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir” (Karasar, 2014). Bu çalışmada sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ile kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin varlığı ve yönü belirlenmeye çalışılmıştır. Buna ek olarak bu çalışmayla sosyal hizmet eğitiminin, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ile kadına yönelik şiddet tutumları üzerinde etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın genel evreni Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’ne üye olan sosyal hizmet uzmanlarıdır. Ancak bu çalışmanın süresi boyunca hepsine ulaşmak çok zor olacağı için araştırmanın örneklemini çalışmaya katılım sağlamaya gönüllü olan üye sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’nden alınan bilgiye göre derneğe kayıtlı üye sayısı 2624’tür. Evreni oluşturan sayı kesin bir biçimde bilindiğinden örneklem büyüklüğü %95 güven aralığında %5 hata payı ile hesaplanmıştır (Özen & Gül, 2007). Bu hesaplama göre 2624 popülasyonlu bir evrenin örneklemini 354 olarak belirlenmiştir.

N= Evren (2624) n= Örneklem z=1,96 (Z puanı, %95 güven düzeyi için) p=0.5 E=0.05 (hata payı)

$$n = \frac{N \times Z^2 \times p \times (1 - p)}{(N - 1) \times E^2 - Z^2 \times p \times (1 - p)}$$

$$n = \frac{2624 \times (1,96^2) \times 0,5 \times (1 - 0,5)}{(2624 - 1) \times (0,05^2) + (1,96^2) \times 0,5 \times (1 - 0,5)}$$

$$n = \frac{2624 \times 3,8416 \times 0,25}{2623 \times 0,0025 + 3,8416 \times 0,25}$$

$$n = \frac{2519,8976}{7,120975}$$

$$n \approx 353,482$$

Araştırmanın kapsamı doğrultusunda daha sonradan eksik ve hatalı verilerin çıkarılacağı göz önünde bulundurularak gerekli örneklem sayısından daha fazlasına ulaşılmak istenmiş ve 506 sosyal hizmet uzmanından veri toplanmıştır. Ardından verileri analize hazırlamak amacıyla Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 23.0 paket programı aracılığıyla araştırmacı tarafından kullanılan her iki ölçeğin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. 300'den fazla örneklem büyüklükleri için, çarpıklık ve basıklık değerlerine bağlı kalınması, 2'den büyük çarpıklık değeri ya da 7'den büyük basıklık değerinin uç kişileri saptamak için referans değerler olarak kullanılabilceği kabul edilmektedir (Kim, 2013). Bu değerler doğrultusunda ölçek sorularını okumadan yanıtladığı veya kasten her soru için aynı cevabı işaretlediği düşünülen uç katılımcılar tespit edilerek Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) için 16 uç kişi, İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği) için 10 uç kişi analizlerden dışlanmıştır. Sonuç olarak araştırmanın örneklemini 480 kişi oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplama aracı olarak anket ve ölçekler kullanılmıştır. Anket, araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır ve 36 sorudan oluşmaktadır (EK-5). Kullanılan ölçekler ise Altınova ile Duyan tarafından geliştirilen ve 25 sorudan oluşan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (EK-6) ve Aslan, Işık, Kanbay ile Tektaş tarafından geliştirilen ve 30 sorudan oluşan

İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğidir (EK-7). Veriler, bahsi geçen materyaller aracılığı ile toplanmıştır. Ölçekleri kullanmak için geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği'ne verilen cevaplardan elde edilen veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 23.0 paket programıyla analiz edilmiştir.

3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Altınova ile Duyan tarafından geliştirilen ve bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine dair algılarını ölçmeyi amaçlayan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ), 25 maddeden oluşan beşli Likert tipi ve tek boyutlu bir ölçektir. Ölçekte katılımcılardan, toplumsal cinsiyet ilişkilerine dair maddeleri “tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1) şeklinde beş dereceli olarak yanıtlamaları beklenmektedir. Ölçek maddelerinden 10’u olumlu, 15’i olumsuzdur. Ölçekte 2, 4, 6, 9, 10, 12, 15, 16, 17,18, 19, 20, 21, 24 ve 25 numaralı maddeler olumsuzdur ve ölçek puanlaması yapılırken olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125 puandır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğu belirtilmektedir. Ölçek geliştirilirken hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,872 olarak bulunmuştur. Bu sayı ölçeğin güvenilirliğinin sağlandığını belirtmektedir (Altınova & Duyan, 2013). Araştırmacı tarafından katılımcıların TCAÖ’ye verdikleri cevaplara uygulanan Cronbach Alpha güvenilirlik hesaplamasında sonuç 0,936 çıkmıştır. Bu sonuç ölçek geliştirilirken yapılan hesaplamada çıkan sayıya yakın bir sayıdır. Bu nedenle TCAÖ’nün güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmiştir. “Çünkü Cronbach Alpha değerinin 0.70 ve üstü olması, bir ölçme aracının güvenilirliği için yeterli görünmektedir” (Büyüköztürk, 2023).

3.3.2. İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği)

Kanbay ile arkadaşları tarafından geliştirilen ve bireylerin kadına yönelik şiddet tutumlarını ölçmeyi amaçlayan İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği) 30 maddeden oluşan beşli Likert tipi ve iki faktörden oluşan

bir ölçektir. Ölçekte katılımcılardan, kadına yönelik şiddete dair maddeleri tamamen katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum (4) ve hiç katılmıyorum (5) şeklinde beş dereceli olarak yanıtlamaları beklenmektedir. Ölçeğin iki faktöründen ilki bedene yönelik tutumları içeren 16 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler 3,4, 8, 9,10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 28 ve 30. maddelerdir. İkinci faktör ise kimliğe yönelik tutumları içeren 14 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler 1, 2, 5, 6, 7, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27 ve 29. maddelerdir. Ölçekte yer alan 5 ve 24 numaralı ifadeler olumsuzdur ve ölçek puanlamaları hesaplanırken bu maddeler tersten puanlanmaktadır. Birinci faktörden alınabilecek puanlar 16-80, ikinci faktörden alınabilecek puanlar 14-70 ve ölçeğin toplamından alınabilecek puanlar 30-150 aralığındadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe kişilerin kadına yönelik şiddete karşı oldukları belirtilmektedir. Ölçek geliştirilirken Cronbach Alpha sayısı birinci faktör için 0,80 olarak; ikinci faktör için 0,83 olarak ve ölçeğin geneli için 0,86 olarak hesaplanmıştır (Tektaş, Işık, Aslan, & Kanbay, İskebe Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İskebe Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması, 2017). Araştırmacı tarafından katılımcıların İSKEBE Ölçeğine verdikleri cevaplara uygulanan Cronbach Alpha güvenirlik hesaplamasında birinci faktör için sonuç 0,90; ikinci faktör için sonuç 0,77 ve ölçeğin geneli için sonuç 0,906 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ölçek geliştirilirken yapılan hesaplamalarda çıkan sayılara yakın sonuçlardır. Bu nedenle İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlar da dâhil olmak üzere güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmiştir. “Çünkü Cronbach Alpha değerinin 0.70 ve üstü olması, bir ölçme aracının güvenirliği için yeterli görünmektedir” (Büyüköztürk, 2023).

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, 6 Kasım 2023-6 Şubat 2024 tarihleri arasında Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket ve ölçekler Google Formlara aktarılmış, oluşturulan link Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'ne gönderilmiştir. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği online kanalları aracılığıyla (whatsapp ve e-posta grupları, instagram hesabı gibi sosyal medya hesapları) kendilerine üye olan sosyal hizmet uzmanlarıyla Google Formlar üzerinden oluşturulan anket ve ölçekleri paylaşmış ve araştırmaya katılım ricasında bulunmuştur. Derneğe üye

ve çalışmaya katılım sağlamaya gönüllü olan 510 kişiye anket ve ölçekler uygulanarak veriler elde edilmiştir.

3.5. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ

Araştırmanın uygulanması için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (EK-1). Ardından Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanlığı'na izin yazısı gönderilmiştir (EK-2). Daha sonra Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanlığı'ndan resmi yazı ile araştırmanın uygulanabilmesi için onay yazısı gönderilmiştir (EK-3). Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği üzerinden ulaşılan katılımcılara anket ve ölçeklere başlamadan önce aydınlatılmış onam formu (EK-4) okutularak katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, araştırmadan elde edilecek verilerin bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacağı, üçüncü kişilerce paylaşılmayacağı ve istendiği zaman araştırmaya katılmaktan vazgeçilebileceği ifade edilmiştir.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Veriler; katılımcıların araştırmacı tarafından hazırlanan sorulara, TCAÖ'ye ve İSKEBE Ölçeğine verdikleri yanıtlardan elde edilmiştir. Veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 23.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgilerini incelemek amacıyla betimsel analizler yapılmıştır. TCAÖ ve İSKEBE Ölçeğinden alınan puanlar normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız örnek T-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ve korelasyon analizi uygulanmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin varlığı ve yönünü saptamak için bağımsız örnek t-testi, ikiden fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığı ve yönünü saptamak için ANOVA testi, ikiden fazla değişkenin olduğu durumlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılığın saptanması durumunda farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının tespit edilmesi için Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmaya katılanların sosyodemografik değişkenlerine ilişkin bulgular, TCAÖ ile İSKEBE Ölçeğinden elde ettikleri puanlara ilişkin bulgular, TCAÖ ile İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanların sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık sağlayıp sağlamadığına ilişkin bulgular ve TCAÖ ile İSKEBE Ölçeği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular literatür çerçevesinde araştırmanın kapsamı ve amaçları doğrultusunda tartışılmıştır.

4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın sosyodemografik bulgularına yer verilecektir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	313	65,2
	Erkek	167	34,8

Çalışmaya 313 kadın (%65,2) ve 167 erkek (%34,8) olmak üzere toplam 480 kişi katılmıştır. Yüzdeler olarak bakıldığında kadın katılımcılar, erkek katılımcılardan daha yüksek bir orana sahiptir. Yükseköğretim Kurulu'nun Yükseköğretim Program Atlası incelendiğinde 2023 yılında üniversitelerin 4 yıllık eğitim veren sosyal hizmet bölümlerine 4544 kişinin yerleştiği görülmektedir. Bu kişilerin cinsiyet dağılımına yer verilmemekle birlikte, 4 yıllık sosyal hizmet eğitimi veren tüm üniversiteler tek tek incelendiğinde sosyal hizmet bölümlerine yerleşen kadın öğrencilerin sosyal hizmet bölümlerine yerleşen tüm öğrencilerin en az %70-80'lik bir kısmını oluşturduğu anlaşılmaktadır (YÖK, 2023). Bu bilgilerle paralel olarak sosyal hizmet bölümü öğrencileriyle yapılan çalışmalarda da kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden sayıca fazla olduğu bulunmuş, yüzdesel olarak erkeklerin %20-40 aralığında, kadınların %60-80 aralığında olduğu saptanmıştır (Doğan, 2018; Korkmaz, 2020, Kalkıncı, 2021; Duran & Doğan, 2023). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin çoğunluğunu kadınların

oluşturması, kaçınılmaz bir biçimde sosyal hizmet uzmanlarının büyük çoğunluğunun da kadınlardan oluşmasına sebep olmuştur. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan çalışmalarda da uzmanların çoğunun kadın olduğu dikkat çekmektedir (Elmalı, 2020; Akçin 2022). Bu doğrultuda sosyal hizmet mesleğinde erkeklerin yeterince temsil edilemediği söylenebilmektedir (Forsman & Barth, 2017). İsrail’de görev yapmakta olan erkek sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan bir çalışmada katılımcılar; kadın ağırlıklı bir meslek olan sosyal hizmette erkeklerin yeterince temsil edilmediğini, bu nedenle kendilerinin mesleği seçerken ve icra ederken bir mücadele verdiklerini, kadın egemen bir meslekle başa çıkmakta zorlandıklarını ve erkeklik algılarının sürekli bir yenilenme ve adaptasyon süreci geçirdiğini ifade ederek mesleki yolculuklarında kendilerine daha fazla destek verilmesini beklediklerini belirtmişlerdir (Segev & Lander, 2018). Benzer şekilde Norveç’te yapılan bir çalışmada da sosyal hizmet profesyonellerinin daha çok kadınlardan oluştuğu, sosyal hizmetin kadın çalışan ağırlıklı bir meslek olduğu saptanmış ve bu durumun yapısöküme uğratılması gerektiği ifade edilmiştir (Dahle, 2012). İngiltere’de ise 2010 yılında kayıtlı sosyal hizmet uzmanlarının %77’sinin kadın olduğu belirlenmiştir (GSCC, 2010). Amerika Birleşik Devletleri’nde erkek sosyal hizmet mezunlarının oranının 1960 yılında %43 iken 2000 yılında %15’e düştüğü açıklanmıştır (Parker & Ashencaen Crabtree, 2014).

Bu çalışmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının da çoğunluğunun kadın olması, literatürle uyumludur. Uzmanların çoğunluğunu kadınların oluşturması bu mesleği daha çok kadınların tercih ettiğini göstermektedir. Bu durumda sosyal hizmet mesleğinin daha çok kadınlara özgü bir meslek olarak görülmesi etkili olmaktadır (Demiroğlu, 2008; Schilling, Naranjo Morrish, & Liu, 2008). Toplumda, sosyal hizmet mesleğine “insanlara yardım etme, çocuklarla ve yaşlılarla ilgilenme, güç durumda olanlara sevgi ve şefkat gösterme” gibi anlam ve roller atfedilmektedir. Benzer biçimde toplumda kadınlara da yardımsever olmak, sevgi dolu olmak, çocuk ve yaşlı bakımını yapmak gibi roller yüklenmeye çalışılmaktadır (Demir, 2023). Bu durumlar, sosyal hizmet bölümüne girmeden önce meslek hakkında daha az bilgisi olan, mesleğin profesyonel ve etik boyutlarını bilmeyen ve bu nedenle toplumdaki genel geçer kanıları kabul eden erkeklerin bu mesleğe yönelmemesine ve kadınların da bu mesleğe yönelmesine neden olmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Yaş	23-30 yaş arası	382	79,6
	31-38 yaş arası	70	14,6
	39-46 yaş arası	11	2,3
	47-54 yaş arası	12	2,5
	55 yaş ve üzeri	5	1,0

Katılımcıların yaşları incelendiğinde, 23-30 yaş aralığında 382 kişi (%79,6), 31-38 yaş aralığında 70 kişi (%14,6), 39-46 yaş aralığında 11 kişi (%2,3), 47-54 yaş aralığında 12 kişi (%2,5) ve 55 yaş ve üzerinde 5 kişi (%1,0) olduğu bulunmuştur. Türkiye’de sosyal hizmet eğitimine 1961 yılında başlanmış ve 2002 yılına kadar Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi yalnızca bir üniversite tarafından verilmiştir (SHUDER, 2024). 2002 yılında sosyal hizmet eğitimi veren üniversite sayısı ikiye yükselmiş, 2006 yılından sonra ise eğitim veren üniversite sayısı hızla artmıştır. Günümüzde ise yaklaşık 100 üniversitede sosyal hizmet eğitimi verilmektedir (Tomanbay & Zengin, 2023). Buradan hareketle son 20 yıl içerisinde eğitim veren bölüm sayısının artmasıyla mezun sayısının arttığı, bu nedenle sosyal hizmet mesleğinin Türkiye’de henüz genç bir meslek olduğu ve meslek elemanlarının da büyük çoğunluğunu 38 yaş altı bireylerin oluşturduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle bu araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu 38 yaş altı bireylerin oluşturması normal kabul edilmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan çalışmalara bakıldığında, bu çalışmalarda da uzmanların büyük çoğunluğunun 38 yaş altı olduğu görülmektedir (Bozlar, 2023; Sağlık, 2023). Bunlara ek olarak bu çalışma yapılırken kullanılan anket ve ölçek formlarının Google formlar üzerinden oluşturulması ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’nin online kanalları (whatsapp ve e-posta grupları, instagram hesabı gibi sosyal medya araçları) üzerinden kullanıcılara ulaştırılması da katılımcıların çoğunluğunun 38 yaş altı genç yetişkinlerden oluşmasına sebebiyet vermiş olabilmektedir. Çünkü yapılan bazı araştırmalarda sosyal medya kullanma oranının 25-34 yaş aralığındaki bireylerde, diğer yaş gruplarına oranla daha fazla olduğu bulunmuştur (Türkiye Raporu, 2019).

Tablo 3. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Medeni Durum	Bekar	340	70,8
	Evli	132	27,5
	Boşanmış	8	1,7

Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, bekâr olan 340 kişi (%70,8), evli olan 132 kişi (%27,5) ve boşanmış olan 8 kişi (%1,7) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunu %79,6 yüzdeler oran ile 23-30 yaş arası genç bireylerin oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda, medeni durumlarının çoğunlukla bekâr olması normal karşılanmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Aile Türüne Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Yaşanılan Aile Türü	Çekirdek Aile	408	85,0
	Geniş Aile	41	8,5
	Tek ebeveynli aile	31	6,5

Katılımcıların aile türü incelendiğinde, çekirdek aile türünde 408 kişi (%85,0), geniş aile türünde 41 kişi (%8,5) ve tek ebeveynli aile 31 kişi (%6,5) olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Çocuğunun olup olmadığı	Evet	49	10,2
	Hayır	431	89,8
Kaç çocuğu olduğu	1-2	48	10,0
	3-4	1	0,2

Çocuk sahibi olan 49 kişi (%10,2) ve çocuk sahibi olmayan 431 kişi (%89,8), 1-2 çocuğu olan 48 kişi (%10,0) ve 3-4 çocuğu olan 1 kişi (%0,2) olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %79,6'sının 23-30 yaş aralığında olduğu ve %70,8'inin bekâr

olduğu göz önünde bulundurulacak olursa katılımcıların çoğunun çocuk sahibi olmaması normal karşılanmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitimine Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Aldığı sosyal hizmet eğitiminin türü	Örgün Lisans Eğitimi	449	93,5
	Açık Öğretim	31	6,5
Lisansüstü eğitimi olup olmadığı	Evet	132	27,5
	Hayır	348	72,5
Lisansüstü eğitiminin türü	Tezsiz yüksek lisans	28	5,8
	Tezli yüksek lisans	109	22,7
	Doktora	16	3,3

Katılımcıların aldıkları sosyal hizmet eğitiminin türü incelendiğinde, örgün lisans eğitimi 449 kişi (%93,5) ve açık öğretim 31 kişi (%6,5), sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi olan 132 kişi (%27,5) ve olmayan 348 kişi (%72,5) olduğu bulunmuştur. Lisansüstü eğitim durumu incelendiğinde tezsiz yüksek lisans mezunu 28 kişi (%5,8), tezli yüksek lisans mezunu 109 kişi (%22,7) ve doktora mezunu 16 kişi (%3,3) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların lisansüstü eğitime sahip olma oranları azımsanmayacak düzeydedir. Bu durumda sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki anlamda geliştirme arzularının etkili olabileceği düşünülebilmektedir. Ek olarak lisansüstü eğitime sahip olmanın iş bulma konusunda kendilerine avantaj sağlayacak olma ihtimali de katılımcıların lisansüstü eğitime yönelmelerine sebep olabilmektedir. Ancak eğitim seviyesinin yükselmesinin işsizlik üzerindeki, etkisi her zaman olumlu sonuçlara sebep olamamaktadır (Bağcı, 2018).

Tablo 7. Katılımcıların Sosyal Hizmet Uzmanı Olarak Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Şu an sosyal hizmet uzmanı olarak çalışıp çalışmadığı	Evet	294	61,3
	Hayır	186	38,7

Katılımcıların şu an sosyal hizmet uzmanı olarak çalışıp çalışmadıkları incelendiğinde çalışanların 294 kişi (%61,3) ve çalışmayanların 186 kişi (%38,8) olduğu bulunmuştur. Sayısal verilerin de ortaya koyduğu üzere sosyal hizmet bölümü mezunu olup da sosyal hizmet uzmanı olarak çalışmayanların sayısı azımsanmayacak kadar fazladır. Bu durum TÜİK verilerine de yansımıştır. 2010 yılında açıklanan mesleklere göre işsizlik oranlarında, en yüksek işsizlik oranının %31,3 ile sosyal hizmet alanında olduğu açıklanmıştır (Elektrik Mühendisliği Dergisi, 2010). Ülkemizde sosyal hizmet mezunları genellikle kamuda istihdam edilmektedir. Çalışmada, çalışmayan sosyal hizmet uzmanlarının sayıca fazla olmasında son yıllarda sosyal hizmet bölümlerinin üniversitelerde kontrolsüz artışı, bunla paralel mezun sayısındaki artış ve kamuya açılan kadro sayılarının bu artışla uyumlu olmamasının etkili olduğu düşünülebilmektedir. Yapılan bir çalışmaya göre mezun olunan yıl ile istihdam edilme oranı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre söz edilen çalışmaya katılanlar arasında 2015 mezunlarının %84,7 ile en yüksek istihdam seviyesine sahip olduğu, 2016 mezunlarının %60,3 ile en yüksek ikinci istihdam oranına sahip olduğu bulunmuştur. Çalışmaya göre 2015-2021 yılları arasında sosyal hizmet mezunlarının istihdamında düzenli bir azalma söz konusudur (Artan, Arıcı, Çiçek, Bolat, & Kocaoğlu, 2021). Sosyal hizmet bölümlerinin açık öğretim fakültelerinde yaygınlaşması ve bu bölümlere yüklü miktarda öğrenci alınması da mezun sayısını artırmakta, mezunların niteliğinin düşmesine sebep olmakta ve iş bulmayı veya kamuya atanmayı zorlaştırarak işsizlik durumunu etkilemektedir. Bunlara ek olarak sosyal hizmet uzmanı unvanı yerine sosyal çalışma görevlisi çatı kavramının kullanılması, bu unvanın altında farklı meslek gruplarının da sosyal hizmet uzmanları yerine istihdam edilmesi, sosyal hizmet uzmanlarının işsizliğini tetikleyen bir unsur olarak değerlendirilebilmektedir (Avşar, 2019). Özel sektörde sosyal hizmet uzmanlarının çalışma şartlarının ağır oluşu ve ücretlerinin düşük oluşu uzmanların bu sektörü tercih etmemesine ve işsizliklerinin derinleşmesine sebep olmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarındaki istihdamın ise sayıca daha kısıtlı oluşu ve genellikle proje temelli olup belli bir süre sonra sona erme durumu sosyal hizmet uzmanlarının işsiz kalma durumunu etkileyen bir diğer faktördür.

Tablo 8. Katılımcıların Meslekte Tamamladıkları Yıla Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sosyal hizmet mesleğinde kaç yılını tamamladığı	0-5	212	44,2
	6-10	57	11,9
	11-15	14	2,9
	16-20	3	0,6
	21 ve üzeri	8	1,7

Katılımcıların sosyal hizmet mesleğinde tamamladıkları yıl incelendiğinde, 0-5 yıl tamamlayan 212 kişi (%44,2), 6-10 yıl tamamlayan 57 kişi (%11,9), 11-15 yıl tamamlayan 14 kişi (%2,9), 16-20 yıl tamamlayan 3 kişi (%0,6) ve 21 yıl ve üzerini tamamlayan 8 kişi (%1,7) olduğu bulunmuştur. Çalışmaya katılanların %79,6'sının 23-30 yaş arasında olduğu ve Türkiye'de sosyal hizmet mesleğinin genç bir meslek olduğu göz önünde bulundurulunca, katılımcıların %44,2'sinin meslekte 0-5 yılını tamamlamış olması doğal karşılanmaktadır. Benzer çalışmalarda da sosyal hizmet uzmanlarının meslekte tamamladıkları yıl, çoğunlukla 5 yıl ve altı olarak bulunmuştur (Duran E. G., 2022).

Tablo 9. Katılımcıların Çalıştıkları Alana Göre Dağılımı

Alan	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Çocuk	149	31,0
Göç	113	23,5
Engelli	105	21,9
Kadına yönelik şiddet	99	20,6
Yaşlı	88	18,3
LGBTİ+	32	6,7
Tıbbi sosyal hizmet	12	2,5
Bağımlılık	11	2,3
Yoksulluk	10	2,1
Afet	9	1,9
Adli sosyal hizmet	8	1,7

Katılımcıların çalışma alanları incelendiğinde; çocuk alanında çalışan 149 kişi (%31,0) ve çalışmayan 331 kişi (%69,0), göç alanında çalışan 113 kişi (%23,5) ve çalışmayan 367 kişi (%76,5), engelli alanında çalışan 105 kişi (%21,9) ve çalışmayan 375 kişi (%78,1), kadına yönelik şiddet alanında çalışan 99 kişi (%20,6) ve çalışmayan 381 kişi (%79,4), yaşlı alanında çalışan 88 kişi (%18,3) ve çalışmayan 392 kişi (%81,7), LGBTİ+ alanında çalışan 32 kişi (%6,7) ve çalışmayan 448 kişi (%93,3), tıbbi sosyal hizmet alanında çalışan 12 kişi (%2,5) ve çalışmayan 470 kişi (%97,9), bağımlılık alanında çalışan 11 kişi (%2,3) ve çalışmayan 469 kişi (%97,7), yoksulluk alanında çalışan 10 kişi (%2,1) ve çalışmayan 470 kişi (%97,9), afet alanında çalışan 9 kişi (%1,9) ve çalışmayan 471 kişi (%98,1) ve adli sosyal hizmet alanında çalışan 8 kişi (%1,7) ve çalışmayan 472 kişi (%98,3) olduğu bulunmuştur.

Bu soru Google formlarda katılımcılara birden fazla seçenek işaretlenebilecek ve çalıştığı alan/alanlar seçeneklerde yer almayan katılımcılar için açık uçlu bir yanıt kutucuğu da olacak şekilde sorulmuştur. Ancak katılımcıların büyük bir çoğunluğu birden fazla alan işaretlemiş ve açık uçlu kutucuğa da seçeneklerde yer almayan diğer alanlarını yazmışlardır. Bu nedenle katılımcılar arasında 7 adet alan işaretleyenler dahi vardır. Sosyal hizmet uzmanlarının (özellikle Sosyal Hizmet Merkezleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile hastanelerin sosyal hizmet birimlerinde çalışanların) alanda çalıştıkları hiçbir kurumda tek bir sosyal sorununa ait vakalar görmedikleri, sosyal sorunların kesişimselliğinden dolayı birden fazla alanda vaka gördükleri, tek bir vakada bile birden fazla sosyal sorunla karşılaşabilecekleri bir gerçektir. Ancak bu soru için katılımcıların birden fazla alan belirtmesi çalışmanın ilerleyen aşamalarında ölçek puanlarını çalışma alanlarına göre incelerken araştırmacıya büyük bir sorun çıkarmıştır. Bazı alanlarda çalışanlar görece daha az olduğu için (LGBTİ+, yoksulluk, adli ve tıbbi sosyal hizmet, bağımlılık, afet) ölçek değerlendirmesinde anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ek olarak kişiler birden fazla çalışma alanı belirttiği için yoğunluklu çalışılan alanlarda da çıkan sonuçlar istatistiki olarak anlamlı ve yorumlanabilecek farklılıklar verememiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Çalıştıkları Kurumun Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Çalışılan kurum/kuruluşun toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olup olmadığı	Evet	172	58,50
	Hayır	66	22,44
	Kararsızım	56	19,04

Sosyal hizmeti uzmanı olarak çalışan katılımcıların çalıştıkları kurum/kuruluşun toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olup olmadığı konusundaki düşünceleri incelendiğinde, duyarlı olduğunu düşünen 172 kişi (%58,5), duyarlı olmadığını düşünen 66 kişi (%22,44) ve kararsız olan 56 kişi (%19,04) olduğu bulunmuştur. Her ne kadar çalıştığı ortamın cinsiyet eşitliğine duyarlı olduğunu düşünenlerin sayısı fazla gibi görünse de duyarsız olduğunu düşünen ve duyarlı olduğuna kanaat getiremeyip kararsız kalanların sayısı da az değildir. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan bir araştırmada, araştırmaya katılan kadın uzmanların istihdam oranının %41,8 erkek uzmanların istihdam oranının ise %59,8 olduğu saptanmıştır. Ek olarak erkek uzmanlarda mezun olduktan sonraki 3 ay içerisinde iş bulma oranı %40,7 iken kadın uzmanlarda bu oran %26,1 olarak bulunmuştur (Artan, Arıcı, Çiçek, Bolat, & Kocaoğlu, 2021). Sosyal hizmet gibi cinsiyetler arası eşitliğe daha duyarlı olması gereken bir mesleğin iş gücü piyasası içerisinde bile kadın ve erkek uzmanlar arasında böyle eşitsizlikler söz konusuysen, çalışmaya katılan uzmanların neredeyse yarısının çalıştıkları kurum/kuruluşun eşitlikçi olmadığına yönelik düşüncelerinin oluşması bu durumun doğal bir sonucu olarak kabul edilebilmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyete Dair Bakış Açılarına Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Toplumsal cinsiyete dair bakış açısı	Kadın ve erkeğin toplumda belirli rolleri vardır.	86	17,9
	Kadın ve erkeğin rollerinin birbirinden ayrıldığı düşüncesine katılmam	371	77,3

Katılımcıların toplumsal cinsiyete dair bakış açıları incelendiğinde, “Kadın ve erkeğin toplumda belirli rolleri vardır. Kişilerin buna uyum sağlaması ve cinsiyet rollerini yerine getirmesi gerektiğini düşünürüm.” yanıtını veren 86 kişi (%17,9) ve “Kadın ve erkeğin rollerinin birbirinden ayrıldığı düşüncesine katılmam. Cinsiyet eşitliğinden yanayım.” yanıtını veren 371 kişi (%77,3) olduğu bulunmuştur. Bu soruya katılımcılardan bazıları açık uçlu yanıtlar vermiştir. Bunlar incelendiğinde, yanıtların genellikle değişen şartlara göre değişen rol ve sorumluluklar olması gerektiği düşünceleri ile kadın ve erkeğin biyolojik olarak doğaları gereği farklı rollerinin olduğu olması gerektiği düşünceleri etrafında şekillendiği söylenebilmektedir. Ek olarak bazı katılımcılar biyolojik ve “içgüdüsel” farklılıkların özellikle çocuklu aile yaşantısında farklılaşan rol ve sorumlulukları beraberinde getirmesi gerektiğini aksi takdirde aile yapısının bozulacağını düşünmekte, bazı katılımcılarsa kadınların özel varlıklar olduğunu ancak ülkemizde hak ettikleri değeri göremediklerini, her gün öldürdüklerini bu nedenle ailelerin dağıldığını düşünmektedir. Bu katılımcılara dair her ne kadar “Kadın ve erkeğin toplumda belirli rolleri vardır. Kişilerin buna uyum sağlaması ve cinsiyet rollerini yerine getirmesi gerektiğini düşünürüm.” seçeneğini işaretlemeseler bile kadın ve erkek eşitliğini tam olarak savunmadıkları yorumu yapılabilmektedir. Özellikle cinsiyetler arası değişen biyolojik özelliklerin getirdiği “sorumluluklar” üzerinden değerlendirme yapmaları ve bu sorumlulukların “yerine getirilmemesinin” ailelerin işlevini kaybetmesine sebebiyet vereceği düşünceleri yine

kadınlara biçtikleri rol ve sorumlulukların bir sonucu olarak görülebilmektedir. Kadın cinayetlerine değinen katılımcının kadınların “özel” varlıklar olduğunu iddia etmesinin ise yine eşitlikle bağdaşan bir yanının olmadığı; kadın cinayetlerinin sonucunda birincil etkilenen olarak kadınlara değil de ailelerin dağılmasına odaklanmasının ise yine kadına aile içerisinde yüklenen rol ve sorumluluklar düşünülerek yapılmış bir yorum olduğundan eşitlikten uzak ve toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren bir görüş olduğu düşünülmektedir.

Namibya'da sosyal hizmet eğitimi alan öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada sosyal hizmet öğrencilerinin genel olarak cinsiyet eşitliğinden yana bir tutum sergilediği, özellikle lisans programının 3. ve 4. sınıfı gibi daha ileri sınıflarında okuyanların, yaşı daha büyük olanların ve medeni durumu evli olanların toplumsal cinsiyet konusuna daha eşitlikçi yaklaştığı bulgulanmıştır (Mathews , Muinjangu, Nashandi, & Rukambe, 2014).

Toplumsal cinsiyetin meslek tercihlerine etkisinin araştırıldığı bir çalışmada ise bir Sosyal Hizmet Merkezide çalışmakta olan katılımcıların, toplumda kadın ve erkeklerin belirli rolleri olduğunu ve bu çerçevede meslek seçimi yapılması gerektiğini düşündükleri; kendilerinin de mesleklerini bu rollere göre belirleyerek buldukları yerde çalıştıkları bulgulanmıştır (Konaklı & Kervan, 2021). Ancak söz konusu çalışmaya katılım sağlayan meslek elemanı sayısının bakım ve temizlik personeli sayısından sayıca daha az oluşundan kaynaklı böyle bir sonuca ulaşılmış olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Sosyal Hizmet Uzmanlarının Algı ve Görüşlerine Bakış Açıklarına Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sizce bir sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete yönelik algısı mesleki uygulamalarını etkiler mi?	Evet	340	70,8
	Hayır	75	15,6
	Kararsızım	65	13,5
Sizce bir sosyal hizmet uzmanının kadına yönelik şiddete karşı tutumu mesleki uygulamalarını etkiler mi?	Evet	357	74,4
	Hayır	69	14,4
	Kararsızım	54	11,3

Katılımcıların “Sizce bir sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete yönelik algısı mesleki uygulamalarını etkiler mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtı veren 340 kişi (%70,8), hayır yanıtı veren 75 kişi (%15,6) ve kararsız yanıtı veren 65 kişi (%13,5) olduğu bulunmuştur. Bu soruya evet yanıtı veren katılımcılardan yanıtlarının sebebini kısaca açıklamaları rica edilmiştir. Açıklayan katılımcıların yanıtları genellikle sosyal hizmet uzmanlarının olumlu veya olumsuz toplumsal cinsiyet algılarının mesleki değerlendirmelerinin tarafsızlığını ortadan kaldırarak bağımsız uygulamaya gölge düşüreceği düşüncesi etrafında şekillenmektedir. Buna göre sosyal hizmet uzmanının algısının olumlu veya olumsuz oluşunun mesleki uygulamalarının özgürleştirici ya da engelleyici olmasına sebep olabileceği, uygulamada etik problemlere yol açabileceği, mesleki uygulamalarını etkileyebileceği, hak savunuculuğu yapmasının önüne geçebileceği, taraflı kararlar verebileceği, eşitlikçi bakış açısına sahip olmayan uzmanların toplumsal cinsiyet eşitsizliğini mesleki uygulamaları aracılığıyla tekrar tekrar üretebileceği, bireylerin güçlenmesini ve baskı karşıtı uygulamayı engelleyebileceği, müracaatçılara ihtiyaç duydukları hizmeti sunamayabilecekleri gibi ifadeler gelen cevaplar arasındadır. Kadınların özel alanla sınırlı kalması düşüncesini benimseyen bir sosyal hizmet uzmanının engelli, yaşlı, çocuk bakımı gibi rolleri kadınların üstlenmesini savunabileceği, cinsiyet eşitliğini benimsemeyen bir uzmanın şiddete maruz bırakılan kadın müracaatçılar için bunun doğal olduğu kabulünden hareketle feminist sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirmeyeceği, yine cinsiyet eşitliğinden yana görüşü olmayan uzmanın kız çocuklarının okuldan alınarak evlendirilmesine göz yumabileceği ya da oğlan çocukların erken yaşta çalıştırılmasını normalleştirebileceği gibi örneklerle uzmanların toplumsal cinsiyet algılarının uygulamada nelere sebep olabileceği katılımcılar tarafından aktarılmıştır.

Ek olarak sosyal hizmet uzmanının kendi kişisel görüşünün yanlı olabileceği ancak mesleki uygulamalarına bunları yansıtmaması gerektiği ile mesleki görüşü tarafsız olsa bile kişisel görüşünün taraflı ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsemiş olmasının samimi gelmediği; bir şekilde kişisel düşüncelerinin mesleki uygulamalarına sirayet edebileceği gelen diğer görüşler arasındadır.

Sonuç olarak sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete yönelik algısının mesleki uygulamalarını etkileyeceği görüşünü savunan katılımcılar; uzmanların toplumsal cinsiyet eşitliği, ilişkileri, rolleri gibi konularda farkındalık sahibi olmaları gerektiğini,

mesleki uygulamalarına bu farkındalığı yansıtmaları gerektiğini, sosyal hizmetin temel amaçlarının ve sosyal hizmet uzmanının rollerinin böylelikle eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilebileceğini öne sürmektedir. Bu nedenle bu soruya evet yanıtı veren katılımcıların sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarının olumlu veya olumsuz oluşunun mesleki uygulamalarını da olumlu veya olumsuz etkileyebileceği görüşünü taşıdığı ve uzmanların algılarının mesleki uygulamada belirleyici olabileceği ve fark yaratacağı görüşünü savundukları çıkarımı yapılabilmektedir.

Katılımcıların “Sizce bir sosyal hizmet uzmanının kadına yönelik şiddete karşı tutumu mesleki uygulamalarını etkiler mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtı veren 357 kişi (%74,4), hayır yanıtı veren 69 kişi (%14,4) ve kararsızım yanıtı veren 65 kişi (%11,3) olduğu bulunmuştur. Bu soruya evet yanıtı veren katılımcılardan yanıtlarının sebebini kısaca açıklamaları rica edilmiştir. Açıklayan katılımcıların yanıtları genellikle sosyal hizmet uzmanlarının kadına yönelik şiddeti kabul edilebilir görmeleri durumunda gerçekleştirecekleri müdahalenin profesyonellikten uzak olacağı ve etkili olamayacağı görüşü etrafında şekillenmektedir. Şiddeti normal gören bir uzmanın müracaatçıların sorunlarını önemsemeyeceği, taraflı kararlar verebileceği, hak temelli uygulamalar yapamayacağı, baskı karşıtı uygulamalar yapamayıp kadınların güçlenmeleri ve özgürleşmeleri önündeki engelleri kaldırmaya aracı olamayacağı, hak savunuculuğu yapamayarak ikincil travmalara neden olabileceği gelen cevaplar arasındadır.

Şiddete karşı farkındalığı düşük olan sosyal hizmet uzmanlarının şiddet yaşayan kadınları gerekli hizmetlere yönlendirmek yerine eşlerinin yanına dönmeye zorlayabilecekleri, kavgaların ilişkilerin tuzu biberi olduğu yanılığını benimseyen uzmanların kadına yönelik şiddet döngüsü zincirinin kırmayıp kadınların şiddet yaşadıkları ortamdan uzaklaşması yönünde çalışmalar yapamayabileceği, evlilik içi cinsel şiddeti şiddet olarak görmeyip bu durumla alakalı işlem başlatmayabileceği ve müdahale planı uygulamayabileceği katılımcılar tarafından verilen yanıtlar arasındadır.

Bu düşüncelere ek olarak kadına yönelik şiddet konusunda sıfır tolerans yaklaşımını benimseyen sosyal hizmet uzmanlarının kadınların güçlenmeleri, özgürleşmeleri ve içinde buldukları şiddet ortamından uzaklaşmaları yönünde uygulamalar

yapabilecekleri, kadınların şiddet ortamına tekrar tekrar dönmelerinin önüne geçip kadın cinayetlerinin azalmasına vesile olabilecekleri de açıklamalar arasındadır.

Yapılan bazı açıklamalarda ise kadına yönelik şiddet konusunda tutumu hassas olan sosyal hizmet uzmanlarının profesyonellikten uzak bir şekilde duygusal kararlar alabileceği, bunun da yine müracaatçı aleyhine sonuçlar doğurabileceği yer almaktadır. Ek olarak sosyal hizmet uzmanlarının şiddeti yalnızca şiddet olarak ele alması, cinsiyetlere indirgememesi, cinsiyete karşı değil de bireye karşı gerçekleştirildiği düşüncesinden hareketle uygulama yapması gerektiği de gelen düşünceler arasındadır. Ancak bu açıklamanın toplumsal cinsiyete dayalı şiddet göz önünde bulundurulmadan, şiddetin kadınlara neden ve neye dayanarak uygulandığı üzerinde durulmadan yapılan bir yorum olduğunu söylemek mümkün olabilmektedir. Çünkü şiddet elbette hangi cinsiyetten bireye uygulandığı önemli olmaksızın başlı başına bir toplumsal sorundur ancak kadınlara özellikle uygulanmasının rastlantısal olmadığı, nihayetinde toplumsal normlara dayandırılarak meşru kılınmaya çalışıldığı akılda tutulması gereken bir durumdur.

Sonuç olarak sosyal hizmet uzmanının kadına yönelik şiddete karşı tutumunun mesleki uygulamalarını etkileyeceği görüşünü savunan katılımcıların; kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık sahibi oldukları, tüm sosyal hizmet uzmanlarının da bu konuda farkındalık sahibi ve tutumlarının şiddete tolerans göstermeyecek şekilde olmaları gerektiğini savunduklarını söylemek mümkündür. Bu nedenle bu soruya evet yanıtını veren katılımcıların sosyal hizmet uzmanlarının kadına yönelik şiddet tutumlarının olumlu veya olumsuz oluşunun mesleki uygulamalarını benzer şekilde etkileyebileceği görüşünü savundukları ve uzmanların tutumlarının mesleki uygulamalar gerçekleştirirken belirleyici olabileceği ve olumlu ya da olumsuz fark yaratacağı görüşünü benimsedikleri çıkarımı yapılabilmektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Geçmişte Kadına Yönelik Şiddet Alanında Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Geçmişte, kadına yönelik şiddet alanında mesleki uygulamalar yaptınız mı?	Evet	240	50,0
	Hayır	240	50,0

Katılımcıların geçmişte kadına yönelik şiddet alanında mesleki uygulamalar yapıp yapmadığı incelendiğinde, evet yanıtını veren 240 kişi (%50,0) ve hayır yanıtı veren 240 kişi (%50,0) olduğu bulunmuştur. Kadına yönelik şiddet alanında devlet, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve uluslararası örgütler faaliyet göstermektedir. Hem yaygın bir sosyal sorun oluşu hem de çeşitli kurum ve kuruluşların bu alanda faaliyet göstermesi kadına yönelik şiddetin sosyal hizmet mesleğinde sıklıkla çalışılan bir alan olmasına neden olmaktadır. Katılımcıların yarısının geçmişte bu alanda uygulamalar yapmış olmasının, alanın yaygınlığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Ek olarak sosyal hizmet eğitimi teori ile pratiği buluşturan bir eğitimidir. Öğrenciler teorik eğitim görmesinin yanı sıra bu eğitimi pratiğe dökebilecekleri uygulama dersleri de görmektedir (Erbay, Adıgüzel, & Akçay, 2013). Üniversiteden üniversiteye geçişle birlikte sosyal hizmet eğitimi alan öğrenciler eğitim hayatlarının önemli bir kısmını uygulama dersleri olarak geçirmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet de dâhil olmak üzere birden fazla alanı deneyimleme fırsatı elde edebilmektedirler. Geçmişte kadına yönelik şiddet alanında uygulama yapan katılımcıların sayısının bu denli fazla olmasının sebebinin aldıkları uygulama derslerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların yarısının geçmişte kadına yönelik şiddet alanında uygulama yapmış olması bu alana dair bilgi ve farkındalık sahibi olmaları açısından önemlidir.

Tablo 14. Katılımcıların Uzman ve Müracaatçı Biyolojik Cinsiyetine İlişkin Tutumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Bir sosyal hizmet uzmanı olarak müracaatçılarınızla gerçekleştireceğiniz sosyal hizmet müdahalesinde müracaatçınızın biyolojik cinsiyeti sizin için önemli midir?	Evet	47	9,8
	Hayır	334	69,6
	Bazen	99	20,6
Sizce sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirirken, sosyal hizmet uzmanının biyolojik cinsiyeti müracaatçı açısından önemli midir?	Evet	128	26,7
	Hayır	119	24,8
	Bazen	233	48,5

“Bir sosyal hizmet uzmanı olarak müracaatçılarınızla gerçekleştireceğiniz sosyal hizmet müdahalesinde müracaatçınızın biyolojik cinsiyeti sizin için önemli midir?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 47 kişi (%9,8), hayır yanıtını veren 334 kişi (%69,6) ve bazen yanıtını veren 99 kişi (%20,6) olduğu bulunmuştur.

“Hayır” yanıtını verenlerin çoğunlukta oluşu aslında sevindirici bir durumdur. Çünkü sosyal hizmet mesleğinin etik değerleri sosyal hizmet uzmanlarına müracaatçıların yaşı, dili, dini, ırkı, cinsiyeti, cinsel yönelimi, engel durumu ne olursa olsun eşit hizmet vermeleri gerektiği yönünde etik sorumluluklar yüklemektedir (Tek, 2021). Bu noktadan hareketle uzmanların her müracaatçıya, müracaatçının kişisel özelliklerini dışlayarak ve önyargısız bir biçimde yaklaşması gerekmektedir. Kuşkusuz bu kişisel özelliklerden biri de müracaatçının cinsiyetidir. Müracaatçının cinsiyetinin katılımcıların çoğunluğu için önemli olmayışı, araştırmaya katılan uzmanların etik değerleri benimsemiş olduğunu göstermesi açısından kıymetlidir.

Soruya “bazen” yanıtını veren katılımcıların neden bu cevabı verdiği üzerine düşünüldüğünde akla bazı seçenekler gelebilmektedir. Örneğin bir erkek tarafından cinsel istismara maruz bırakılmış bir müracaatçı için erkek bir sosyal hizmet uzmanının travmatik ve örseleyici olabileceği düşüncesinden hareketle bazen yanıtını vermiş olabilecekleri düşünülebilir. Bu nedenle bazen yanıtını veren katılımcıların her müracaatçının biricik oluşu ve yaşanan sosyal sorunları kendilerine özgü deneyimledikleri gerçeğinden hareketle duyarlı bir yaklaşım sergilemiş olabilecekleri ihtimali üzerinde durulmalıdır.

“Evet” yanıtını verenlerin ise katılımcıların yaklaşık %10’unu oluşturması düşündürücü bir durumdur. Çünkü sosyal hizmetin etik değerleri açısından bazı çok özel ve travmatik durumlar dışında müracaatçının cinsiyetinin uzman açısından önemli olmaması beklenmektedir.

“Sizce sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirirken, sosyal hizmet uzmanının biyolojik cinsiyeti müracaatçı açısından önemli midir?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 128 kişi (%26,7), hayır yanıtını veren 119 kişi (%24,8) ve bazen yanıtını veren 233 kişi (%48,5) olduğu bulunmuştur.

Verilen yanıtlar incelendiğinde “bazen” yanıtının diğer yanıtlardan daha fazla verildiği göze çarpmaktadır. Bir önceki soruda olduğu gibi bazı travmatik vakalarda uzmanın cinsiyetinin müracaatçı açısından kritik olabileceği düşüncesinden hareketle müracaatçıyla empati kurularak verilmiş bir yanıt olabileceği düşünülmektedir. Sosyal hizmette kültürel farklılıklara duyarlılık önemli bir konudur. Müracaatçıların içinde buldukları kültür, uygulanabilecek sosyal hizmet müdahalelerini şekillendirebilmekte ve yönlendirebilmektedir (Uzunaslan & Gökçearsan Çifci , 2019). Bu bilgiden hareketle uzmanların müracaatçılarıyla uygulamalar gerçekleştirirken kültürel farklılıklara duyarlı olmaları hem müdahale sürecini hem de sonucunu olumlu etkileyebilmektedir. Kültürel farklılıklara duyarlı olmanın bir parçası da bazı bölgelerde bazı müracaatçılar için karşısındaki uzmanın cinsiyetinin önemli olabileceği durumudur. Katılımcıların, bu gibi durumlar için müracaatçının bulunduğu yerden ve müracaatçının bakış açısından hareketle uzmanın cinsiyetinin müracaatçı açısından bazen önemli olabileceğini düşünmüş olabilmeleri muhtemeldir.

Yanıtlar incelendiğinde “evet” yanıtını verenlerin sayısının da azımsanmayacak kadar olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların da bu soruya yine bazı spesifik durumları düşünerek yanıt vermiş olabilecekleri olasılık dahilindedir. “Hayır” yanıtını verenlerin de benzer şekilde azımsanmayacak miktarda olduğu fark edilmektedir. Bu yanıtı verenlerin kültürel duyarlılık veya bazı spesifik travmatik durumları göz ardı etmiş olabilecekleri ya da her durumda tamamen profesyonel bir şekilde yaklaşılması ve ne uzman ne müracaatçı için cinsiyet yönünden bir ayrışmaya gidilmemesi gerektiği kanaatinde oldukları düşünülebilir.

Tablo 15. Katılımcıların Aldıkları Sosyal Hizmet Eğitimi ile İlgili Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sosyal hizmet eğitiminizin herhangi bir aşamasında yalnızca toplumsal cinsiyeti konu edinen bir ders aldınız mı?	Evet	360	75,0
	Hayır	120	25,0
Sosyal hizmet eğitiminizin herhangi bir aşamasında yalnızca kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders aldınız mı?	Evet	214	44,6
	Hayır	266	55,4
Aldığınız sosyal hizmet eğitimi toplumsal cinsiyete dair farkındalığınızı geliştirdi mi?	Evet	429	89,4
	Hayır	25	5,2

	Kararsızım	26	5,4
Aldığımız sosyal hizmet eğitimi kadına yönelik şiddete dair farkındalığınızı geliştirdi mi?	Evet	426	88,8
	Hayır	24	5,0
	Kararsızım	30	6,3
Aldığımız sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet farkındalığı açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	224	46,7
	Hayır	158	32,9
	Kararsızım	98	20,4
Aldığımız sosyal hizmet eğitiminin kadına yönelik şiddet farkındalığı açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	223	46,5
	Hayır	159	33,1
	Kararsızım	98	20,4

Katılımcıların sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında yalnızca toplumsal cinsiyeti konu edinen bir ders alıp almadıkları incelendiğinde, evet yanıtını veren 360 kişi (%75,0) ve hayır yanıtını veren 120 kişi (%25,0) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların çoğunun sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında yalnızca toplumsal cinsiyeti konu edinen bir ders almış olması, toplumsal cinsiyet konusunun sosyal hizmet müfredatında yer aldığını ve yalnızca bu konuyu içeren bir ders açılmasını sağlayacak kadar önemsendiğini göstermektedir. Anadolu Üniversitesi, 29 Mayıs Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi gibi bazı üniversitelerin ders programları incelendiğinde gerçekten de yalnızca toplumsal cinsiyeti konu edinen, toplumsal cinsiyet ismiyle açılan derslerin olduğu görülmüştür. Yurtdışında sosyal hizmet eğitimi veren bazı üniversitelerin müfredatları incelendiğinde Almanya Berlin'deki Alice Salomon Üniversitesi, İsveç'teki Stockholm Üniversitesi, Hollanda'daki Amsterdam Üniversitesi ve Birleşik Krallık'taki Edinburgh Üniversitesi'nin toplumsal cinsiyet içerikli dersler verdikleri görülmüştür. Bu durum, toplumsal cinsiyet konusunun yalnızca Türkiye'de değil dünyanın çeşitli yerlerinde de önemli bir konu olduğunu göstermektedir. Karataş (2018) sosyal hizmet uzmanlarıyla yaptığı araştırmasında, katılımcılarının %45'inin üniversite eğitimleri sırasında toplumsal cinsiyet içerikli bir ders aldığını saptamıştır. Bahsi geçen araştırma ile bu araştırma sonuçları oransal olarak benzerlik göstermese bile katılımcıların yaklaşık

yarısının toplumsal cinsiyet içerikli bir ders alması sevindirici bir durumdur. Ardan geçen süre göz nünde bulundurulduğunda bu çalışmaya katılım sağlayanların %75'inin toplumsal cinsiyet içerikli bir ders almış olması hem sosyal hizmet eğitiminin hem de mezunlarının niteliğinin arttığına göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir.

Katılımcılar ve hâlihazırda sosyal hizmet bölümlerinde eğitim gören öğrenciler açısından düşünüldüğünde, mezun olup alana atılmadan toplumsal cinsiyet konusunda eğitim görmeleri hem toplumsal cinsiyet konusunda hem de toplumsal cinsiyetin sebep olduğu sosyal sorunlar konusunda farkındalık sahibi olarak mezun olmaları ve alanda öğrenim hayatlarında öğrendikleri teorik bilgiler ışığında mesleki uygulamalar yapmaları açısından oldukça değerlidir.

Katılımcıların sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında yalnızca kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders alıp almadıkları incelendiğinde, evet yanıtını veren 214 kişi (%44,6) ve hayır yanıtını veren 266 kişi (%55,4) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların yaklaşık olarak yarısının sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında yalnızca kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders almış olmaları araştırmacının beklediğinden daha yüksek bir orandır. Çünkü üniversitelerin ders programları incelendiğinde Süleyman Demirel Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde kadın sorunları ve sosyal hizmet adı altında derslerin açıldığı, bu derslerin içeriği incelendiğinde kadına yönelik şiddetin konusunun ele alındığı görülmüştür. Ancak üniversitelerin genelinde kadına yönelik şiddet veya kadın sorunları ve sosyal hizmet gibi bir ders yerine “sosyal sorunlar” ya da “dezavantajlı gruplar ve müracaatçı sistemleri” isimli dersler verilmekte; bu derslerde her hafta farklı bir sorun alanı veya dezavantajlı grup incelenmekte, bu alan ya da gruplardan biri de muhakkak kadın ve kadına yönelik şiddet olmaktadır (SHUDER, 2024). Yurtdışındaki üniversitelerin müfredatlarına bakıldığında ise spesifik olarak kadına yönelik şiddet içerikli derslerin olmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle Avrupa gibi görece daha gelişmiş ülkeler topluluğu ile Türkiye gibi daha “geleneksel” değerlendirilebilecek bir ülkedeki kadına yönelik şiddet tutumu ve vaka yoğunluğu karşılaştırıldığında Avrupa’da kadına yönelik şiddet sorununun daha az olduğu, görece bu sorunun aşılmış olduğu fark edilmekte; bunun da sosyal hizmet eğitimini etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Direkt kadına yönelik şiddet isimli bir dersin, üniversitelerin ders programları incelendiğinde bulunamamasına rağmen katılımcıların neredeyse yarısının eğitim hayatlarının herhangi bir döneminde bu alana dair bir ders alması, kişilerin bu derslere kişisel merakları ve okul veya bölüm dışı eğitim, kongre, sempozyum gibi gelişim ortamları üzerinden erişebilme olasılığı sevindirici bir durumdur.

Katılımcılara aldıkları sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyete dair farkındalıklarını geliştirip geliştirmediği sorulduğunda, evet yanıtını veren 429 kişi (%89,4), hayır yanıtını veren 25 kişi (%5,2) ve kararsızım yanıtını veren 26 kişi (%5,4) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların yanıtlarına bakıldığında evet yanıtını veren katılımcıların ezici bir çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%75) sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında toplumsal cinsiyet içerikli bir ders aldığı göz önünde bulundurulunca, farkındalıklarının geliştiğini ifade etmeleri de bu durumun doğal bir sonucu olarak karşılanabilir. Katılımcıların yaklaşık %90'ının aldıkları sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet konusunda farkındalıklarını geliştirdiğini düşünmesi sosyal hizmet eğitiminin niteliği açısından sevindirici bir durumdur. Yapılan bazı çalışmalarda da sosyal hizmet eğitimi içerisinde toplumsal cinsiyet konulu ders ve çalışmaların öğrencilerin farkındalık ve yaklaşımını olumlu etkilediği kanıtlanmıştır. Sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyete dair görüşlerinin incelendiği bir araştırmada toplumsal cinsiyet dersleri alan öğrencilerin konuya daha eleştirel yaklaştıkları ve toplumsal cinsiyet konusunda, ilgili dersi almayan öğrencilere göre farkındalıklarının daha güçlü olduğu saptanmıştır (Cankurtaran Öntaş, Buz, Hatiboğlu, & Öztürk, 2011). Karataş (2018) sosyal hizmet uzmanlarıyla gerçekleştirdiği çalışmada, katılımcıların aldıkları toplumsal cinsiyet içerikli derslerin kendilerinde bir değişim yarattığını bulgulamıştır. Akçay ve Başer (2018) tarafından yapılan bir araştırmada dönem başında öğrencilere Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (Altınova & Duyan, 2013) uygulanmış, ardından öğrencilerin bir kısmı Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Hizmet dersini almış, bir kısmı ise bu dersi almamış ve dönem sonunda öğrencilere tekrar sözü geçen ölçek uygulanarak öğrencilerin son durumu kontrol edilmiştir. Yapılan analizlerde dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında ve dersi alan öğrencilerde dersi almadan önceki halleriyle aldıktan sonraki halleri arasında puan farkı olduğu, dersi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre ve dersi almadan önceki durumlarına göre farkındalıklarının anlamlı biçimde

arttığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmayla da ortaya konduğu üzere sosyal hizmet eğitimi ve müfredatta yer alan toplumsal cinsiyet içerikli dersler, toplumsal cinsiyet farkındalığı konusunda öğrenciler üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Buna rağmen katılımcıların %10'unun sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyete dair farkındalıklarını geliştirme durumu için hayır ya da kararsızım yanıtını vermiş olması da düşündürücü bir durumdur. Yabancı literatüre bakıldığında ise İngiltere'de gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal hizmet eğitiminde toplumsal cinsiyetin yeterince yer bulmadığı, bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının yeterli farkındalığı geliştiremediği bulgulanmıştır (Galley, 2020). Bu durum sosyal hizmet eğitiminde toplumsal cinsiyet konusunun yalnızca Türkiye'de değil Dünyada da önemli bir yer kapladığı ve sosyal hizmet eğitiminin bu konudaki niteliği ile ilgili soru işaretleri yaşandığını gözler önüne sermektedir.

Katılımcılara aldıkları sosyal hizmet eğitiminin kadına yönelik şiddete dair farkındalıklarını geliştirip geliştirmediği sorulduğunda, evet yanıtını veren 426 kişi (%88,8), hayır yanıtını veren 24 kişi (%5,0) ve kararsızım yanıtını veren 30 kişi (%6,3) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların yanıtları incelendiğinde evet yanıtını veren katılımcıların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların yarısından daha azının (%44,6) sosyal hizmet eğitimlerinin herhangi bir aşamasında kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders almasına rağmen farkındalıklarının geliştiğini ifade edenlerin oranının %88,8 oluşu sevindirici bir durumdur. Bu durumda aşağıda yer verilecek olan katılımcıların %53,3'ünün sosyal hizmet eğitimleri dışında kadına yönelik şiddet içerikli bir eğitim almaları ve %82,9'unun sosyal hizmet eğitimleri dışında, kendi bireysel ilgileri doğrultusunda kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yapmalarının etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir. Ek olarak direkt kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders almamış olsalar bile üniversitelerin eğitim müfredatları incelendiğinde büyük bölümünde “sosyal sorunlar” temalı derslerin oluşu, katılımcıların eğitimleri esnasında bir şekilde kadına yönelik şiddet konusu ile temas kurdukları ve bu durumun da farkındalıklarının gelişmesine vesile olduğu söylenebilir. Batı Avustralya'da çalışan sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan bir çalışmada, katılımcılar sosyal hizmet eğitimlerinin kadına yönelik şiddet, ev içi şiddet ve partner şiddeti konularında kendilerine bir farkındalık sağladığını ancak alanda uygulamalar yaparken bilgi eksikliği yaşadıklarını ve aldıkları eğitimin yüzeysel kaldığını ifade etmişlerdir. Bu

nedenle daha fazla eğitim, yoğun modüller, uygun materyaller ve atölye çalışmalarına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Pelkowitz , Crossley, Heath , & Thompson, 2023).

Katılımcılara aldıkları sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet farkındalığı açısından yeterli olup olmadığı sorulduğunda, evet yanıtını veren 224 kişi (%46,7), hayır yanıtını veren 158 kişi (%32,9) ve kararsızım yanıtını veren 98 kişi (%20,4) olduğu; aldıkları sosyal hizmet eğitiminin kadına yönelik şiddet farkındalığı açısından yeterli olup olmadığı sorulduğunda, evet yanıtını veren 223 kişi (%46,5), hayır yanıtını veren 159 kişi (%33,1) ve kararsızım yanıtını veren 98 kişi (%20,4) olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların yanıtlarına bakıldığında her ne kadar evet seçeneğini seçenler yüzdesel olarak diğer seçenekleri işaretleyenlerden daha yüksek olarak görünse de hayır ve kararsızım yanıtını verenlerin toplamı evet yanıtını verenlere göre daha fazladır. Bu durum düşündürücüdür. Çünkü katılımcılar her ne kadar daha önceki sorularda sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyete ve kadına yönelik şiddete dair farkındalıklarını geliştirdiğini ifade etseler de bu soruya göre sosyal hizmet eğitimini toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet farkındalığı geliştirme açısından yeterli bulmadıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuç sosyal hizmet eğitimi açısından endişe vericidir. Sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerin müfredatları incelendiğinde büyük çoğunluğunda toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet, kadın sorunları ve sosyal hizmet ya da sosyal sorunlar gibi derslerin açıldığı görülmektedir. Zaten katılımcıların büyük çoğunluğu da sosyal hizmet eğitimleri sırasında bu dersleri aldıklarını ifade etmişlerdir. Yani üniversitelerin sosyal hizmet müfredatında ilgili konulara dair dersler bulunmaktadır fakat bu derslerin öğrencilerin farkındalıklarını geliştirme açısından yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda üniversiteler, bu derslerin içeriklerini gözden geçirmeli ve hem daha etkin hem de öğrencilerin farkındalıklarını geliştirme açısından daha yeterli olacak şekilde bu derslerin içeriğini revize etmelidir. Avustralya'da sosyal hizmet literatürünün incelendiği bir çalışmada, Avustralya sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasında toplumsal cinsiyet dinamiklerinin yeterince araştırılmadığı, bu nedenle müfredat içerisinde yeterli yeri bulamadığı ve bu durumun neticesi olarak sosyal hizmet eğitimi alan kişilerin toplumsal cinsiyet farkındalıklarının yeterli ölçüde gelişmediği bulgulanmıştır. Toplumsal cinsiyetin sosyal hizmet eğitiminde daha fazla yer bulmasıyla konu hakkında daha fazla bilgi ve farkındalık sahibi olunabileceği,

böylelikle sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasındaki mevcut toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkilerinin daha iyi anlaşılmasının sağlanacağı vurgulanmıştır (Jones, Mlcek, Healy, & Bridges, 2019).

Tablo 16. Katılımcıların Sosyal Hizmet Eğitimleri Dışındaki Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, toplumsal cinsiyet konusunda herhangi bir eğitim – kurs aldınız mı?	Evet	261	54,4
	Hayır	219	45,6
Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kadına yönelik şiddet konusunda herhangi bir eğitim aldınız mı?	Evet	256	53,3
	Hayır	224	46,7
Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kendi bireysel ilginiz doğrultusunda toplumsal cinsiyet içerikli okumalar yaptınız mı?	Evet	410	85,4
	Hayır	70	14,6
Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kendi bireysel ilginiz doğrultusunda kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yaptınız mı?	Evet	398	82,9
	Hayır	82	17,1

Katılımcıların sosyal hizmet eğitimleri dışında, toplumsal cinsiyet konusunda herhangi bir eğitim-kurs alıp almama durumları incelendiğinde, evet yanıtını veren 261 kişi (%54,4) ve hayır yanıtını veren 219 kişi (%45,6) olduğu; katılımcıların sosyal hizmet eğitimleri dışında, kadına yönelik şiddet konusunda herhangi bir eğitim-kurs alıp almama durumları incelendiğinde, evet yanıtını veren 256 kişi (%53,3) ve hayır yanıtını veren 224 kişi (%46,7) olduğu bulunmuştur.

Bu sorulara katılımcıların yaklaşık yarısının evet yanıtını vermesi sevindirici bir durumdur. Çünkü sosyal hizmet eğitimleri dışında kendi bireysel istek ve tercihleri doğrultusunda toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konusunda bir eğitim almaları, onların bu konularda gelişmeye ve öğrenmeye açık, istekli ve hevesli olduğunu düşündürmektedir. Kendini sosyal hizmetin çeşitli alanlarında geliştirmeye

gayret eden, öğrenmeye istekli sosyal hizmet uzmanlarının hem sosyal hizmet alanına hem de müracaatçılara daha fazla fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kendi bireysel ilginiz doğrultusunda toplumsal cinsiyet içerikli okumalar yaptınız mı?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 410 kişi (%85,4) ve hayır yanıtını veren 70 kişi (%14,6) olduğu; “Sosyal hizmet eğitimleri dışında, kendi bireysel ilgileri doğrultusunda kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yaptınız mı?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 398 kişi (%82,9) ve hayır yanıtını veren 82 kişi (%17,1) olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların bireysel ilgileri doğrultusunda toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yapma oranlarının çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum hem sosyal hizmet mesleği açısından, hem katılımcıların meslek elemanı olarak nitelikleri açısından hem de sosyal hizmet müracaatçıları açısından çok kıymetlidir. Çünkü katılımcıların ders veya ödev zorunluluğu olmaksızın, yalnızca kendi bireysel ilgileri ekseninde kendilerini geliştirmek ve alana daha faydalı olabilmek amacıyla okumalar yapması oldukça önemlidir.

Tablo 17. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet ile Toplumsal Cinsiyet Arasında Bağ Kurma Durumuna Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sizce kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet arasında bir bağlantı var mı?	Evet	467	97,3
	Hayır	3	0,6
	Kararsızım	10	2,1

Katılımcılara yöneltilen “Sizce kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet arasında bir bağlantı var mı?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 467 kişi (%97,3), hayır yanıtını veren 3 kişi (%0,6) ve kararsızım yanıtını veren 10 kişi (%2,1) olduğu bulunmuştur.

Bu soruya evet yanıtını verenlerin çoğunlukta oluşu yine sevindirici bir durumdur. Çünkü kadına yönelik şiddetin temel sebebi toplumsal cinsiyet normları, bu normların doğurduğu ataerkil bakış açısı ve eşitsiz güç ilişkileridir (Bükecik & Özkan, 2018).

Kadına yönelik şiddet sorununun tanımlanması ve çözüm üretilmesi noktasında, şiddetin nereden kaynaklandığının bağlantısını kurmak çok önemlidir. Aksi türlü kadına yönelik şiddet konusunda tanım yapmak da çözüm üretmek de hep eksik ve faydasız kalacaktır. Bu noktada katılımcıların çoğunun kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet arasındaki bağı gördüğü söylenebilir. Bu durum hem katılımcılarının farkındalık seviyelerinin ve teorik bilgilerinin iyi olması, hem de ikisi arasındaki bağlantıyı kurabildiklerinden sosyal hizmet alanında uygulamalar yaparken neyin neyden kaynaklandığını çözümlyerek müracaatçılarına en verimli müdahale planının uygulamaları açısından önem arz etmektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Yasa ve Politikalara Dair Görüşlerine Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Bir sosyal hizmet uzmanı olarak kadına yönelik şiddete dair mevcut yasa ve politikaları yeterli buluyor musunuz?	Evet	26	5,4
	Hayır	422	87,9
	Kararsızım	32	6,7

“Bir sosyal hizmet uzmanı olarak kadına yönelik şiddete dair mevcut yasa ve politikaları yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını 26 kişi (%5,4), hayır yanıtını veren 422 kişi (%87,9) ve kararsızım yanıtını veren 32 kişi (%6,7) olduğu bulunmuştur.

Konu ve alan fark etmeksizin politika ve yasa üretmek devletlerin sorumluluğu altındadır. Yasalar, hükümet politikalarının uygulama araçlarıdır (Özalp, 2006). Bu noktada Türkiye kadına yönelik şiddet alanında pek çok uluslararası sözleşmeye taraf olmuş ve ulusal düzenlemeler gerçekleştirmiş bir ülkedir. Ancak Türkiye’deki kadına yönelik şiddet politikaları incelendiğinde özellikle kanun isimlerinde “ailenin korunması” ibaresinin geçmesi dikkat çekmektedir. Kadına yönelik şiddetin önüne geçmeye çalışmak temel amaç olarak görünmesine rağmen kadını aile içerisinde tanımlamak, kadından ziyade aileyi korumaya odaklanmak ve ailenin dağılmasını engellemeye vurgu yapmak kadının güçlenmesinin, özgürleşmesinin ve şiddet

ortamından kurtulmasının önüne geçen bir yaklaşımdır (Dalkılıç, 2021). Bu durum kadına yönelik şiddeti önemsiz göstererek ailenin önemine vurgu yapmakta, kadına şiddeti engellemektense ailelerin dağılmasını önlemek temel amaç haline getirilmekte, böylelikle kadının ve kadına yönelik şiddetin geri plana itilmesinin yolu açılmaktadır. Bu durumda mevcut politikalarla kadına yönelik şiddetin önemi yeterince anlaşılammakta, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin adımlar atılmamakta ve hem şiddet hem mücadeleye ilişkin çoğu şey kâğıt üzerinde kalmaktadır.

Mevut yasa ve politikalar incelendiğinde kadına şiddeti önlemek amacıyla koruyucu ve önleyici tedbirlerin olduğu, şiddete maruz bırakılan kadınlar için yapılan bazı çalışmalar ve verilen bazı hizmetler olduğu, kamu ile sivil toplum kurum ve kuruluşlarının bu alanda eşgüdömlü çalıştığı görölmektedir. Ancak işleyişe bakıldığında kadınların pek çok sorunla karşılaştığı fark edilmektedir.

Kadınların, 6284 Sayılı Kanun kapsamında kendilerine şiddet uygulayan kişilerin fiziksel olarak veya iletişim araçlarıyla kendilerine ulaşmalarını engellemek amacıyla uzaklaştırma kararı çıkartma hakkı bulunmaktadır. Ancak uygulamada bu kararın, kadınların risk durumu ve ihtiyaç analizi yapılmadan tüm kadınlara benzer sürelerde verildiği görölmektedir. Hatta bazı kadınlara bu kararın 15 gün gibi çok kısa bir süre için verildiği, kadınların süre bitiminde tekrar uzaklaştırma kararı aldirmek için uğraştıkları, iki karar arasındaki zaman boşluğunda ise tedirgin bir halde yaşadıkları ve bu boşluğun gerçekten kadınlara hayati tehlike doğurduğu gözlemlenmektedir. Ek olarak uzaklaştırma ve gizlilik kararlarını kadınların çocukları için çıkartmama durumları da kadınları riske atan bir diğer durum olarak yaşanmaktadır. Uygulamada karşılaşılan bir diğer sorun ısrarlı takip eylemidir. İsrarlı takip Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak tanımlanmakta iken bu takibin dijital ortamlarda gerçekleşmesi durumunda herhangi bir işlem yapılmaması kadınların yaşadığı bir durumdur. Bir diğer uygulama sorunu kolluk kuvvetlerinin tutumundan dolayı yaşanmaktadır. Şiddet nedeniyle kolluk kuvvetlerine başvuran kadınların kaba tutum ve davranışlarla karşılaştığı, korkutuldukları, eşleri çağırılarak barıştırma girişimlerinde bulunulduğu, kadınlara yanlış bilgiler verilerek şikâyetlerinin işe yaramayacağını söylendiği rapor edilen durumlar arasındadır. Son olarak Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'e (2013) göre 60 yaş üstü kadınların, 12 yaşından büyük oğlan çocuğu olanların ve engelli çocuğu olanların barınma hizmetlerinden faydalanamaması

sığınakların her kadına hizmet verememesine neden olmakta ve bu durum bazı kadınları şiddet sarmalından kurtulmaları noktasında kısıtlamaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2023).

Tüm bu bahsedilen hususlardan ötürü Türkiye’de kadına yönelik şiddet alanında mevcut yasa ve politikaların yeterli olmadığını, var olanların uygulanmasında sıklıkla aksaklıkların meydana geldiğini, kadına yönelik şiddeti önleme ve meydana gelen şiddet olaylarında gerekli aksiyonları alma konusunda yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. Bu araştırmaya katılım sağlayanların yaklaşık yarısının geçmişte kadına yönelik şiddet alanında uygulamalar yaptığı, gerek sosyal hizmet eğitimleri sırasında gerek kendi bireyler ilgi ve alakalı doğrultusunda toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yaptığı, kısacası bu alanlarda farkındalık sahibi oldukları dikkate alındığında ve yukarıda bahsedilen nedenler göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların mevcut yasa ve politikaları yeterli bulmamalarının bilinç düzeylerinin yüksek olduğunu düşündürdüğü söylenebilir. Çünkü yukarıda da anlatıldığı üzere Türkiye, kadına yönelik şiddet konusunda yazılı dayanakları olmakla birlikte uygulama ayağında maalesef sınıfta kalan bir ülkedir. Katılımcılar tarafından bu durumun aksinin iddia edilmemesi katılımcıların farkındalığının iyi düzeyde olduğunu yansıtmaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İçin Erkeklerle Çalışmaya Dair Görüşlerine Göre Dağılımı

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Toplumsal cinsiyet farkındalığını artırmak için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?	Evet	473	98,5
	Hayır	5	1,0
	Kararsızım	2	0,4
Kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?	Evet	472	98,3
	Hayır	3	0,6
	Kararsızım	5	1,0

Katılımcılara yöneltilen “Toplumsal cinsiyet farkındalığını artırmak için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet

yanıtını veren 473 kişi (%98,5), hayır yanıtını veren 5 kişi (%1,0) ve kararsızım yanıtını veren 2 kişi (%0,4) olduğu, “Kadına yönelik şiddet ile m¼cadele etmek için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, evet yanıtını veren 472 kişi (%98,3), hayır yanıtını veren 3 kişi (%0,6) ve kararsızım yanıtını veren 5 kişi (%1,0) olduğu bulunmuştur.

Bu sorulara katılımcıların neredeyse tamamının evet yanıtını verdiği gör¼lmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet, birinci dereceden kadınları hedef alan sorunlar olmakla birlikte yalnızca kadınları ilgilendiren sorunlar değildir. Bu çalışmanın kuramsal bilgiler kısmında ele alındığı üzere toplumsal cinsiyet normları kadınları olduğu kadar erkekleri de etkilemekte, daima güçlü görünme ve toplum içerisindeki konumunu hem kadınlara hem diğer erkeklere karşı koruma kaygısı erkekleri de yıpratmaktadır. Bununla birlikte kadına yönelik şiddet sorununu da temelde kadınlar yaşasalar bile uygulayıcılar çoğunlukla erkekler, gerekçe ise genellikle toplumsal cinsiyet normlarının dayattığı yersiz bahanelerdir. O nedenle ne toplumsal cinsiyet eşitsizliği ne de kadına yönelik şiddet yalnızca kadınların yaşadıkları ve sadece bir cinsiyeti etkileyen sorunlar değil; toplumun her kesimini etkileyen, toplumda yaşayan her bireyin hayatına dokunan sosyal sorunlardır. O nedenle bu sorunlar için yalnızca kadınlarla çalışmak sorunların devam etmesine, koruma ve önleme basamaklarının daima eksik kalmasına yol açacaktır. Toplumsal cinsiyet normlarını yıkmak, kadınların özg¼rleřme çabasını desteklemek, şiddetin öncelikle yaşanmasının önüne geçmek, yaşandığı durumlarda ise etkin ve yeterli müdahalelerde bulunmak için kadınlar kadar erkeklerle de çalışmak gerekmektedir. Erkeklerin zihninde yer alan toplumsal cinsiyet rollerinin yıkılması, kadınlara yüklenen pek çok sorumluluğun aslında erkekler tarafından da yerine getirilmesi gereken sorumluluklar olduğu, kadınların neden özg¼rleřmesi gerektiği gibi konularda erkeklerle çalışmalar yapmak toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle m¼cadelede önemli adımları oluşturacaktır. Aksi takdirde bu konularda asla gelişme kat edilemeyecek, şiddet zinciri kırılmayacak ve erkekler de hem şiddetin hem toplumsal cinsiyetin hedeflerinden biri olmaya devam edeceklerdir. Kısacası toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet alanlarında toplumda yer alan her bireyin söz konusu alanlara dair yapılan çalışmalara dâhil edilmesi gerekmektedir (Karahana, Arpacı, & Esen, 2022). Bu nedenlerden dolayı katılımcıların neredeyse tamamının toplumsal cinsiyet farkındalığını artırmak ve kadına

yönelik şiddetle mücadele etmek için erkeklerle de çalışılmasını gerektiğini düşünmesi çok kıymetlidir. Bu durum katılımcıların bu konulara dair farkındalık seviyelerinin yüksek olduğunu kanıtlamaktadır. Hem birey olarak hem sosyal sorunlar söz konusu olduğunda çok önemli bir meslek olan sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olarak katılımcıların bu konuda farkındalık seviyelerinin yüksek oluşu söz konusu sorun alanlarında iyi uygulama örneklerini beraberinde getirecek, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle mücadelede daha etkin olunmasının önünü açacaktır.

4.2. TOPLUMSAL CİNSİYET ÖLÇEĞİ VE İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINDAN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde TCAÖ ve İSKEBE Ölçeği alt boyutlarından alınan puanlara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 20. Ölçek Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistik Tablosu

Ölçek	Alt Boyut/Genel Toplam	En Küçük Değer	En Büyük Değer	\bar{x}	ss
İSKEBE Tutum	Bedene Yönelik Tutumlar	30	80	72,30	14,991
	Kimliğe Yönelik Tutumlar	26	70	62,23	8,137
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Ölçek Toplam Puan	25	125	103,43	19,853

İSKEBE Ölçeğinin yönergesine göre Bedene Yönelik Tutumlar (cinsel ve fiziksel şiddet) alt boyutundan alınabilecek puan en düşük puan 16, en yüksek puan 80; Kimliğe Yönelik Tutumlar (psikolojik ve ekonomik şiddet) alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan ise 70'tir. Ölçek toplamından alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan ise 150'dir. Puanların yükselmesi kadına yönelik şiddete karşı olunduğunu, puanların düşmesi ise kadına yönelik şiddete karşı olunmadığının göstergesidir. Gerekli hesaplamalar yapıldığında 90 üzerinde puan alanların kadına yönelik şiddete karşı olduğu, 90 altında puan alanların kadına yönelik şiddete karşı

olmadığı tespit edilmiştir (Tektaş, Işık, Aslan, & Kanbay, İskebe Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İskebe Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması, 2017). Katılımcıların puanları incelendiğinde Bedene Yönelik Tutumlar alt boyutundan en düşük 30 ve en yüksek 80 puan aldıkları; Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutundan en düşük 26 ve en yüksek 70 puan aldıkları; ölçek toplamından ise en düşük 56, en yüksek 150 puan aldıkları görülmüştür. Katılımcıların İSKEBE Ölçeği puan ortalamaları incelendiğinde Bedene Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 72,30, Kimliğe Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 62,23, genel ortalamasının ise 134,53 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların aldıkları puanlar ölçek yönergesine göre değerlendirildiğinde katılımcıların her iki alt boyuta göre kadına yönelik şiddete karşı olumsuz uça olduğu, kadına yönelik şiddete yüksek düzeyde karşı oldukları söylenebilir. Yani katılımcılar hem fiziksel ve cinsel şiddete hem de psikolojik ve ekonomik şiddete karşı olumsuz tutum içerisindedirler. Bu durum sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet müracaatçıları ve sosyal hizmet alanı adına sevindiricidir.

Literatürde İSKEBE Ölçeği kullanılarak yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Tok'un (2019) çalışmasında hemşirelerin Bedene Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 64,34, Kimliğe Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 47,90, ölçek genel ortalamasının ise 112,17 olarak hesaplandığı ve bu çerçevede çalışmaya katılan hemşirelerin kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir. Meriç'in (2021) çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin Bedene Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 76,38, Kimliğe Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 56,26, ölçek genel ortalamasının ise 132,63 olarak bulunduğu ve katılımcıların kadına yönelik şiddete hem beden hem kimlik boyutlarıyla karşı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk'ün (2022) Şebinkarahisar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin aile içi şiddet farkındalıkları ile kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında öğrencilerin Bedene Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 76.52 ± 6.70 , Kimliğe Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 56.70 ± 10.94 , ölçek genel ortalamasının ise 133.22 ± 16.26 olarak tespit edildiği ve bu doğrultuda öğrencilerin hem bedene hem kimliğe yönelik şiddete karşı olumsuz yaklaştıkları yani öğrencilerin kadına şiddete karşı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yavuzyiğit'in (2023) çalışmasında sağlık çalışanlarının Bedene Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 77,87, Kimliğe Yönelik Tutumlar puan ortalamasının 57,58, ölçek genel ortalamasının ise 135,46 olarak tespit

edildiği ve bu doğrultuda sağlık çalışanlarının hem bedene hem kimliğe yönelik şiddete karşı olumsuz yaklaşımları ve kadına yönelik şiddete karşı oldukları bulunmuştur. İSKEBE Ölçeği kullanılarak yapılan diğer çalışmalardaki puanlar ile bu çalışmaya katılan katılımcıların puanları incelendiğinde Bedene Yönelik Tutumlar alt boyutundan alınan puanların benzer olduğu görülmektedir. Günümüzde kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet konusunda gerek medya gerekse eğitim sayesinde farkındalık yükselmiştir. Söz konusu araştırmalarda katılımcıların üniversite öğrencisi veya üniversite mezunu kişilerden oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda fiziksel ve cinsel şiddete karşı olumsuz görüşte olmaları anlaşılabilir karşılanmaktadır. Ancak Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutundan alınan puanlar bu araştırma sonuçları ile diğer araştırma sonuçları arasında fark oluşturmaktadır. Bu araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutundan diğer araştırmalara katılım sağlayan üniversite öğrencisi, hemşire, öğretmen ve sağlık çalışanlarından daha yüksek puanlar aldıkları gözlenmiştir. Sosyal hizmet eğitiminin diğer bölümlere kıyasla kadına yönelik şiddet konusunda daha detaylı eğitim verdiği, kadına yönelik şiddetin tüm boyutlarını ve nedenlerini irdedelediği göz önünde bulundurulduğunda sosyal hizmet uzmanlarının diğer katılımcılardan daha yüksek puan alarak kadına yönelik psikolojik ve ekonomik şiddete diğerlerinden daha karşı olmaları hem gayet doğal hem de gurur verici bir sonuçtur.

Ancak söz konusu ölçek, sosyal hizmet alanında sosyal hizmet uzmanlarıyla veya sosyal hizmet öğrencileriyle yapılmış olan başka çalışmalarda daha önce kullanılmadığı için ölçek puanlarının sosyal hizmet alanı içerisinde kıyaslaması yapılamamaktadır.

TCAÖ yönergesine göre ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 puan aralığında olmakta ve ölçekten alınan puanların yüksekliği toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu belirtmektedir (Altınova & Duyan, 2013). Katılımcıların puanları incelendiğinde ölçek genel toplam puanının en düşük değerinin 25, en yüksek değerinin 125 ve ortalamasının 103,43 puan olduğu saptanmıştır. Ölçek yönergesine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Bu durum sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet müracaatçıları ve sosyal hizmet alanı adına sevindiricidir.

Sosyal hizmet literatüründe TCAÖ kullanılarak yapılan diğer çalışmalara bakıldığında Korkmaz'ın (2020) çalışmasında sosyal hizmet öğrencilerinin TCAÖ puan ortalamaları

114,075 olarak saptanarak öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının yüksek düzeyde olumlu olduğu bulunmuştur. Lotfi, Özkan, Babacan ve Akduman'ın çalışmasında öğrencilerin TCAÖ puan ortalamaları 112,83 olarak bulunmuş ve öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğu saptanmıştır. Güzel'in (2020) çalışmasında sosyal hizmet uzmanlarının TCAÖ puan ortalamaları 101,12 olarak bulunmuş ve bu doğrultuda katılımcıların toplumsal cinsiyet algısının yüksek düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir. Erçakır'ın (2022) çalışmasında sosyal hizmet uzmanlarının TCAÖ puan ortalamaları 110,3 olarak bulunmuş, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, sosyologlar, psikolojik danışmanlar, hemşirelerin içerisinde yer aldığı meslek elemanları grubunun teknikerler, güvenlikler, danışma görevlileri, bakım personellerinin yer aldığı diğer isimli gruba kıyasla daha yüksek puan aldığı ve toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Duran'ın (2022) çalışmasında sosyal hizmet uzmanlarının TCAÖ puan ortalamaları 111,32 olarak saptanmış ve araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının yüksek düzeyde olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu sonucu bulunmuştur.

Sosyal hizmet öğrencileri ve uzmanlarıyla yapılan çalışmalarda TCAÖ'den alınan puanlarla bu çalışmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının bahsedilen ölçekten aldıkları puanlar birbiriyle uyumludur.

Sosyal hizmet bölümü müfredat olarak pek çok bölümden farklılık göstermektedir. Teorik eğitim sırasında toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddetin de aralarında bulunduğu pek çok sosyal soruna değinmekte, uygulamalı eğitimde ise öğrenciler teorik eğitim sırasında öğrendikleri sosyal sorunları ve bunlara müdahaleyi sahada deneyimleme şansı elde etmektedir. Mezun olduktan sonra ise çalışılan alan tek bir sorun alanına odaklı görünse bile sosyal sorunların ve müracaatçıların kesişimselliğinden dolayı sosyal hizmet uzmanları pek çok sosyal soruna dair vakalar deneyimlemekte, bu da uzmanların mesleki gelişimini pozitif yönde etkilemektedir. Bunlara ek olarak bu araştırmanın katılımcılarının da sosyodemografik bilgiler kısmında aktardığı üzere sosyal hizmet uzmanlarının mesleki eğitimleri dışında da kendilerini geliştirmeye açık ve istekli olduğu söylenebilir. Tüm bu faktörler doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının hem toplumsal cinsiyet algılarının hem de kadına yönelik şiddet tutumlarının olumlu olarak etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu durum,

katılımcıların ölçek yanıtlarına da yansımış ve katılımcıların ölçek puanları yüksek düzeyde olumlu çıkmıştır.

Tablo 21. Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Kadın	313	75,02	12,704	5,100	478	0,000*
	Erkek	167	67,21	17,469			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Kadın	313	63,81	7,532	5,857	478	0,000*
	Erkek	167	59,26	8,416			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Kadın	313	105,98	19,289	3,910	478	0,000*
	Erkek	167	98,65	20,070			

*p<0,05

Cinsiyet değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ve TCAÖ'den aldıkları puanlar arasındaki fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Kadın ve erkek katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır: $t(478) = 5,100$; $p < 0,05$. Kadın katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyut toplam puan ortalamaları, erkek katılımların İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyut toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Ölçek kullanım yönergesine göre puanların artması kadına yönelik şiddete karşı olduğunu göstermektedir. Kadınların puanlarının erkeklerin puanlarından her iki alt boyutta da daha yüksek olması ise kadınların hem fiziksel ve cinsel hem de psikolojik ve ekonomik şiddete karşı erkeklerden daha olumsuz yaklaştığını, yani şiddete erkeklerden daha karşı olduklarını göstermektedir.

Meriç'in (2021), Sönmez'in (2021), Öztürk'ün (2022), Yavuziyigit'in (2023), Sarı'nın (2023) ve Baygut'un (2023) çalışmasında da kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha yüksek puanlar elde ederek kadına yönelik şiddete erkeklerden daha olumsuz tutum içinde oldukları yani kadına yönelik şiddete erkeklerden daha karşı oldukları sonucu bulunmuştur. Bahsi geçen araştırmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında cinsiyet değişkeni bazında kadına yönelik şiddete karşı tutumun paralellik gösterdiği ve uyumlu oldukları söylenebilir.

Ancak Tüter (2023) çalışmasında erkek katılımcıların hem Bedene Yönelik Tutumlar hem Kimliğe Yönelik Tutumlar hem de genel toplam puanlarının kadın katılımcılara kıyasla daha yüksek puan aldığını saptamıştır. Bu sonuç hem literatürdeki hem de bu çalışmadaki sonuçlarla örtüşmemektedir. Bu durumun araştırmanın katılımcılarından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Yukarıda bahsedilen tüm çalışmalar eğitim seviyesi en az üniversite olan bireylerle gerçekleştirilirken bu çalışma rastgele ulaşılan ve her seviyeden eğitime sahip olan kişilerle yapılmıştır. Bu durumun cinsiyetler arasındaki tutum farkını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Yabancı literatür incelendiğinde Willie ile Kershaw'ın (2019) ve Ferrer-Perez ve diğerlerinin (2020) çalışmasına göre bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer olarak kadınların erkeklere kıyasla şiddete daha fazla karşı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak sosyal hizmet uzmanları ve kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda (Danis, 2003; Yechezkel & Ayalon, 2013; Ekström, 2015; Witt & Diaz, 2018; Holt, Elliffe, Gregory, & Curry, 2022; Pelkowitz , Crossley, Heath , & Thompson, 2023) uzmanların tutumlarının cinsiyet değişkeni bazındaki farklılaşmasına yer verilmediği; daha çok hizmet sunumundaki yetersizliklere, sosyal hizmet uzmanlarının şiddete maruz bırakılanlara ilişkin uygulamalara bakış açlarına, şiddete maruz bırakılma konusundaki risk faktörlerini tespit etmedeki eksikliklere, yenilikçi uygulamalar yapılamamasına, sosyal hizmet eğitiminde kadına yönelik şiddete daha fazla değinilmesi gerektiğine, sosyal hizmet uzmanlarının şiddete maruz bırakılanlara yaklaşımında maruz bırakılanın bireysel özelliklerinin etkili olabildiğine, şiddete maruz bırakılanların sosyal hizmete ilişkin önyargılarının yardım mekanizmalarını harekete geçirmede etkililiğine odaklanıldığı gözlemlenmiştir. Çalışmaların içeriklerine bakıldığında niceliksel verilerden ziyade daha çok niteliksel araştırmalara dayandıkları, sayısal verilerden ziyade hizmet sunumuna ve bu sunumun geliştirilmesine yönelik bulgular ortaya koydukları, iyi uygulamaların sayısının ve niteliğinin artırılmaya çalışıldığı saptanmıştır. Bu nedenle bu çalışmadaki verilerle kıyaslama yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Kadın ve erkek katılımcıların TCAÖ puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır: $t(478) = 3,910$; $p < 0,05$. Kadın katılımcıların TCAÖ genel toplam puan ortalaması, erkek katılımların TCAÖ genel toplam puan ortalamasından daha yüksektir. Ölçek kullanım yönergesine göre yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu

olduğunu belirtmektedir. Kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan yüksek olmasının, kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahip oldukları anlamına geldiği söylenebilir. Literatürdeki diğer çalışmaların (Mahaffy & Ward, 2002; Sjöberg, 2004; Valentova, 2013; Akkoç, 2018; Çiftçi, 2018; García-González, Forcén, & Jimenez-Sanchez, 2019; Korkmaz, 2020; Güzel 2020, Duran, 2022; Duran & Doğan, 2023) sonuçları incelendiğinde cinsiyet değişkeni için bu çalışmanın sonuçları ile uyumlu olduğu görülmektedir. Açıl (2019) da çalışmasında erkek uzmanların özellikle özel yaşantılarında kısmen cinsiyetçi tutumlara sahip olduğunu ve hegemonik erkeklik değerlerini taşıdıklarını; bu durumun mesleki uygulamalarını etkileyebileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

Kadına yönelik şiddetin birincil hedefi ve etkileneni kadınlardır. Kadınlar hem özel alanda hem kamusal alanda; hem tanıdıkları hem tanımadıkları insanlar özellikle de erkekler tarafından şiddetin her türüsüne maruz bırakılmaktadır. Şiddete en fazla maruz bırakılan ve sonuçlarından en fazla etkilenen kesim olarak kadınların, hem fiziksel ve cinsel hem de psikolojik ve ekonomik şiddet konusunda erkeklerden daha olumsuz tutum içinde olmaları kendileri maruz bırakıldıkları veya toplumsal cinsiyet normlarınca şiddete maruz bırakılma olasılıkları erkeklere göre daha fazla olduğu için farkındalık seviyelerinin de daha yüksek olmasından kaynaklanabileceği söylenebilir. Benzer şekilde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve yol açtığı diğer sosyal sorunların en fazla etkileneni kadınlardır. Toplumsal cinsiyet, kadınları erkeklere göre daha fazla zorlayan bir unsurdur. Bu nedenle kadınların toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu olması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyete duyarlı olması, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularını müfredatında barındırması ve hem teorik hem uygulamalı eğitimde öğrencilerin bu konuları deneyimleme fırsatı elde etmesi sebebiyle hem kadın hem erkeklerin algı ve tutumlarının iyi düzeyde olması beklenmektedir. Alınan eğitim ve alan deneyimleme fırsatına rağmen erkek sosyal hizmet uzmanlarının kadın uzmanlara göre daha olumsuz algı ve şiddete daha az karşı olmaları düşündürücü ve üzücü bir durumdur.

Tablo 22. Ölçek Puanlarının Yaş Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Yaş	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	23-30 yaş	382	72,32	15,215	1,179	4 475	0,319
	31-38 yaş	70	73,73	12,394			
	39-46 yaş	11	63,36	20,824			
	47-54 yaş	12	72,50	14,601			
	55+	5	69,60	16,697			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	23-30 yaş	382	62,54	8,062	2,413	4 475	0,091
	31-38 yaş	70	60,01	8,956			
	39-46 yaş	11	65,45	3,984			
	47-54 yaş	12	63,83	6,322			
	55+	5	58,40	7,503			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	23-30 yaş	382	104,61	19,120	2,658	4 475	0,032*
	31-38 yaş	70	96,46	22,041			
	39-46 yaş	11	103,64	26,181			
	47-54 yaş	12	107,25	17,628			
	55+	5	101,20	19,992			

*p<0,05

Yaş değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeğinden ve TCAÖ'den aldıkları puanlar arasındaki fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Yaş kategorilerine göre katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Literatüre bakıldığında Meriç'in (2021) çalışmasında hem Bedene Yönelik Tutumlar hem Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutları için 30 yaş ve altı katılımcıların diğerlerinden daha yüksek puan aldığı ve kadına yönelik şiddete diğer yaş gruplarına göre daha fazla karşı oldukları bulunmuştur. Yavuzyiğit'in (2023) çalışmasında ise 41-50 yaş grubu katılımcıların "Kadın istemese bile erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir."

görüşünü benimsediklerini ifade ettikleri, bu nedenle bu yaş grubunun diğer yaş gruplarına kıyasla tutumlarının daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ise 23-30 yaş arası katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyutundan da daha yüksek puan alarak diğer yaş gruplarına göre hem fiziksel ve cinsel hem psikolojik ve ekonomik açılardan kadına yönelik şiddete daha olumsuz yaklaşımları beklenmiştir. Daha genç katılımcıların farkındalık seviyelerinin daha yüksek olacağı öngörüsünden hareketle böyle bir varsayımda bulunulmuş ancak yaş grupları bazında İSKEBE Ölçeği puanları arasında herhangi bir fark görülmemiştir. Bu sonuca ulaşılmasında katılımcı sayılarının yaş değişkeninde eşit dağılmamasının bir etken olabileceği düşünülmektedir.

Yaş kategorilerine göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır: $F(4,475)= 2,658$; $p<0,005$. Farklılığın kaynağının bulunabilmesi için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testine göre, 47-54 yaş arasında olan kişilerin aldıkları puanlar genel toplam puan ortalaması, diğer yaş gruplarında olan kişilerin aldıkları puanlar genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Sonuç olarak 47-54 yaş arasında olan bireyler TCAÖ genel toplam puan ortalamasından daha fazla puanı almıştır. Bu doğrultuda 47-54 yaş arasındaki katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının diğer yaş gruplarındaki katılımcılara göre daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda, söz edilen yaş grubunun daha genç yaştakilere göre daha fazla hayat ve meslek deneyimi edinmiş olmalarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Ek olarak bu yaş grubunun sosyal hizmet eğitimlerini aldıkları zamanda müfredatta toplumsal cinsiyete ilişkin derslerin yer almadığı, yaşları düşünüldüğünde sosyal hayatta da toplumsal cinsiyete dair farkındalığın henüz uyanmadığı dönemlere denk geldikleri söylenebilir. O nedenle eğitim aldıkları yıllarda değil de sonradan toplumsal cinsiyet farkındalığı ile tanıştıkları ve o zamana kadar geçen hayatlarını düşünerek toplumsal cinsiyet eşitliğini daha genç yaş gruplarına göre daha fazla benimsemiş olabilecekleri ihtimal dahilindedir. Bu durum akıllara kendilerinden daha büyük olan 55 yaş ve üzeri kişilerin neden 47-54 yaş arası gruptan daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahip olmadıkları sorusunu getirebilmektedir. Bu soruya verilecek iki yanıtta biri katılımcıların yaş grupları olarak eşit dağılmamaları ve diğer yanıt ise 55 yaş ve üzerinin kalıplaşmış yargılara daha fazla meyilli oldukları

varsayımından hareketle toplumsal cinsiyet algılarının 47-54 yaş arasına göre daha olumsuz olma olasılığının olduğudur.

Literatüre bakıldığında Karataş (2018) ve Duran (2022) çalışmalarında yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Bazı çalışmalarda ise (Kahraman, ve diğerleri, 2014; Güzel, 2020; Erçakır, 2022) 30 yaş ve altı kişilerin toplumsal cinsiyet algılarının diğer yaş gruplarındaki katılımcılara kıyasla daha olumlu olduğu bulgulanmıştır. Son yıllarda sosyal hizmet eğitiminde toplumsal cinsiyetin öneminin giderek arttığı ve bu konunun çoğu üniversitenin müfredatına ders olarak girdiği göz önünde bulundurulunca bu sonuca ulaşılması normal karşılanmaktadır. Hatta aslında bu çalışmadan da benzer bir sonuç beklenmekteydi.

Tablo 23. Ölçek Puanlarının Medeni Durum Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Bekar	340	72,86	14,693	2,413	2	0,091
	Evli	132	71,51	15,192			
	Boşanmış	8	61,75	21,212			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Bekar	340	62,14	8,246	1,719	2	0,180
	Evli	132	62,75	7,537			
	Boşanmış	8	57,38	11,963			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Bekar	340	103,52	19,484	3,417	2	0,034*
	Evli	132	104,27	19,884			
	Boşanmış	8	85,50	28,415			

*p<0,05

Medeni durum değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ile TCAÖ puanları arasındaki farka ANOVA ile bakılmıştır.

Medeni duruma göre İSKEBE Ölçeğinin her iki alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Literatür incelendiğinde Meriç (2021) ve Sarı'nın (2023) çalışmalarında İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından bekâr katılımcıların evli ve boşanmış katılımcılara kıyasla daha yüksek puanlar alarak kadına yönelik şiddete daha fazla karşı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Tok (2019) ise çalışmasında medeni durumun kadına yönelik şiddet tutumu açısından bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da medeni durum değişkeninin İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin her iki boyutunda da bir farklılığa yol açmadığı saptanmıştır. Sonuç olarak literatür ve bu çalışma beraber düşünüldüğünde medeni durum değişkenine göre kadına yönelik şiddet tutumunun nasıl farklılaştığına ilişkin bir fikir birliğinin bulunmadığı söylenebilir.

Medeni duruma göre TCAÖ puanlarının istatistiki olarak anlamlı bir şekilde değiştiği saptanmıştır: $F(2,477)= 3,417$; $p<0,005$. Farklılığın kaynağının bulunabilmesi için yapılan Tukey-B (Post Hoc) teste göre, evli kişilerin TCAÖ puanları, bekâr ve boşanmış kişilerin TCAÖ puanlarından daha yüksektir. Yani evli katılımcıların bekâr ve boşanmış katılımcılara kıyasla toplumsal cinsiyet algıları daha olumlu düzeydedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre evli bireylere toplumsal cinsiyet normlarının nasıl birer eş olmaları gerektiği dayatıldığından bu kişilerin toplumsal cinsiyete karşı farkındalıklarının daha yüksek olduğundan algılarının da daha iyi olduğu düşünülebilir. Evli bireylerin ortak kullanılan bir evde veya ortak sürülen bir yaşamda rol ve sorumlulukların da ortak ve eşit paylaşılması gerektiği gerçeğini yaşayarak deneyimledikleri gerçeğinden hareketle toplumsal cinsiyet algılarının daha iyi olduğu düşünülebilir.

Literatüre bakıldığında Ayçiçek'in (2020) çalışmasında bekâr katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının evli katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaştığı görülmüştür. Güzel (2020) çalışmasında boşanmış ve eşinden ayrı yaşayan katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının daha olumsuz olduğunu bulgulamıştır. Ancak Deran (2017), Karataş (2018) ve Erçakır (2022) çalışmalarında katılımcılarının toplumsal cinsiyet tutumları ile medeni durumları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Bu araştırmanın sonuçları ile literatürdeki sonuçlar karşılaştırıldığında kişilerin medeni durumları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında bir görüş birliğinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 24. Ölçek Puanlarının Yaşanılan Aile Türü Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Yaşanılan Aile Türü	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Çekirdek A.	408	71,93	15,238	1,617	2 477	0,200
	Geniş A.	41	72,51	15,367			
	Tek Ebeveynli A.	31	76,94	9,966			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Çekirdek A.	408	62,32	7,935	0,232	2 477	0,793
	Geniş A.	41	61,41	7,658			
	Tek Ebeveynli A.	31	62,13	11,129			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Çekirdek A.	408	103,70	19,779	1,455	2 477	0,234
	Geniş A.	41	98,73	21,582			
	Tek Ebeveynli A.	31	106,03	18,077			

p<0,05

Aile türü değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ile TCAÖ puanları arasındaki fark ANOVA ile incelenmiştir.

Aile türü kategorilerine göre İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Meriç (2021) öğretmenlerin kadına yönelik şiddet tutumlarını ölçtüğü çalışmasında katılımcıların Bedene Yönelik Tutumlar alt boyutundan aldıkları puanların aile türü değişkenine göre bir farklılık göstermediğini bulgulamıştır. Yani fiziksel ve cinsel şiddet türü için sahip olunan aileye göre tutum farklılaşmasının olmadığını ortaya koymuştur. Ancak Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutu için çekirdek aileye sahip katılımcıların geniş aileye sahip olanlara kıyasla şiddete daha karşı tutuma sahip olduklarını saptamıştır. Öztürk (2022) ise üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin çekirdek ve geniş aile yapısına sahip öğrencilerle kıyaslandıklarında İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin genelinden daha yüksek puan aldıklarını bulgulamış ve ailedeki kişi sayısı azaldıkça kadına yönelik şiddete daha

olumsuz yani daha fazla karşı olunabileceği yorumunu yapmıştır. “Evlilikte şiddet evlilik birliğini sarsan dolayısıyla da tarafların boşanmaya karar vermelerine sebep olan durumlardan biridir.” (Denktaş, 2022). Evliliği bitiren en önemli sebeplerden birinin şiddet olduğu ve şiddete en çok kadınların maruz bırakıldığı göz önünde bulundurulacak olursa; şiddet nedeniyle bitirilen evliliklerden sonra geride kalan parçalanmış ailelerdeki kişilerin kendi deneyimlerinden hareketle şiddete karşı daha fazla olumsuz tutum içerisinde olmaları son derece doğal karşılanmaktadır.

Aile türü kategorilerine göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Kul Uçtu ve Karahan (2016) çalışmalarında çekirdek aile yapısına sahip kişilerin geniş aile yapısına sahip kişilere göre toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu düzeyde olduğunu saptamıştır. İlhan, Uğraş Dikmen ve Ak (2017) araştırmalarında hanede yaşayan kişi sayısı arttıkça toplumsal cinsiyet algılarının olumsuzlaştığını bulmuşlardır. Keçeci (2018) çalışmasında çekirdek aile yapısı içerisinde yetişen katılımcıların daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahip olduğunu bulmuştur. Korkmaz (2020) ise araştırmasına katılan sosyal hizmet öğrencilerinden çekirdek aileye sahip olanların geniş aileye sahip olanlara kıyasla toplumsal cinsiyet algılarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Lotfi, Özkan, Babacan ve Akduman'ın (2022) sosyal hizmet öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında da çekirdek ve tek ebeveynli aileye sahip öğrencilerin geniş aile türüne sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek toplumsal cinsiyet algılarına sahip oldukları bulgulanmıştır. Bunlardan farklı olarak Deran (2017) araştırmasında çekirdek, geniş veya parçalanmış ailede yaşama faktörünün toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Özpulat (2017) da çalışmasında aile yapısının toplumsal cinsiyet algısı üzerinde herhangi bir fark yaratmadığını bulgulanmıştır.

Geleneksel geniş ailelerde olanaklar bireysel özelliklerden ziyade cinsiyete göre dağıtılmaktadır. Yani kişinin bireysel başarısı veya yetenekleri aile içerisindeki konumunu etkilememekte; kişi bu durumu değiştirmek için herhangi bir şey yapamamaktadır. Bu noktadan hareketle geniş ailede sınırlar cinsiyet çerçevesinde oldukça katı bir biçimde çizilmiştir denebilir (Karataş K. , 2001). Bu doğrultuda geniş aileye sahip bireylerin diğer aile türlerine sahip bireylerle aralarında toplumsal cinsiyet algısı olarak fark göstermesi normal karşılanmaktadır.

Aile türü değişkenine göre katılımcıların İSKEBE Ölçeği alt boyutları ve TCAÖ'den aldıkları puan değişkenlik göstermese de araştırmacının beklentisi geniş aileye sahip bireylerin tutum ve algılarının farklılaşması yönündeydi. Geniş aile içerisinde özellikle çocuk ve yaşlı bakımı gibi rollerin kadın aile üyelerine yüklenmesi olasılığının artması sebebiyle bu aile tipinde yetişmiş katılımcıların algı ve tutumlarının ya bu durumu normalleştirerek daha kötü düzeyde olması ya da yaşadıkları deneyimler neticesinde daha fazla farkındalık sahibi olarak daha olumlu düzeyde olmasıydı. Literatür sonuçlarının çekirdek aileye sahip olan kişilerin geniş aileye sahip kişilere kıyasla daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahip olması yönünde oluşunun sebebinin bu olduğu düşünülmektedir.

Tablo 25. Ölçek Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Çocuk Sahibi Olma	N	\bar{x}	ss	t	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Evet	49	69,84	15,274	-1,214	478	0,225
	Hayır	431	72,58	14,951			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Evet	49	61,61	7,410	-0,560	478	0,576
	Hayır	431	62,30	8,221			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Evet	49	99,39	22,434	-1,505	478	0,133
	Hayır	431	103,89	19,515			

*p<0,05

Ölçeklerden alınan puanların çocuk sahibi olma değişkeni bazında incelenmesi için Bağımsız Örnek t-Testi uygulanmıştır.

Çocuğu olan ve çocuğu olmayan katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır. Bu doğrultuda çocuğu olan ve olmayan katılımcıların fiziksel ve cinsel ile psikolojik ve ekonomik şiddet tutumları konusunda birbirlerinden herhangi bir farkları bulunamamıştır.

Tok (2019) araştırmasında çocuk sahibi olan katılımcıların çocuk sahibi olmayan katılımcılara kıyasla İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından anlamlı bir farklılık oluşturacak şekilde puan almadıklarını saptamıştır. Yani çocuk sahibi olma değişkeni

söz konusu araştırmaya katılanların kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde herhangi bir fark yaratmamıştır. Bu araştırmada da benzer bir sonuçla karşılaşılmıştır.

Çocuğu olan ve çocuğu olmayan katılımcıların TCAÖ'den aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır. Bu doğrultuda çocuğu olan ve olmayan katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları arasında birbirlerinden herhangi bir farkları bulunamamıştır.

Karataş (2018) araştırmasında çocuk sahibi olma değişkeninin sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısına herhangi bir etkisinin olmadığını bulgulamıştır. Boehnke (2011) çalışmasında çocuk sahibi olma faktörünün kadınlar üzerinde daha 'gelenekselleştirici' bir etkiye sahip olduğunu, ancak erkekler üzerinde böyle bir etki görülmediğini ortaya koymuştur. Özmete ve Zubaroglu Yanardağ (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada çocuk sahibi olmayanların toplumsal cinsiyet açısından daha eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını bulgulamışlardır. Benzer şekilde Çiftçi (2018) çalışmasında çocuk sahibi olmayan bireylerin çocuk sahibi olan bireylere kıyasla daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarının olduğunu saptamıştır. Bu araştırmanın kuramsal bilgiler kısmında da değinildiği üzere toplumsal cinsiyet rolleri bebeklikten başlamakta, çocuklar aile ve toplum içinde yetiştirilirken onlara toplumun dayattığı çeşitli rol ve sorumluluklar kodlanmaktadır. Bu, aslında bireylerin yetişkinlik hayatlarına bir hazırlıktır. Kendisine dayatılan rol ve sorumlulukları kabul edip benimseyen bireyler, gelecekte toplum içerisinde kabul gören makul ve makbul bireyler olacaklardır. Çocuklarının, hem küçüklükte hem de yetişkinlikte toplum tarafından daha kabul edilebilir bireyler olmasını isteyen ebeveynler çocuk yetiştirme süreçleri içerisinde toplumsal cinsiyet rollerini çocuklarına aşılama eğiliminde olabilmektedir. Bahsi geçen araştırmalarda çocuk sahibi bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha olumsuz saptanmasının sebebinin bu durum olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu araştırmada çocuk sahibi olan ve olmayan bireyler arasında herhangi bir tutum ve algı farkının olmamasının, sosyal hizmet uzmanlarının zaten kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet konularında farkındalık seviyelerinin yüksek oluşu; bu nedenle çocuk yetiştirme süreçlerinde toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenmeyerek çocuklarını bu kalıpların dışında yetiştirme isteklerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 26. Ölçek Puanlarının Alınan Sosyal Hizmet Eğitiminin Türü Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Eğitim Türü	N	\bar{x}	ss	t	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Örgün Lisans Eğitimi	449	72,33	14,940	0,140	478	0,889
	Açık Öğretim	31	71,94	15,964			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Örgün Lisans Eğitimi	449	62,24	8,092	0,162	478	0,871
	Açık Öğretim	31	62,00	8,911			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Örgün Lisans Eğitimi	449	103,57	19,548	0,492	478	0,626
	Açık Öğretim	31	101,39	24,130			

p<0,05

Alınan sosyal hizmet eğitiminin türü değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar Bağımsız Örnek t-Testiyle incelenmiştir.

Örgün ve açık öğretim programında okuyan katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Örgün ve açık öğretim programında okuyan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Literatürdeki araştırmalar tarandığında örgün veya açık öğretim fakültelerinden mezun olma durumu ile kadına yönelik şiddet tutumu veya toplumsal cinsiyet algılarının araştırıldığı herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Bu nedenle bu bölüm için diğer çalışmalarla kıyaslama yapılamayacaktır. Araştırmacı, alınan sosyal hizmet eğitim türünün her iki ölçekten alınan puanlar arasında bir fark yaratacağını düşünmüştür. Çünkü açık öğretim programlarında okuyan öğrenciler yüz yüze dersler almadan ve örgün bir eğitim programına sahip içeriklerle eğitim almadan mezun olmaktadır. Ek olarak açık öğretim öğrencilerinde uygulamalı dersler zorunluluk değil gönüllülük esasına dayalıdır ve stajların süresi örgün eğitimdekiler kadar uzun değildir (Anadolu Üniversitesi, 2024). Bu durumun neticesinde açık öğretimde okuyanların örgün eğitimde okuyanlarla aynı nitelikte eğitim alamayacağı ve aynı doyuruculukta uygulama

dersleri yürütemeyeceğinden hareketle açık öğretim mezunu sosyal hizmet uzmanlarının örgün eğitim mezunu sosyal hizmet uzmanlarına göre mesleki donanımlarının daha az olacağı dolayısıyla kadına yönelik şiddete daha az karşı olmaları ve toplumsal cinsiyet algılarının daha negatif olması beklenmekteydi. Ancak araştırma sonuçlarında bunu doğrulayacak herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu durumda, araştırmaya katılanların sadece % 6,5'inin açık öğretim mezunu olmasının etkili olmuş olabileceği; eşit veya benzer katılımcı sayıları ile yapılabilecek benzer araştırmalarda sonuçların daha farklı çıkabileceği düşünülmektedir.

Tablo 27. Ölçek Puanlarının Lisansüstü Eğitim Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Lisansüstü Eğitim	N	\bar{x}	ss	t	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	Evet	132	72,60	14,606	0,268	478	0,412
	Hayır	348	72,19	15,154			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	Evet	132	62,13	8,232	-0,166	478	0,868
	Hayır	348	62,27	8,113			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	Evet	132	102,05	21,554	-0,939	478	0,348
	Hayır	348	103,95	19,176			

p<0,05

Sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar Bağımsız Örnek t-Testiyle incelenmiştir.

Sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi olan ve sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi olmayan katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Yavuziğit (2023) çalışmasında lisansüstü eğitime sahip (yüksek lisans, doktora) katılımcıların lisans veya daha aşağı düzeyde eğitim almış olan katılımcılara kıyasla kadına yönelik şiddete daha fazla karşı olduklarını saptamıştır. Çay Yılmaz (2020) ise sosyal hizmet öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmasında lisans 3. ve 4. sınıfta

okuyan öğrencilerin, yüksek lisans öğrencilerine kıyasla kadına yönelik şiddete daha karşı ve daha farkındalık içerisinde olduklarını bulgulamıştır.

Sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi olan ve sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitimi olmayan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Karataş (2018) çalışmasında lisansüstü eğitime sahip olmanın sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısı üzerinde herhangi bir etki oluşturmadığını bulgulamıştır. Gürhan Duran (2022) ise sosyal hizmet uzmanlarıyla yaptığı araştırmasında yüksek lisans yapmış sosyal hizmet uzmanlarının yapmayanlara kıyasla toplumsal cinsiyet algılarının daha pozitif olduğu sonucuna ulaşarak lisansüstü eğitimin toplumsal cinsiyet algılarını etkileyebileceğini ortaya koymuştur. Savaş'ın (2018) çalışmasında, Ayçiçek'in (2020) çalışmasında ve Erçakır'ın (2022) çalışmasında benzer bir şekilde eğitim seviyesinin artmasının toplumsal cinsiyet algısını olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

Sosyal hizmet uzmanları ile yapılan çalışmalarda lisansüstü eğitim değişkeni bazında toplumsal cinsiyet algılarının düzeyini inceleyen çalışmalar sayıca azdır ve yapılan çalışmalarda lisansüstü eğitimin sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarına etkisi konusunda görüş birliği yoktur. Yukarıda yer verilen çalışmalardan bazılarının direkt sosyal hizmet uzmanları ile yapılmamış olmasından kaynaklı eğitim seviyesi arttıkça toplumsal cinsiyet algılarının da pozitif yönde artması gibi bir sonuca ulaşılmış olabileceği düşünülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının ise zaten lisans derslerinin kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet konularında yeterince doyurucu olduğu için yüksek lisans veya doktora yapmalarının kadına yönelik şiddet tutumlarında ve toplumsal cinsiyet algılarında ekstra bir fark yaratmamış olabileceği düşünülmektedir. Güzel (2020) de sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algılarını belirlemeye çalıştığı araştırmasında lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinin katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları üzerinde bir fark yaratmadığını saptamış ve bu durumun eşitlik ve adalet gibi değerler üzerine kurulmuş bir mesleğin ve bu mesleğin eğitiminin, mesleğin uygulayıcılarına kazandırdığı farkındalık ile açıklanabileceğini ifade etmiştir.

Tablo 28. Ölçek Puanlarının Meslekte Tamamlanan Yıl Değişkeni Bazında İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Çalışma Yılı	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bedene Yönelik Tutumlar	0-5	212	71,58	15,800	0,596	4 475	0,666
	6-10	57	70,77	16,302			
	11-15	14	76,57	6,111			
	16-20	3	63,33	28,868			
	21 ve üzeri	8	71,00	17,370			
Kimliğe Yönelik Tutumlar	0-5	212	62,36	8,152	0,889	4 475	0,471
	6-10	57	62,04	8,740			
	11-15	14	59,21	8,396			
	16-20	3	68,00	2,646			
	21 ve üzeri	8	63,25	7,440			
Toplumsal Cinsiyet Algısı	0-5	212	104,38	18,842	1,713	4 475	0,147
	6-10	57	98,70	23,105			
	11-15	14	98,21	16,656			
	16-20	3	119,00	4,359			
	21 ve üzeri	8	98,13	31,257			

*p<0,05

Sosyal hizmet mesleğinde tamamlanan yıl değişkeni için katılımcıların İSKEBE Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar Bağımsız Örnek t-Testiyle incelenmiştir.

Katılımcıların sosyal hizmet mesleğinde tamamladıkları yıla göre İSKEBE Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Hançer Tok (2019) hemşirelerle yaptığı çalışmasında meslekte geçirilen yıl süresinin İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin her iki boyutunda da anlamlı farklılığa yol açmadığını saptamıştır. Yavuzyiğit (2023) ise meslekte daha az yılını tamamlayan sağlık çalışanlarının daha fazla yıl tamamlayan sağlık çalışanlarına kıyasla kadına yönelik şiddete daha karşı bir tutum içerisinde olduklarını bulgulamıştır.

Katılımcıların sosyal hizmet mesleğinde tamamladıkları yıla göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin aldıkları puanlar farklılaşmamaktadır.

Erçakır (2022) çalışmasından elde ettiği verilerde kişilerin çalışma süreleri uzadıkça Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden alınan puanların düştüğünü ancak bu düşüşün istatistiki olarak anlamlı bir sonuca yol açmadığını ortaya koymuş ve çalışma süresinin toplumsal cinsiyet algısına etkisinin olmadığını bulgulamıştır. Gürhan Duran (2022) ise araştırmasında sosyal hizmet uzmanlarının çalışma sürelerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığını saptamıştır.

Sözü geçen diğer çalışmalar ile bu çalışmanın sonuçları karşılaştırıldığı zaman, sonuçların uyumlu olduğu ve sosyal hizmet uzmanlarının meslekte tamamladıkları yıl süresinin kadına yönelik şiddet tutumları ve toplumsal cinsiyet algıları üzerinde bir etkisi olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırma için meslekte daha az yılını tamamlayan sosyal hizmet uzmanlarının meslekte daha fazla yılını tamamlayan sosyal hizmet uzmanlarına kıyasla kadına yönelik şiddet tutumlarının daha olumsuz (yani kadına yönelik şiddete daha karşı) ve toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu olması beklenmekteydi. Daha az yılını tamamlayanların daha fazla yılını tamamlamış olanlara kıyasla mesleğe daha yeni atıldıkları, öğrendiklerini alanda uygulayabilme idealistliğiyle çalışmalar yapmaya başladıkları; daha fazla yılını tamamlamış kişilerin ise diğerlerine kıyasla yaş faktörünün de etkisiyle gerek özel gerekse mesleki yaşantılarında toplumsal normlara daha fazla maruz kaldıkları için bu normları daha fazla kanıksadıkları düşünülerek böyle bir beklenti oluşmuştur.

4.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ÖLÇEĞİ VE İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE İLİŞKİN BULGULAR VE TARTIŞMA

Katılımcıların TCAÖ ve İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında ilişki olup olmadığını bulgulamak için Spearman korelasyon testi yapılmıştır.

Tablo 29. İSKEBE Ölçeği Alt Boyut ve TCAÖ Genel Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Korelasyon Tablosu

Ölçek/Alt Boyut	Toplumsal Cinsiyet Algısı
Bedene Yönelik Tutumlar	-0,081
Kimliğe Yönelik Tutumlar	0,490***

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001.

İSKEBE Ölçeğinin Bedene Yönelik Tutumlar alt boyutundan alınan puanlar ile TCAÖ'den alınan puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

İSKEBE Ölçeğinin Bedene Yönelik Tutumlar alt boyutu ile TCAÖ'den alınan puanlar arasında bir korelasyon olmayıp alınan puanlar birlikte artmakta veya azalmaktadır denememektedir.

İSKEBE Ölçeğinin Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutundan alınan puanlar ile TCAÖ'den alınan puanlar arasında istatistiki olarak anlamlı pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

Spearman korelasyon katsayısının 0,4 ile 0,6 arasında olması orta seviyede ilişkiye, katsayının + olması ise pozitif yönlü ilişkiye işaret etmektedir. “Korelasyon katsayısının negatif olması değişkenlerden birine ait verilerin artarken diğerine ait verilerin azaldığını, pozitif çıkması ise iki değişkene ait verilerin birlikte arttığını ya da azaldığını göstermektedir” (Fisher, 1915). Bu nedenle 0,490 korelasyon katsayısı, orta düzeyde pozitif bir korelasyona işaret etmektedir. İSKEBE Ölçeğinin Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutu ile TCAÖ'den alınan puanlar birlikte artmakta ve azalmaktadır.

Bireylerin biyolojik cinsiyetlerinden bağımsız bir biçimde toplum tarafından biyolojik cinsiyetlere atfedilen ve dayatılan rol ile sorumlulukları ifade eden toplumsal cinsiyete

ve onun yol açtığı cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin temel sebebidir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet algıları ile kadına yönelik şiddet tutumu arasında bir ilişkinin olması normal karşılanmaktadır. Toplumsal cinsiyet algıları olumlu bireylerin kadına yönelik şiddete de karşı olmaları kişilerin bu konularda bilinç ve farkındalık sahibi olduklarını düşündürmektedir. Cinsiyet eşitliğine inanmayan ve toplumsal cinsiyet algıları negatif olan bireylerin, kadına yönelik şiddete karşı olma olasılıkları azalmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ile kadına yönelik şiddet doğru orantılı ve ilişkilidir denebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Bu araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları, kadına yönelik şiddet tutumları ve bunları etkileyen faktörlerin neler olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Seçilen örneklemin, hem toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sebep olduğu tüm sorun alanlarında hem de bu eşitsizliğin yol açtığı en büyük toplumsal sorunlardan biri olan kadına yönelik şiddet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarından oluşmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Sosyal hizmet uzmanlarının kadına yönelik şiddet tutumları olumsuzdur. Yani sosyal hizmet uzmanları kadına yönelik şiddete karşıdır.
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları olumlu düzeydedir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ile kadına yönelik şiddet tutumları arasında ilişki vardır. Katılımcıların İSKEBE Ölçeğinin Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutu ile TCAÖ'den aldıkları puanlar birlikte artmakta veya azalmaktadır.
- Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını farkındalık seviyelerini artıracak şekilde olumlu olarak şekillendirmiştir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının cinsel-fiziksel şiddet tutumları ile psikolojik-ekonomik şiddet tutumları farklılaşmamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları kadına yönelik şiddetin her türüne karşıdır.
- Katılımcıların çoğunluğunu (% 65,2) kadınlar oluşturmaktadır. Bu durumda sosyal hizmet mesleğinin de toplumsal cinsiyet ilişkilerinden nasibini alarak kadınlara özgü bir meslek olarak görünmesi etkili olmaktadır.
- Katılımcıların çoğu (% 79,6) 23-30 yaş aralığındadır. Bu durumda sosyal hizmet bölümlerinin yakın bir zamana kadar daha az sayıda üniversitede okutulması ancak sonrasında bölümün pek çok üniversitede açılmasının etken olduğu düşünülmektedir. Son 10 yıl içerisinde pek çok üniversitede sosyal hizmet bölümü açılmıştır. Bu nedenle katılımcıların çoğu 23-30 yaş aralığındaki genç

meslek elemanlarıdır. Bu durumla paralel katılımcıların çoğunun medeni durumu bekârdır, çocuk sayıları 0 ve meslekte tamamladıkları yıl 0-5 yıl aralığındadır.

- Meslekte geçirilen yıl süresi sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını farklılaştırmamaktadır.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu (%77,3) toplumsal cinsiyete dair bakış açılarını “Kadın ve erkeğin rollerinin birbirinden ayrıldığı düşüncesine katılmam. Cinsiyet eşitliğinden yanayım.” şeklinde tanımlasa da azımsanmayacak bir kısmı (%17,9) bu soru için “Kadın ve erkeğin toplumda belirli rolleri vardır. Kişilerin buna uyum sağlaması ve cinsiyet rollerini yerine getirmesi gerektiğini düşünürüm.” yanıtını vermiştir. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliği sonucu ortaya çıkan sorunlara sahip olan müracaatçılarla çalışan veya çalışma olasılığı bulunan sosyal hizmet uzmanları adına endişe vericidir. Çünkü bu uzmanların bu müracaatçılarla baskı karşıtı ve özgürleştirici uygulamalar yapması beklenmektedir. Ancak kadın ve erkeğin belli rolleri olduğunu savunan uzmanların, müracaatçılar üzerindeki toplumsal baskıyı kaldırarak özgürleştirici uygulamalar yapmasının güçleşeceği düşünülmektedir.
- Katılımcıların %89,4’ü sosyal hizmet eğitimlerinin toplumsal cinsiyete dair farkındalıklarını geliştirdiğini, %88,8’i sosyal hizmet eğitimlerinin kadına yönelik şiddet farkındalıklarını geliştirdiğini belirtmiştir. Bu durumun, sosyal hizmet eğitiminin öğrenciler üzerinde geliştirici bir etkisi olduğunu kanıtlandığı öne sürülebilir. Bu da sosyal hizmet eğitiminin niteliği adına sevindirici bir durumdur. Buna rağmen katılımcıların %46,7’si aldıkları sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet farkındalığı açısından yeterli olduğunu, %46,5’i aldıkları sosyal hizmet eğitiminin kadına yönelik şiddet farkındalığı açısından yeterli olduğunu belirtmiştir. Yani katılımcılar sosyal hizmet eğitiminin farkındalıklarını geliştirdiğini ancak yeterli olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yarıdan daha azının aldıkları eğitimin farkındalıklarını geliştirici olduğunu belirtmesi sosyal hizmet eğitimi açısından düşünülmesi gereken bir durumdur.
- Katılımcıların %54,4’ü sosyal hizmet eğitimleri dışında, toplumsal cinsiyet konusunda bir eğitim almış; %53’ü sosyal hizmet eğitimleri dışında, kadına

yönelik şiddet konusunda bir eğitim almış; %85,4'i sosyal hizmet eğitimleri dışında, kendi bireysel ilgileri doğrultusunda toplumsal cinsiyet içerikli okumalar yapmış; %82,9'u sosyal hizmet eğitimleri dışında, kendi bireysel ilgileri doğrultusunda kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yapmıştır. Bu durum hem sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini geliştirmeleri açısından, hem de müracaatçılarına sunacakları hizmetin kalitesi açısından çok anlamlı ve değerlidir.

- Katılımcıların %87,9'u kadına yönelik şiddete dair mevcut yasa ve politikaları yeterli bulmadığını belirtmiştir. Türkiye, kadına yönelik şiddet konusunda yazılı dayanakları olmakla birlikte uygulama ayağında aksaklıklar yaşayan bir ülkedir. Katılımcılar tarafından bu durumun aksinin iddia edilmemesi katılımcıların farkındalığının yüksek düzeyde olduğunu yansıtmaktadır.
- Sosyal hizmet uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puan ortalamaları 103,43 ve İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği puan ortalamaları 134,53'tür. Ölçek yönergelerine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının olumlu, kadına yönelik şiddet tutumlarının olumsuz olduğu yani katılımcıların kadına yönelik şiddete karşı oldukları ortaya çıkmaktadır. Ancak sosyal hizmet eğitimlerinin hem teorik hem uygulamalı dersleri sırasında toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında yeterince eğitim almış; gerek kamu kurum ve kuruluşlarında gerek özel ve sivil toplum kuruluşlarında şiddet, ihmal ve istismar, fırsat eşitsizliği ile mücadele eden, bu sorunlarla mücadele ederken insan hakları ve sosyal adalet temelinde uygulamalar yapan sosyal hizmet uzmanlarının algı ve tutumlarının daha da yüksek olması gerektiği söylenebilir.
- Araştırmaya katılan kadın sosyal hizmet uzmanlarının ölçeklerden aldıkları puanlar, erkek sosyal hizmet uzmanlarının aldıkları puanlardan daha yüksektir. Yani kadın sosyal hizmet uzmanları, kadına yönelik şiddete erkek sosyal hizmet uzmanlarından daha fazla karşıdırlar ve kadın uzmanların erkek uzmanlara göre toplumsal cinsiyet algıları daha olumlu düzeydedir. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetin, kadınları erkeklere göre daha fazla etkilemesinden dolayı kadınların daha farkındalık sahibi olması ile açıklanabilir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre incelendiğinde, gruplar arasında herhangi bir farka

rastlanmamıştır. Ancak Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden 47-54 yaş arasındaki katılımcıların diğer yaş aralığındaki katılımcılardan daha fazla puan alarak diğer yaş gruplarından daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahip oldukları bulgulanmıştır. Benzer çalışmalarda ise genelde 30 yaş altı katılımcıların daha olumlu algıları olduğu saptanmıştır.

- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre incelendiğinde, gruplar arasında herhangi bir farka rastlanmamıştır. Ancak Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden evli katılımcılar daha yüksek puanlar almışlardır. Yani araştırmaya katılan evli katılımcılar daha olumlu toplumsal cinsiyet algılarına sahiptir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar, yaşadıkları aile türü değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar, çocuk sahibi olma değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar, alınan lisans eğitiminin türüne göre bir farklılık göstermemiştir. Bu durumun, katılımcı sayılarının düzenli dağılmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE aldıkları puanlar ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar, lisansüstü eğitime sahip olma değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir. Bu durumun, lisans eğitiminin toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında yeterince farkındalık kazandırmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının İSKEBE Ölçeğinden aldıkları puanlar ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puanlar, meslekte tamamlanan yıl değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir.
- İSKEBE Ölçeğinin Kimliğe Yönelik Tutumlar alt boyutundan alınan puanlar ile TCAÖ'den alınan puanlar arasında bir ilişki saptanmıştır. Yani söz konusu alt boyut ile söz konusu ölçekten alınan puanlar birlikte artış veya azalış göstermektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

ÖNERİLER

Sosyal Hizmet Uzmanları İçin Öneriler

Mikro Öneriler

- Sosyal hizmet, çok fazla sorun alanını içerisinde barındıran bir meslektir. Bu sorun alanları zaman içerisinde değişmekte, zamanla sorun alanlarından bazıları toplumda daha önemli hale gelmekte, bazen tam tersi olarak bazı sorun alanlarının toplumdaki önemi azalmakta, bazen de sorun alanlarına yenileri eklenmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin sorun alanlarına ilişkin değişmeyen bir şey varsa o da mesleğin ve alanlarının dinamik bir yapısı olduğudur. Bu dinamik yapıya uyum sağlayabilmek adına sosyal hizmet uzmanları kendilerini daima geliştirmeli, mesleki gelişimlerini sürdürebilme çalışmalarına özen göstermelidirler. Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet, sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki olarak geliştirmeleri gereken alanlardandır. Kendilerini, bu sosyal sorunların Türkiye'deki durumu, sosyal hizmet mesleği açısından bu sorunların ne durumda olduğu, sorunların yasal ve politik düzlemdeki boyutu ile ilgili daima güncel tutmaları gerekmektedir. Bu amaç için sosyal hizmet uzmanları bahsi geçen konularda okumalar yapmak, eğitimler almak gibi kendilerini geliştirecek aktivitelerde bulunabilirler.

Mezzo Öneriler

- Toplumda özellikle dezavantajlı birey ve gruplarla hak temelli uygulamalar yapan sosyal hizmet uzmanlarının bilgi ve bilinç seviyelerinin geliştirilmesi için uzmanlar hem diğer sorun alanları ile ilgili hem de toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konuları ile ilgili meslek içi eğitimlerle desteklenmelidir. Sosyal hizmet uzmanları bu eğitimleri çalıştıkları kurum ve kuruluşlardan talep etmelidir. Bu eğitimlere katılım zorunlu olup her sosyal hizmetinin mutlaka eğitim alması sağlanmalıdır.

- Bu araştırma ve literatürdeki benzer araştırmaların sonuçlarına göre erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları kadınlara kıyasla daha olumsuz olduğundan toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında meslek içi eğitimlerin öncelikli hedefi erkek sosyal hizmet uzmanları olmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanları, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında donanımlı süpervizörler ile desteklenmelidir. Böylelikle alanda çalışan her sosyal hizmet uzmanının bahsi geçen konularda bilgi sahibi olması sağlanabilir. Buna ek olarak sosyal hizmet uzmanlarının kişisel değerleri ile mesleki değerlerinin çakışması durumunda süpervizyon desteği uzmanların etik karar almalarında güçlendirici bir rol oynayabilir.
- Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar her ne kadar aldıkları sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet farkındalığı ve kadına yönelik şiddet tutumlarını geliştirdiğini belirtse de, aldıkları eğitimin toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet farkındalığı açısından yeterli görülme durumları düşük kalmaktadır. Bu durum bize sosyal hizmet eğitiminin bireylerin, bahsi geçen konular da dahil pek çok konuda gelişim göstermesine katkı sağladığını ancak tam olarak yeterli olmadığını göstermektedir. Bu doğrultuda farklı üniversitelerdeki sosyal hizmet bölüm müfredatları tekrar gözden geçirilerek öğrencilerin gerek bu araştırmanın konusunu oluşturan değişkenler gerek diğer konular hakkında farkındalıklarının daha fazla gelişmesi için çalışmalar yürütülebilir.
- Sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerin bölüm müfredatları incelendiğinde, her üniversitenin müfredatının aynı olmadığı görülmektedir. Bu elbette beklenen bir durumdur ve her üniversitenin aynı müfredatı uygulayıp eğitimde tek tipleşmesi beklenmemektedir. Ancak günümüzde 100'den fazla üniversitede sosyal hizmet eğitimi verildiği ve bu üniversitelerden mezun olan 20000'i aşkın sosyal hizmet uzmanının (SHUDER, 2024) gerek kamu gerek özel ve sivil toplum kuruluşlarındaki sosyal hizmet alanlarında sosyal hizmet uzmanı olarak çalışıp müracaatçılara hizmet verecekleri göz önünde bulundurulduğunda bazı derslerde International Federation of Social Workers'in (IFSW) kriterlerine uygun ve yaratıcılığı engellemeyecek bir biçimde standartlaşmaya gidilmesinin hem sosyal hizmet uzmanlarının niteliğinin artırılması hem de müracaatçıların

daha iyi hizmet alabilmeleri adına önemli olabileceği düşünülmektedir. Örneğin sosyal hizmet eğitimi veren her üniversitenin sosyal hizmet bölüm müfredatına toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, sosyal sorunlar vb. dersleri eklemeleri; bahsi geçen derslerin içeriklerinin zengin ve her üniversitede belli bir standart çerçevesinde olması, geleceğin sosyal hizmet uzmanlarının etkililiğini artırmak adına faydalı olabilir.

Makro Öneriler

- Farklı kuruluşlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları savunuculuk rollerini kullanarak, büyükşehir belediyelerinin toplumsal cinsiyete duyarlı Yerel Eşitlik Eylem Planlarının hazırlık süreçlerine dâhil olmayı talep ederek belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve şiddete maruz bırakılan kadınlarla ilgili yaptıkları çalışmalarında daha aktif olabilir.
- Okul sosyal hizmeti geliştirilip yaygınlaştırılmalıdır. Böylelikle okul sosyal hizmet uzmanları, buldukları okullarda toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında eğitimler verebilir. Sosyal hizmet uzmanlarının toplumda değişirici ve dönüştürücü bir rol üstlendiği göz önünde bulundurulduğunda okuldaki her yaştan öğrenciyle yapacakları bilgilendirici çalışmalar toplumsal cinsiyete ve kadına yönelik şiddete daha duyarlı nesillerin yetişmesini sağlayabilir.
- Sosyal hizmet uzmanları buldukları kurum ve kuruluşlarda gerek meslektaşları gerekse diğer meslek elemanlarına (psikolog, sosyolog, psikolojik danışman, pedagoğ, çocuk gelişimci, bakım personeli, aşçı, güvenlik vb.) toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konulu eğitimler verebilir. Böylelikle toplumsal değişim ve dönüşüme yönelik adımlar atılabilir.
- Ülkemizde uluslararası mekanizmaların ya da sözleşmelerin takibi için yapılan raporlamalarda yalnızca devlet kurumlarındaki çalışanlar veya bazı sivil toplum kuruluşları görev almaktadır (Örneğin İstanbul Sözleşmesi için GREVİO Komitesinin raporlar hazırlaması). Ancak toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet alanlarında; alanı yakından deneyimleyen, uygulamalara hâkim olan ve eksiklikleri en iyi bilen grup alanın uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanlarıdır. Bu nedenle bu alanlarda uygulamalar yapan sosyal hizmet

uzmanları örgütlenerek bir oluşum kurabilir ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile kadına yönelik şiddet alanlarında yapılan ve olması gereken uygulamalar, alanın eksiklikleri, bu eksikliklerin nasıl giderileceğine dair hazırladıkları raporları ulus ötesi kurum ve kuruluşlarla paylaşarak alanın gelişimine katkıda bulunabilirler.

- Sosyal hizmet uzmanları vaka yönetim sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak farklı kurum ve kuruluşlardaki haklarına erişemeyen bireylerle çalışırken bu kurum ve kuruluşların takibinde daha fazla sorumluluk alabilir. Örneğin gizlilik kararı olan kadınların gizlilik kararı Nüfus Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu gibi kurumlara ya da e-okul, MHRS gibi sistemlerin hepsine yansımayaabilmektedir. Bu durum kadınlar açısından güvenlik sorunu doğurmakta ve kadınlar tüm bu sistemlerde gizlilik kararlarının görünmesi için tek tek başvuru yapmak zorunda kalmaktadırlar. Gizlilik kararı ilk çıkarıldığında sosyal hizmet uzmanları, bu kararı diğer kurum ve kuruluşların sistemine de yansıyacak şekilde eşgüdümlü çalışmalar yaparak altyapı eksikliklerinin giderilmesi yönünde çalışmalar yapabilir. Makro düzeyde gerçekleştirilebilecek bu çalışma, zaman içerisinde başka kadınların benzer sorunları yaşamasının önüne geçecek ve sistemler bu yönde iyileştirilecektir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

- Bu araştırma hâlihazırda sosyal hizmet eğitimi almış bireylerle uygulandığından araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal hizmet eğitimi almadan önceki toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları bilinmemektedir. Bu nedenle sosyal hizmet eğitimi almak isteyen bireylerle, sosyal hizmet eğitiminin bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarını etkileyip etkilemediğini incelemek amacıyla sosyal hizmet eğitimi almadan önce ve sosyal hizmet eğitimi aldıktan sonraki (sosyal hizmet eğitimine başlayan birinci sınıftaki ve son sınıftaki öğrencilere yönelik boylamsal araştırmalar) algı ve tutumları araştırılabilir.
- Bu çalışmaya katılan sosyal hizmet uzmanları birden fazla sosyal sorun alanında çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal hizmet uzmanları ile yapılabilecek diğer çalışmalarda yalnızca tek bir alanda çalışan uzmanlara ulaşılarak çalışmaları

alanlara göre toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenebilir.

- “Sizce bir sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete yönelik algısı mesleki uygulamalarını etkiler mi?” ve “Sizce bir sosyal hizmet uzmanının kadına yönelik şiddete karşı tutumu mesleki uygulamalarını etkiler mi?” sorularına evet yanıtını verenlerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Uzmanların toplumsal cinsiyet algılarının ve kadına yönelik şiddet tutumlarının mesleki uygulamalarını nasıl ve neden etkileyebileceği sorusu üzerine daha çok araştırma yapılabilir, bu konuda derinlemesine görüşmeler içeren nitel çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları ile alakalı derinlemesine görüşmelere dayanan nitel çalışmalar yapılarak uzmanların algı ve tutumları daha detaylı bir şekilde ortaya koyulabilir.
- “Bir sosyal hizmet uzmanı olarak müracaatçılarınızla gerçekleştireceğiniz sosyal hizmet müdahalesinde müracaatçınızın biyolojik cinsiyeti sizin için önemli midir?” sorusuna evet ve bazen yanıtını veren sosyal hizmet uzmanlarının olduğu görülmüştür. Benzer şekilde “Sizce sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirirken, sosyal hizmet uzmanının biyolojik cinsiyeti müracaatçı açısından önemli midir?” sorusuna bazen yanıtını veren katılımcıların fazlalığı göze çarpmaktadır. Yapılacak yeni çalışmalarla müracaatçıların biyolojik cinsiyetinin sosyal hizmet uzmanı için hangi durumlarda ve neden önemli olduğuna dair araştırmalar; sosyal hizmet uzmanının biyolojik cinsiyetinin müracaatçılar için hangi durumlarda ve neden önemli olduğuna dair araştırmalar yapılabilir.
- Yapılacak yeni çalışmalarda ölçek sorularına verilen yanıtlar tek tek incelenebilir. Çünkü bu çalışmada totale vurulduğunda bireylerin kadına yönelik şiddet tutumu olumsuz ve toplumsal cinsiyet algıları olumlu çıksa da bireylerin ölçek sorularına verdikleri yanıtlarda özellikle belli başlı bazı konularda farkındalık seviyelerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin aldıkları eğitimin doğal bir sonucu olarak sosyal hizmet uzmanları “Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.” veya “Kadın, istemese bile, eşiyle ilişkiye girmek zorundadır.” gibi bariz bir şekilde şiddet teşkil eden ölçek sorularına

kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak “Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.” sorusuna katılıyorum veya kararsızım yanıtını veren sosyal hizmet uzmanları azımsanmayacak sayıdadır. “Çalışan kadın da çocukları için yeterli miktarda zaman ayırabilir.” veya “Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.” Sorularına ise katılmayan uzmanların sayısı azımsanmayacak düzeydedir. Kısacası araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanları bariz bir biçimde şiddet teşkil eden durumlara karşı olmakla birlikte ekonomik veya psikolojik şiddet gibi sonuçları daha az gözle görülür şiddet türlerine daha az karşıdırlar. Bu durum bu konularda farkındalık seviyelerinin daha düşük olduğunu düşündürdüğü için tek tek ölçek sorularının analiz edildiği bir çalışmanın yapılmasının bu tablonun aydınlatılması adına faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Politika Yapıcılar İçin Öneriler

- Türkiye’de sosyal sorunların her alanında en fazla çalışan meslek gruplarından biri sosyal hizmet uzmanlarıdır. Bu nedenle sosyal toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet de dâhil olmak üzere sosyal sorunların derinliğini, bireyleri ve toplumu ne derece etkilediğini, sorun alanlarını ve ihtiyaçları, bu sorunları ve ihtiyaçları gidermek amacıyla neler yapılması gerektiğini en iyi bilecek meslek gruplarından biri sosyal hizmet uzmanlarıdır. Ancak politika yapma süreçlerine, sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanları sınırlı düzeyde dâhil edilmektedir. Bunun sonucunda politika ve yasalarda eksiklikler, bunların alanda uygulanmasında aksaklıklar meydana gelmektedir. Bu durum nihayetinde sosyal hizmet mesleğinin faydalanıcılarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları politika yapma süreçlerine dâhil edilmelidir.
- Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede hem insan gücü (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman vb.) hem de maddi kaynaklar artırılabilir. Böylelikle şiddete maruz bırakılan kadınlara daha iyi hizmetler verilmesi sağlanabilir.
- Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında, sosyal hizmet uzmanlarıyla aynı alanda mesleki uygulamalar gerçekleştiren psikolog,

sosyolog, psikolojik danışman, çocuk gelişimci gibi meslek elemanlarını da içine alan bir çalışma yapılarak bu mesleklerin uygulayıcı bireylerin algı ve tutumlarının araştırıldığı çalışmalar yapılabilir. Dezavantajlı birey ve gruplarla mesleki uygulamalar yapan diğer mesleklerin algı ve tutumlarının belirlenmesinin sosyal hizmet müracaatçıları adına faydalı olabileceği düşünülmektedir.

- Meslek veya eğitim fark etmeksizin farklı örneklem gruplarıyla toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları üzerine yapılacak araştırmalarla halkın bilinç seviyesi ölçülebilir. Bu doğrultuda bu seviyenin yükseltilmesi, böylelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve yol açtığı en büyük toplumsal sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadele adına geniş kapsamlı uygulamalar gerçekleştirebilmek adına politikalar geliştirilebilir.
- Türkiye’de toplumsal cinsiyet ile kadına yönelik şiddet alanlarında var olan yasalar ve politikalar gözden geçirilebilir. Bu kapsamda yasal çerçeve güçlendirilebilir. Örneğin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararından vazgeçilmesi ve sözleşmeye geri dönüş yapılması, yasal çerçevenin güçlendirilmesi adına önemli bir gelişme olabilir. Buna ek olarak 6284 Sayılı Kanun’un uygulanması aşamasında ortaya çıkan aksaklıklar giderilebilir. Bu amaç için kolluk kuvvetleri bilgilendirilebilir, Kadın Sığınma Evleri’nin yönetmeliği tüm kadınları kapsayacak şekilde (60 yaş üzeri kadınların, engelli çocuğu ve 12 yaşından büyük oğlan çocuğu olanların da kabul edilmesi şeklinde) güncellenebilir. Şiddete maruz bırakılan kadınlara hizmet sunan yatılı kurumların kapasiteleri, hiçbir kadını geri çevirmeyecek şekilde artırılabilir. Ekonomik özgürlüğü olmayan ve bu nedenle şiddet sarmalından çıkamayan kadınlar için ekonomik destekler artırılabilir. ALO183 gibi acil durum hatlarının bilinirliği artırılabilir ve bu hatların etkin çalışması sağlanabilir. Devlet ile Sivil Toplum Kuruluşları işbirliği içerisinde çalışabilir. İki taraf arasındaki deneyim ve uzmanlık karşılıklı aktarılabilir. Böylelikle eksiklikler varsa taraflar bunları fark edip eksik yönlerini geliştirebilir. Bunun neticesinde toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddetle alakalı politika ve yasalar geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, Kasım 9). (30354 (Mükerrer)). Nisan 1, 2024 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> adresinden alındı
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge*. (1993, Aralık 20). Mart 30, 2024 tarihinde [ceid.org.tr: https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y) adresinden alındı
- (1995). *Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu*. Uluslararası Anlaşma, Pekin. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/733/ekutuphane2.2.1.1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır
- (2004). *Türk Ceza Kanunu*. Altıncı Bölüm. Resmi Gazete. Nisan 7, 2024 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- (2011). *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)*. Uluslararası Anlaşma .
- (2012). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* . Resmi Gazete.
- (2012). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun*. Kanun. Nisan 2, 2021 tarihinde alındı
- Sosyalist Feminist Kolektif* . (2012, Mart 7). Nisan 7, 2024 tarihinde <https://www.sosyalistfeministkolektif.org/web-yazilari/bedenimiz-ve-erkek-siddeti/siddete-son-platformu-ndan-tbmm-ueyelerine-mektup/> adresinden alındı
- International Federation of Social Workers*. (2014, Temmuz). Mart 18, 2024 tarihinde Global Definition of Social Work: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> adresinden alındı
- Kaos GL*. (2018, Temmuz 11). Mart 21, 2024 tarihinde <https://kaosgl.org/haber/erkekleri-encok-erkeklik-ezer> adresinden alındı
- (2018). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması* . Araştırma Raporu, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü , 14-Kadınların Güçlenmesi , Ankara.
- Türkiye Raporu*. (2019). Nisan 20, 2024 tarihinde Sosyal Medya Kullanımı: <https://turkiyeraporu.com/arastirma/sosyalmedyakullanimi-1766/#:~:text=Ara%C5%9F%C4%B1rma%20sonu%C3%A7lar%C4%B1n%C4%B1%20ya%C5%9F%20gruplar%C4%B1na%20g%C3%B6re,ya%C5%9F%20ve%20C3%BCzerinde%20kar%C5%9F%C4%B1m%C4%B1za%20C3%A7%C4%B1k%C4%B1> yor. adresinden alındı
- UNICEF Türkiye* . (2019, Eylül 4). Nisan 7, 2021 tarihinde <https://www.unicefturk.org/yazi/kinama> adresinden alındı
- Kadın Dayanışma Vakfı*. (2021). Nisan 1, 2021 tarihinde <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/pages/1> adresinden alındı

- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı* . (2021). Nisan 8, 2021 tarihinde <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/> adresinden alındı
- Anıt Sayaç* . (2024). Mart 29, 2024 tarihinde Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt: <http://anitsayac.com/> adresinden alındı
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu*. (2024). Mart 7, 2024 tarihinde <http://kadincinayetlhttps://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/kategori/veriler?sayfa=1eridurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu> adresinden alındı
- Kadın Dayanışma Vakfı*. (2024). Nisan 1, 2024 tarihinde <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/biz-kimiz/> adresinden alındı
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*. (2024). Nisan 1, 2024 tarihinde <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/biz-kimiz/> adresinden alındı
- Açıkel, S. (2009). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevi Önlemi: Türkiye Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Açıl, E. (2019). *Erkek Sosyal Hizmet Uzmanlarının Erkeklik Algısı Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı . (2013). *Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik*. Resmî Gazete.
- Ain, E. J. (2001). *Ethical dilemmas of New York City social workers*. Yeshiva University.
- Akarçay, P. (2019). İsveç'te Cinsiyet Eşitliği Politikaları. *International Journal of Social Inquiry*, 12(1), 1-27.
- Akçay, S., & Beydilli Gürbüz, E. (2019). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Erkek Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Mesleğine Yönelik Deneyimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 17-31.
- Akçin, M. E. (2022). *Sosyal Hizmet Mesleğinin Prestij ve Algısına İçeriden Bir Bakış: Sosyal Hizmet Uzmanları ve Öğrencilerinin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi.
- Akkoç, E. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Akyıldız , M. (2014). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Alptekin, K., Topuz, S., & Zengin, O. (2017). Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminde Neler Oluyor? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 50-69.
- Altınay, A., & Arat, Y. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik şiddet*. Araştırma, İstanbul. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/559_1.pdf adresinden alınmıştır
- Altınova, H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.

- Anadolu Üniversitesi. (2024). *anadolu.edu.tr*. Mayıs 13, 2024 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-sistemindeki-programlar/sosyal-hizmet> adresinden alındı
- Andersen, J. (2012). *Welfare States and Welfare State Theory*. 4. (P. H. Jensen, Dü.) Aalborg, Denmark: Centre for Comparative Welfare Studies (CCWS), Department of Political Science, Aalborg University.
- Artan, T., Arıcı, A., Çiçek, M., Bolat, G., & Kocaoğlu, S. (2021). Sosyal Hizmet Mezun İstihdamı Araştırması: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Örneği. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 21(2), 338-366.
- Atay, T. (2004). "Erkeklik" en çok erkeği ezer! *Toplum ve Bilim*(101), 11-30.
- Avşar, M. K. (2019). *Türkiye'de Sosyal Hizmet Uzmanlarının İstihdam Olanakları: Sorun Alanları ve Fırsatlar*. Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Ayata Küçükbükcü , R. (2022). *Kadın Hükümlülerin Yaşam Öykülerinde Toplumsal Cinsiyet İzleri*. Doktora Tezi, İstanbul.
- Ayçiçek, V. (2020). *Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı, Psikolojik İyi Oluş ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Badar, V. (2019). *Kadın Konuklerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Sosyal Adaptasyonlarının Ekosistem Yaklaşımına Göre İncelenmesi: Ankara Örneği*. Doktora Tezi, Ankara.
- Bağcı, E. (2018). Eğitim Düzeyinin İşsizlik Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 348-358.
- Bahtiyar Saygan, B., & Pekel Uludağlı, N. (2021). Yaşam Boyu Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(2), 360.
- Banks, S. (2006). *Ethical and Values in Social Work*. Londra: Macmillan Press.
- Başer, D., & Akçay, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Hizmet Dersinin Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısına Etkisi. F. Yamaner, & E. Eyuboğlu içinde, *İnsan Toplum ve Spor Bilimleri Araştırma Örnekleri* (1.Baskı b., s. 287-297). Nobel Yayınevi.
- Baydur, E., & Ertem, B. (2006). Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(65), 89-118.
- Baygut, S. (2023). *Kadın ve Erkek Akademisyenlerin Kadına Yönelik Şiddet Tutumlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Beurskens , M. (2016). *Gender Role Socialization as a Moderator Between Sexual Coercion and Psychological Distress*. Yüksek Lisans Tezi, Edwardsville.
- Boehnke, M. (2011). Gender Role Attitudes around the Globe: Egalitarian vs. Traditional Views. *Asian Journal of Social Science*, 39(1), 57-74.
- Bowen, C. J. (2018). *Violence Against Women Reauthorization Act Of 2013 And Sexual Violence On Tribal Land: A Policy Analysis*. Yüksek Lisans Tezi, Kaliforniya.

- Bozlar, G. (2023). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sorun Çözme Yaklaşımlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Bölükbaş, M. (2021). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Tutumları ile Empati Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Butler, J. (2014). *Cinsiyet Belası* (4 b.). (B. Ertür, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Buz, S. (2009). Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 53-65.
- Bükecik, E., & Özkan, B. (2018). Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Büyüköztürk, Ş. (2023). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cankurtaran Öntaş, Ö., Buz, S., Hatiboğlu, B., & Öztürk, A. (2011). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Hakkındaki Görüşleri: Bir Niteliksel Araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2), 19-36.
- CEDAW. (1986). *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*. Mart 30, 2024 tarihinde https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/kadınlarakarsihertu rluayrimciligin.pdf adresinden alındı
- CEDAW. (1992). 19 Sayılı Tavsiye Kararı. *Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi Genel Tavsiye Kararları 1986-2013*, 32. Mart 28, 2024 tarihinde <https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf> adresinden alındı
- Çağatay, S. (1963). Türkçede “Kadın” İçin Kullanılan Sözcükler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı* (10), 13-49.
- Çakıroğlu, N. (2017). *Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.
- Çalışkan, E. M. (2022). Osmanlı Modernleşme Döneminde Feminist Yaklaşımlar. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4(8), 320-331.
- Çamurcu, M. H. (2021). İstanbul Sözleşmesi: Türkiye'de İç Hukuka Etkisi ve Toplumun Tepkisi. *Ankara Barosu Dergisi*(4), 63-106.
- Çay Yılmaz, M. (2020). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çiftçi, S. (2018). *20-65 Yaş Arası Kişilerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Etkileyen Faktörler Mardin Örneği*. Doktora Tezi, Diyarbakır.
- Dahle, R. (2012). Social work: A history of gender and class in the profession. *Ephemera Journal*, 12(3), 309-326.
- Dalkılıç, R. A. (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Kamu Politikası Süreç Analizi. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 61-82.

- Danis, F. S. (2003). Social Work Response to Domestic Violence: Encouraging News From a New Look. *Affilia*, 18(2), 177-191.
- Daşbaşı, S. (2013). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Ailelere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulaması: Bir Değerlendirme Araştırması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 101-114.
- Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası. (1989). *Şimdi Sığınak İçin*. Ekim: Ayhan Basımevi.
- Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası. (1989). *Şimdi Sığınak İçin*. İstanbul: Ayhan Basımevi.
- Demir, B. (2023). Sosyal Hizmetin Kurumsallaşmasında Kadın Kimliği Bağlamında İdeolojik Semboller. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 201-212.
- Demiroğlu, B. (2008). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrencilerin (Toplumsal) Cinsiyetine Göre Aldıkları Roller*. Yüksek Lisans Tezi.
- Denktaş, A. A. (2022). *denktas.av.tr*. Mayıs 13, 2024 tarihinde <https://denktas.av.tr/aile-hukuku/evlilikte-siddet> adresinden alındı
- Deran, E. (2017). *Çocuk Refahı Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Toplumsal Cinsiyet Konusundaki Tutum ve Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Doğan, H. (2018). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Eğitimi ve Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist Social Work Theory and Practice* (1 b.). London: PALGRAVE.
- Dominelli, L., & Holloway, M. (2008). *British Journal of Social Work*(38), 1009-1024.
- Duran, E. G. (2022). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Sosyal Adalet Savunuculuğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Duran, R., & Doğan, H. (2023). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 18(4), 1367. doi:10.7827/TurkishStudies.68388
- Đurkovic, M. (2022). Disputes Regarding the Ratification of the Istanbul Convention in Europe. *Sociologija*, 64(4), 605-622.
- Ekström, V. (2015). Violence against women—social services support during legal proceedings. *European Journal of Social Work*, 18(5), 661-674.
- El-Bushra, J., & Piza Lopez, E. (1993). Gender-Related Violence: Its Scope and Relevance. *Focus on Gender*, 1(2), 1-9.
- Elektrik Mühendisliği Dergisi. (2010). TÜİK İlk Kez Mesleklere Göre İşsizlik Açıkladı. *Elektrik Mühendisliği Dergisi*(438), 68-70.
- Elmalı, R. R. (2020). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kültürlerarası Duyarlılık ile Çeşitlilik ve Sosyal Adalet Düzeylerinin İncelenmesi: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Örneği*. Yüksek Lisans Tezi .

- Erbay, E., Adıgüzel, İ., & Akçay, S. (2013). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Uygulaması Dersleri Kapsamında Uygulama Yürütecekleri Kurumları Tercih Etme Süreçleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 95-107.
- Ercoskun Şenol, H. (2019, Haziran). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 7(13), 423-459.
- Erçakır, A. (2022). *Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Bağlı Kuruluşlarda Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Algısının İncelenmesi (Uşak İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak.
- Erdem, M. (2007). Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun . *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(73), 46-77.
- Erdoğan, M. (2019). *Şiddet Örneğinde Kadın Sorununun Türkiye'deki Yasal ve Toplumsal Durumu*. Doktora Tezi, Trabzon.
- Ergüneş Duran, E. (2014). *İstanbul Sözleşmesi'nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi ve Sözleşme'nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Rolü*. Uzmanlık Tezi, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ertürk, Y. (2015). *Sınır Tanımayan Şiddet (1 b.)*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Erükcü, G., & Öz, M. (2012). Kadına yönelik sosyal şiddeti belirleyen değişkenler. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (s. 517-527). Ankara.
- Ferrer-Perez, V., Bosch-Fiol, E., Ferreira-Basurto, V., Delgado-Alvarez, C., & Sánchez-Prada, A. (2020). Comparing Implicit and Explicit Attitudes Toward Intimate Partner Violence Against Women. *Front Psychol.* doi:10.3389/fpsyg.2020.02147
- Fisher, R. A. (1915). Frequency Distribution Of The Values of The Correlation Coefficient In Samples From Indefinitely Large Population. *Biometrika*, 10(4), 507-521.
- Forsman, J., & Barth, J. (2017). The effect of occupational gender stereotypes on men's interest in female-dominated occupations. *Sex Roles: A Journal of Research*, 76(7-8), 460-472.
- Galley, D. A. (2020). *Amplifying the voices of male social work students entering into a female majority occupation: applying qualitative methods*. Bournemouth University.
- García-González, J., Forcén, P., & Jimenez-Sanchez, M. (2019). Men and Women Differ in Their Perception Of Gender Bias in Research Institutions. *PLoS One*, 14(2). doi:10.1371/journal.pone.0225763
- García-Moreno, C. (2005). *WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women (1 b.)*. Switzerland: World Health Organization.
- Giddens , A. (2010). *Sociology-Introductory Readings*. (G. Altaylar, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Giden, M. (2012). *Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri'nde kadının Şiddete Karşı Korunması ve Türkiye'nin Durumu*. Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Glicken, M. D. (2007). The Social Work Process. *Social Work in the 21st Century* (s. 33-49). içinde London: SAGE Publications.

- Gökçearsan Çifçi, E., & Gönen, E. (2011). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Etik Karar Verme Süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2), 149-160.
- Görgün Baran, A. (2008). Yaşlılıkta Sosyalizasyon ve Yaşam Kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*(2), 86-97.
- GSCC. (2010). *General Social Care Council Annual Report and Accounts 2009-10*. Londra: General Social Care Council.
- Gülseven, A. (2016). *Kadına Yönelik Özel Alanda Şiddet Karşısında Devlet Sorumluluğu ve Türk Hukuk Sistemi*. Doktora Tezi, Ankara.
- Gürhan Duran, E. (2022). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algısı İle Sosyal Adalet Savunuculuğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güzel, B. (2020). Türkiye'deki Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*(16), 82-100.
- Harcar, T., Çakır , Ö., Sürgevil , O., & Budak, G. (2008). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 51-70.
- Heimer, K. (2008). *Understanding Violence Against Women Using the NCVS: What We Know and Where We Need to Go*. Çalıştay raporu, Washington. Şubat 29, 2024 tarihinde <https://bjs.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh236/files/media/document/heimer.pdf> adresinden alındı
- Hicks, S. (2015). Social work and gender: An argument for practicalaccounts. *Qualitative Social Work*, 14(4), 471-487.
- Holt, S., Elliffe, R., Gregory, S., & Curry, P. (2022). Social Workers Response to Domestic Violence and Abuse during the COVID-19 Pandemic. *British Journal of Social Work*, 1-19.
- İlhan, M., Uğraş Dikmen, A., & Ak, N. (2017). Evaluation of The Gender Perception. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 1(2), 108 - 121.
- ILO, International Labour Office. (2009). *Global Employment Trends for Women*. Geneva: ILO Cataloguing in Publication Data .
- Johnson , C. (2004). Child Sexual Abuse. *The Lancet*(364), 462-470.
- Jones, M., Mlcek, S., Healy, J., & Bridges, D. (2019). Gender Dynamics in Social Work Practice and Education: A Critical Literature Review. *Australian Social Work*, 72(1), 62-74.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü . (2022). *Türkiye'de Kadın*. Araştırma, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı , Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2022). *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilatı ve Görevlerine İlişkin Yönerge*. Yönerge.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2022). *Türkiye'de Kadın*. Araştırma Raporu, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı , Ankara. Mart 2024 tarihinde alındı

- Kahraman, L., Kahraman, B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A., & Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Algısı Araştırması. *Turkish Studies*, 9(2), 811-831.
- Kalkıncı, S. (2021). *Baskı ve Ayrımcılık Karşıtı Sosyal Hizmet Çerçevesinde Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları: Ankara Örneği*. Yüksek Lisans Tezi.
- Kalra , G., & Bhugra, D. (2013). Sexual violence against women: Understanding cross-cultural intersections. *Indian Journal of Psychiatry*, 55(3), 244-249.
- Kapanoğlu, S. (2006). *Çin'de Kadın İmgesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kaplan, M. (2020). *İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye'deki İç Hukuka Etkisi Bağlamında 6284 Sayılı Kanun'un İncelenmesi* . Yüksek Lisans Tezi, İstanbul .
- Karahan, M., Arpacı, F., & Esen, İ. (2022). Türkiye'de Kadınlara Yönelik Şiddetin Uygulanan Sosyal Politikalar Bağlamında Bireysel ve Toplumsal Boyutlarda Etkileri. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*(Özel Sayı), 36-41.
- Karakurt, G., & Silver, K. (2013). Emotional abuse in intimate relationships: The role of gender and age. *Violence and Victims*, 28(5), 804–821. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24364124/> adresinden alınmıştır
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar-İlkeler-Teknikler* (26. b.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık .
- Karataş, C. (2018). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Konusundaki Tutum ve Görüşleri: İstanbul Araştırması Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karataş, K. (2001). Toplumsal Değişme ve Aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.
- Karataş, K. (2011). S. H. Derneği (Dü.), *50.Yılında Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitimi: Sorunlar, Öncelikler ve Hedefler: Sosyal Hizmet Sempozyumu 2011*. içinde Ankara.
- Karınca , E. (2010). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Kaypak, Ş., & Kahraman, M. (2016). Türkiye’de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansıması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(13), 298-315.
- Keçeci, B. (2018). *Kadınların Psikolojik İstismar Profillerinin Toplumsal Cinsiyet Alguları ve Spiritüel İyi Oluşları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Khunou, G., Pillay, R., & Nethononda, A. (2012). Social Work is “women’s work”: an analysis of student’s perceptions of gender as a career choice determinant. *The Social Work Practitioner-Researcher*, 24(1), 120-135.
- Kim, H.-Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics* , 52-54. doi:<http://dx.doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Kirst-Ashman, K., & H. Hull, J. (2017). *Understanding Generalist Practice* (8 b.). Cengage Learning.

- Konaklı, T., & Kervan, B. (2021). Sosyal Hizmetler Merkezlerinde Çalışan Kadınların Meslek Tercihlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde İncelenmesi. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(6), 1012-1033.
- Korkmaz, K. (2020). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Farklılıklara Saygı Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi.
- Krumer-Nevo, M., & Komem, M. (2013). Intersectionality and Critical Social Work with Girls: Theory and Practice. *British Journal of Social Work*, 45(4), 1-17.
- Kul Uçtu, A., & Karahan, N. (2016). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Şiddet Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi*, 5(8), 2882-2905.
- Lawrence, S. (2002). *Domestic Violence and Welfare Policy*. Araştırma Raporu, National Center For Children In Poverty, Mailman School of Public Health, Columbia University.
- Lewis, G. (2000). *'Race', Gender, Social Welfare: Encounters in a Postcolonial Society* (1 b.). Cambridge: Polity Press.
- Lindbeck, A. (2006). *The Welfare State – Background, Achievements, Problems*. Araştırma Raporu, Research Institute of Industrial Economics, Stockholm.
- Lindsey, L. (2015). The Sociology of Gender: Theoretical Perspectives and Feminist Frameworks. L. Lindsey içinde, *Gender Roles A Sociological Perspective* (s. 4). New York: Routledge Press.
- Lotfi, S., Özkan, A., Babacan, M., & Akduman, Ö. (2022). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının ve Flört Şiddeti Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 463-482.
- Mahaffy, K., & Ward, S. (2002). The Gendering of Adolescents' Childbearing and Educational Plans: Reciprocal Effects and The Influence of Social Context. *Sex Roles: A Journal of Research*, 46(11-12), 403-417.
- Mathews, J., Muinjangu, E., Nashandi, J., & Rukambe, Z. (2014). Social Work students' attitudes towards gender equality in Namibia: Results from an exploratory study. *Journal of Studies in Humanities and Social Sciences*, 3(1&2), 147-173.
- Meriç, E. N. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisinde Öğretmenlerin Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Meyer, C. (1994). Confronting Domination and Violence. *Affilia*, 9(1), 5-8.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2000). *Kadın Sığınakları I. ve II. Kurultayları* (1 b.). İstanbul: Mor Çatı Yayınları. <https://siginaksizbirdunya.org/wp-content/uploads/2022/02/kadin-siginaklari-I-ve-II-kurultaylari.pdf> adresinden alınmıştır
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2023). *AIHM Opuz Grup Davası 2023 Gölge Raporu*. İstanbul
- Mutlu, F. (2006). *Aile İçi Şiddet Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

- NASW . (2002). *Certified Social Work Case Manager (C-SWCM) and Certified Advanced Social Work Case Manager (C-ASWCM)*. Washington: National Association of Social Worker.
- NASW. (2021). *Read the Code of Ethics*. Haziran 28, 2024 tarihinde National Association of Social Workers: <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English#principles> adresinden alındı
- Navrátil, P., & Bajer, P. (2017). Social Construction of Social Work Identity in The Processes of its Institutionalisation. *Annals of Social Sciences & Management Studies*, 1(3), 1-19.
- Nuhoğlu Aykut, A. (2012). Kadına Yönelik Şiddet. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 8(97-98), 62-78.
- Oakley, A. (2016). *Sex, Gender and Society*. Londra: Routledge.
- Orme, J. (1998). Feminist Social Work. R. Adams, L. Dominelli, & M. Payne içinde, *Social Work: Themes, Issues and Critical Debates* (s. 218-228). Red Globe Press London.
- Özalp, N. (2006). Türkiye’de Yasa Yapımı: Nicelik Sorunu Mu, Nitelik Sorunu Mu? . *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(01), 267-295.
- Özateş, Ö. S. (2010). Sosyal Hizmet Etiğinin Felsefi Temelleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 85-97.
- Özcan, E. (2008, Kasım 1). *bianet.org*. Nisan 9, 2021 tarihinde <https://bianet.org/biamag/kadin/110595-mor-igne-kampanyasi-19-yasinda> adresinden alındı
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu . *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(15), 394-422.
- Özgül Kalafat, G. (2019). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Tedbir Kararlarının Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.
- Özmete, E., & Zubaroğlu Yanardağ, M. (2016). Erkeklerin Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Rollerini: Kadın ve Erkek Olmanın Değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 91-108.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Öztürk , A. (2014). *Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile içi Şiddet: Eşine Yönelik Şiddet Uygulayan Erkekler*. Doktora Tezi, Ankara.
- Öztürk, A. K. (2022). *Şebinkarahisar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Aile İçi Şiddet Farkındalıkları ile Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun.
- Parker, J., & Ashencaen Crabtree, S. (2014). Fish Need Bicycles: An Exploration of the Perceptions of Male Social Work Students on a Qualifying Course. *The British Journal of Social Work* , 44(2), 310–327.

- Pelkowitz , L., Crossley, C., Heath , G., & Thompson, S. (2023). Dealing with Intimate Partner Violence and Family Violence in a Regional Centre of Western Australia: A Study of the Knowledge, Attitudes, and Practices of Local Social Workers. *International Journal of Environmental Research and Public Health; Basel*, 20(9), 5628.
- Reamer, F. G. (2018). *Sosyal Hizmet Etiği ve Değerleri*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Sağlık, G. N. (2023). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Kuram ve Yaklaşımlarına Yönelik Algılarının Metaforik Analizi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Sarı, H. (2023). *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinde Çalışan Araştırma Görevlisi Hekimlerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de Yaşayan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği Algısı - Gender (In) Equality Perception of Individuals Living in Turkey. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.
- Schilling, R., Naranjo Morrish, J., & Liu, G. (2008). Demographic Trends in Social Work over a Quarter-Century in an Increasingly Female Profession. *Social Work*, 53(2), 103-114.
- Scourfield, J. (2006). Placing Gender in Social Work: The Local and National Dimensions of Gender Relations. *Social Work Education* , 25(7), 665-7-679.
- Segev, E., & Lander, A. (2018). The gender-related experience of frontline Israel male social workers. *Journal of Social Work*, 1-16.
- Sheafor, B., & Horejsi, C. (2015). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler* . Ankara: Nika Yayınevi .
- SHUDER. (2024). *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği* . Mayıs 8, 2024 tarihinde Sosyal Hizmet Eğitiminin Niteliğini Geliştirme Çalışmaları: <https://www.shuder.org/Resimler/59da56b0-617d-42b8-aeb6-cba80da83a21sosyal-hizmetler-son-27-s-ubatpdf.pdf> adresinden alındı
- SHUDER. (2024). *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği* . Nisan 20, 2024 tarihinde <https://shuder.org/Sayfa/sosyal-hizmet-uzmanlari-derneginin-tarihcesi1656#:~:text=Sosyal%20hizmet%20uzman%C4%B1%2Fsosyal%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmac%C4%B1,mesle%C4%9Fin%20geli%C5%9Fimi%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20sorun%20olu%C5%9Fturmaktad%C4%B1r.> adresinden alındı
- Sırma, M. (2023). *Diyarbakır’da Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Bakış Açıları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Sosyal Hizmet Uygulamalarına Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sjöberg, O. (2004). The Role of Family Policy Institutions in Explaining Gender-Role Attitudes: A Comparative Multilevel Analysis of Thirteen Industrialized Countries. *Journal of European Social Policy*, 14(2), 107-125.
- Sönmez, D. Z. (2021). Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği). *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 179-189.

- Şahin, A., Özdemir, Y., Atak, I., & Artan, T. (2023). Evaluating the Attitudes of Social Workers Toward Ethical Dilemmas in Turkey. *Archives of Health Science and Research*(10), 181-185.
- Şaşman Kaylı, D. (2016). Türkiye'de Sosyal Hizmetin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İle İlişkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*(45), 135-142.
- Taştan, C., & Küçükler Yıldız , A. (2019). *Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler*. Polis Akademisi Yayınları.
- Tek, S. (2021). Sosyal Hizmet Mesleğinin Etik Kodları. Ş. Aslan, & D. Akarçay Ulutaş içinde, *Evrensel Değerler Bağlamında Etik* (s. 193-216). Eğitim Yayınevi.
- Tekçe, S. (2019). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi'nde Kadına Karşı Şiddeti Önleme Mekanizmaları ve Türkiye*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tektaş, P., Işık, E., Aslan, Ö., & Kanbay, Y. (2017). İskebe Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İskebe Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.
- Tektaş, P., Işık, E., Aslan, Ö., & Kanbay, Y. (2017). İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.
- Thompson, N. (2014). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak* (2 b.). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Tok, H. H. (2019). *Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi* . Yüksek Lisans Tezi, Düzce .
- Toker Erdoğan, M. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü*. Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Tomanbay, İ., & Zengin, O. (2023). *SABEV*. Nisan 20, 2024 tarihinde <https://www.sabev.org.tr/turkiye-sosyal-hizmetler-ve-sosyal-calisma-andizini-kronolojisi/> adresinden alındı
- Toprak, Z. (2015). *Türkiye'de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TÜİK. (2023). İstatistiklerle Kadın, 2023. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Mart 29, 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675> adresinden alındı
- TÜİK. (2023). İşgücü İstatistikleri, 2022. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Mart 30, 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390> adresinden alındı
- Türkiye Barolar Birliği. (2022). *Hak Savunucusu Avukatlar İçin Rehber Kitap Serisi-4*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Tüter, Y. (2023). *Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Çocukluk Çağı Travmaları ile Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- UN Women. (1998). *Sexual Violence and Armed Conflict: United Nations*. Nisan 8, 2021 tarihinde <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/media/publications/un/en/cover.pdf?la=en&vs=954> adresinden alındı
- UNFPA. (2023). *TKDF Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi*. Araştırma, UNFPA, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu . https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tkdf_ev_ici_siddet_acil_yardim_hatti_2023_raporu_1.pdf adresinden alınmıştır
- UNFPA-United Nations Population Fund. (2020). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Toplumsal Normları Değiştirmenin Önemi*. UFA.
- Uzunaslın, Ş., & Gökçearsın Çıfci , E. (2019). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Kültürel Yetkinliği Geliştirmenin Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 213-230.
- Valentova, M. (2013). Age and Sex Differences in Gender Role Attitudes in Luxembourg Between 1999 and 2008. *Work, Employment and Society*, 27(4), 639 - 657.
- van Anders, S., Schudson, Z., Abed, E., Beischel, W., Dibble, E., Gunther, O., . . . Silver, E. (2017). Biological Sex, Gender, and Public Policy. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 4(2), 194-201.
- Walker, L. (2009). *The Battered Woman Syndrome* (3 b.). Springer Publishing Company.
- WHO. (2021, Mart 9). *World Health Organization*. Nisan 1, 2021 tarihinde <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence> adresinden alındı
- Willie, T., & Kershaw, T. (2019). An ecological analysis of gender inequality and intimate partner violence in the United States. *Preventive Medicine*, 118, 257-263.
- Witt, L., & Diaz, C. (2018). Social workers' attitudes towards female victims of domestic violence: A study in one English local authority. *Child & Family Social Work*, 24(2), 209-217.
- Yavuzyiğit, Y. K. (2023). *Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Sultanbeyli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Yechezkel, R., & Ayalon, L. (2013). Social Workers' Attitudes towards Intimate Partner Abuse in Younger vs. Older Women. *Journal of Family Violence*(28), 381-391.
- Yıldırım Güneri, F. (1996). *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- YÖK. (2023). *Yükseköğretim Kurulu*. Nisan 20, 2024 tarihinde Yükseköğretim Kurumu Meslek Atlası: <https://yokatlas.yok.gov.tr/meslek-lisans.php?b=10193> adresinden alındı
- YÖK. (2024). *Yükseköğretim Kurulu* . Mayıs 23, 2024 tarihinde <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10193> adresinden alındı
- Yüksel Kaptanoğlu , İ., & Çavlin, A. (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* . Araştırma Raporu, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü , Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığı, Ankara.

Yüksel, S. (2014). Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 175-200.

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE UNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No:	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub:	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu Master's Thesis Dissertation Originality Report	Revizyon No	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Tarih: 02/07/2024

Tez Başlığı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki

Yukarıda başlığı verilen tezimin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 122 sayfalık kısmına ilişkin, 02/07/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8'dir.

Uygulanan filtrelemeler*:

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- Kaynakça hariç
- Alıntılar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezimin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Bilge GÜNEŞ

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Bilge GÜNEŞ
	Öğrenim No	N21222439
	Enstitü Anabilim Dalı	Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
	Programı	Sosyal Hizmet Yüksek Lisans (Tezli)

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
(Doç. Dr. Türkan ÇAĞLAR)

* Tez Almanca veya Fransızca yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı Tez Yazım Dilinde yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dâhil, 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE UNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu Master's Thesis Dissertation Originality Report	Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
		Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

**TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK**

Date: 02/07/2024

Thesis Title (In English): The Relationship Between Social Workers Perceptions Of Gender And Their Attitudes To Violence Against Women

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 02/07/2024 for the total of 122 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 8 %.

Filtering options applied:-:

- Approval and Declaration sections excluded
- References cited excluded
- Quotes excluded
- Quotes Included
- Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity Index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.]

Bilge GÜNEŞ

Student Information	Name-Surname	Bilge GÜNEŞ
	Student Number	N21222439
	Department	Social Work Department
	Programme	Social Work Master Programme

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
(Asoc. Prof. Dr. Türken ÇAĞLAR)

**As mentioned in the second part (article (4)/3) of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

EK 2. ETİK KURUL İZİNİ

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu

Tarih: 26/09/2023 19:25
 Sayı: E-66777842-300-00003098317

Sayı : E-66777842-300-00003098317
 Konu : Bilge GÜNEŞ

26/09/2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.09.2023 tarihli ve E-12908312-300-00003063163 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Bilge GÜNEŞ**'in Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR danışmanlığında hazırladığı "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **26 Eylül 2023** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
 Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 398E5364-F4A6-43DE-BA13-9C8B90DE388B

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres:

Bilgi için: Meryem KÖSE

QRKOD

E-posta: Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Bilgisayar İşletmeni

Telefon: Faks:

Telefon: 03122977367

Kep:

EK 3. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜNDEN SHUDER'E YAZILAN ARAŞTIRMA TALEP YAZISI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü

Sayı : B.30.2.HAC.0.13.16.00 /216
Konu Bilge GÜNEŞ/ Araştırma İzni Hk.

02/11/2023

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanlığı'na,

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bilge GÜNEŞ, Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR danışmanlığında "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki" adlı bir araştırma yürütmektedir. Söz konusu araştırmayla ilgili Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır. Bu araştırma kapsamında öğrencimiz derneğinize üyeliği bulunan Sosyal Hizmet Uzmanları ile görüşmeler yapmayı düşünmektedir. Öğrencilerimizin Yüksek Lisans tez çalışmasını başarı ile yürütebilmesi için gerekli izin ve yardımların sağlanabilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Yüsemir ÖZKAN
Bölüm Başkanı

Ek:

- 1-Öğrenci Dilekçesi
- 2-Etik Kurul Onay Formu

EK 4. SHUDER ONAY YAZISI

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ
TURKISH ASSOCIATION OF SOCIAL WORKERS

Sayı : 2023/49
Konu: Bilge GÜNEŞ Araştırma İzni Hk.

10.11.2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA
(Sosyal Hizmet Bölümü Başkanlığı)

İlgi: 02.11.2023 tarihli ve B.30.2.HAC.0.13.16.00/216 sayılı yazınız.

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bilge GÜNEŞ'in Doç. Dr. Türker ÇAĞLAR danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Kadına Yönelik Şiddet Tutumları Arasındaki İlişki" adlı araştırması kapsamında Derneğimize üye sosyal hizmet uzmanları ile görüşmeler yapması hususunda gerekli iznin verildiğini, bilgilerinizi arz ederim.

Ramazan YÜKSEL
Genel Başkan

İletişim İçin
Meşrutiyet Mah. Karanfil Sok. Zafir İş Merkezi 4/86 Kızılay /ANKARA
E-Posta: info@shuder.org www.shuder.org
@shudernegi @SHUdernegiGM @shudernegi

EK 5. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kadına Yönelik Şiddet Tutumları ve Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki

Bu araştırma “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kadına Yönelik Şiddet Tutumları ve Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki” başlıklı bir tez çalışması olup Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Bilge GÜNEŞ tarafından yürütülmektedir. Bu araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli izin Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları ve kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin ortaya konması olup bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan sorular, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği birleştirilerek toplam 89 soruluk bir anket oluşturulmuştur. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Burada toplanan veriler tamamen bilimsel amaçla kullanılacak olup kişisel bilgileriniz ve sorulara verdiğiniz yanıtlar üçüncü kişiler ile kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılmaktan istediğiniz zaman vazgeçebilirsiniz. Soruların tamamına objektif bir biçimde yanıt vermeniz araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için aşağıdaki iletişim adresinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

- **Tarih:**
- **Katılımcı:**

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 6. ARAŞTIRMACI TARAFINDAN HAZIRLANAN ANKET SORULARI

S1. Yaşınız?

S2. Cinsiyetiniz?

Kadın () Erkek () Diğer ().....

S3. Medeni durumunuz?

Bekâr () Evli () Boşanmış () Eş vefat ()

S4. Çocuğunuz var mı?

Evet () Hayır () Diğer ().....

S5. (Evet ise) Kaç çocuğunuz var?

1-2 () 3-4 () 5 ve üstü ()

S6. Yaşadığınız aile türü?

Çekirdek Aile () Geniş Aile ()

S7. Aldığınız sosyal hizmet eğitiminin türü nedir?

Örgün Lisans Eğitimi () Açık Öğretim ()

S8. Hangi üniversiteden mezunsunuz?

S9. Sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitiminiz var mı?

Evet () Hayır ()

S10. Lisansüstü eğitiminiz var ise türü?

Tezsiz yüksek lisans () Tezli yüksek lisans () Doktora ()

S11. Sosyal hizmet mesleğinde kaç yılınızı tamamladınız?

0-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21 ve üzeri ()

S12. Toplumsal cinsiyete dair bakış açınızı nasıl tanımlarsınız (Yalnızca bir seçenek işaretleyiniz)?

() Kadın ve erkeğin toplumda belirli rolleri vardır. Kişilerin buna uyum sağlaması ve cinsiyet rollerini yerine getirmesi gerektiğini düşünürüm.

() Kadın ve erkeğin rollerinin birbirinden ayrıldığı düşüncesine katılmam. Cinsiyet eşitliğinden yanayım.

() Diğer (Lütfen belirtiniz)

S13. Sizce bir sosyal hizmet uzmanının toplumsal cinsiyete yönelik algısı mesleki uygulamalarını etkiler mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S14. Bir önceki soruya cevabınız evet ise kısaca açıklayınız.

S15. Sizce bir sosyal hizmet uzmanının kadına yönelik şiddete karşı tutumu mesleki uygulamalarını etkiler mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S16. Bir önceki soruya cevabınız evet ise kısaca açıklayınız.

S17. Geçmişte, kadına yönelik şiddet alanında mesleki uygulamalar yaptınız mı?

Evet () Hayır ()

S18. Şu anda hangi alanda mesleki uygulamalar yapıyorsunuz?

Kadına yönelik şiddet () Çocuk () Yaşlı () Engelli () LGBTİ+ ()

Diğer - yazınız ().....

S19. Çalıştığınız kurum/kuruluşun toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır () Diğer ().....

S20. Bir sosyal hizmet uzmanı olarak müracaatçılarınızla gerçekleştireceğiniz sosyal hizmet müdahalesinde (birey, aile, grup, toplumla sosyal hizmet), müracaatçınızın biyolojik cinsiyeti sizin için önemli midir?

Evet () Hayır () Bazen ()

S21. Sizce sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirirken (birey, aile, grup, toplumla sosyal hizmet), sosyal hizmet uzmanının biyolojik cinsiyeti müracaatçı açısından önemli midir?

Evet () Hayır () Bazen ()

S22. Sosyal hizmet eğitiminizin herhangi bir aşamasında yalnızca toplumsal cinsiyeti konu edinen bir ders aldınız mı?

Evet () Hayır ()

S23. Sosyal hizmet eğitiminizin herhangi bir aşamasında yalnızca kadına yönelik şiddeti konu edinen bir ders aldınız mı?

Evet () Hayır ()

S24. Aldığınız sosyal hizmet eğitimi toplumsal cinsiyete dair düşüncelerinizi etkiledi mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S25. Aldığınız sosyal hizmet eğitimi kadına yönelik şiddete dair düşüncelerinizi etkiledi mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S26. Aldığınız sosyal hizmet eğitiminin toplumsal cinsiyet farkındalığı açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S27. Aldığınız sosyal hizmet eğitiminin kadına yönelik şiddet farkındalığı açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S28. Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, toplumsal cinsiyet konusunda herhangi bir eğitim – kurs aldınız mı?

Evet () Hayır ()

S29. Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kadına yönelik şiddet konusunda herhangi bir eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

S30. Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kendi bireysel ilginiz doğrultusunda toplumsal cinsiyet içerikli okumalar yaptınız mı?

Evet () Hayır ()

S31. Sosyal hizmet eğitiminiz dışında, kendi bireysel ilginiz doğrultusunda kadına yönelik şiddet içerikli okumalar yaptınız mı?

Evet () Hayır ()

S32. Sizce kadına yönelik şiddet ile toplumsal cinsiyet arasında bir bağlantı var mı?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S33. Bir sosyal hizmet uzmanı olarak kadına yönelik şiddete dair mevcut yasa ve politikaları yeterli buluyor musunuz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S34. Toplumsal cinsiyet farkındalığını artırmak için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S35. Kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek için sizce erkeklerle de çalışmak gerekir mi?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

S36. Toplumsal cinsiyet konusunda benim sormadığım ancak sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 7. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

	Aşağıdaki ifadelere hangi ölçüde katıldığınızı “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1)	Evlilik, bir kadının çalışması için herhangi bir şekilde engel teşkil etmez.	1	2	3	4	5
2)	Kadının çalışması sadece geçim sıkıntısı olduğunda mevcut olur.	1	2	3	4	5
3)	Çalışan kadın da çocukları için yeterli miktarda zaman ayırabilir.	1	2	3	4	5
4)	Annelikten sonra kadının çalışması gerekmemektedir.	1	2	3	4	5
5)	Sadece erkekler değil, kadınlar da siyasette başarı sağlayabilir.	1	2	3	4	5
6)	Evlendikten sonra kadının çalışması gerekmez.	1	2	3	4	5
7)	Kadının çalışması, onun ev işlerini aksatması için geçerli bir sebep değildir.	1	2	3	4	5
8)	Kadın çalıştığında hayattan daha çok keyif almaktadır.	1	2	3	4	5
9)	Erkekler kadınları her daim korumalıdır.	1	2	3	4	5
10)	Kadın eğer kocası izin vermiyorsa çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
11)	Yöneticilik yalnızca erkeğe mahsus değildir. Kadınlar da iyi birer yönetici olabilir.	1	2	3	4	5
12)	Çalışmakta olan kadın elde ettiği geliri eşine vermek zorundadır.	1	2	3	4	5
13)	Çalışmakta olan bir kadın, çocuklarına daha iyi annelik yapar.	1		3	4	5
14)	Erkekler de kadına yüklenen bulaşık, çamaşır gibi işlerde kadına yardımcı olmalıdır.	1	2	3	4	5
15)	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	1	2	3	4	5
16)	Ailede geliri sağlama görevi erkeklere aittir.	1	2	3	4	5
17)	Kadınların yalnız başına ticarethane açması sakıncalıdır.	1	2	3	4	5
18)	Ev işleri, kadınların ilk görevidir.	1	2	3	4	5
19)	Bir kadın kocasından daha fazla gelir elde etmemelidir.	1	2	3	4	5
20)	Evin reisi her daim erkek olmalıdır.	1	2	3	4	5
21)	Toplumsal açıdan liderlik genel itibariyle erkeklerde olmalıdır.	1	2	3	4	5

22)	En az erkek çocukları kadar kız çocuklarına da özgürlük tanınmalıdır.	1	2	3	4	5
23)	Kadın kendi hakkı için kocasına baş kaldıramemelidir.	1	2	3	4	5
24)	Evlilikte erkek kadından yaşça büyük olmalıdır.	1	2	3	4	5
25)	Aile içi önem arz eden kararlar, erkek tarafından alınmalıdır.	1	2	3	4	5

EK 8. İSKEBE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı; aşağıda kadına yönelik şiddetle ilgili tutumları içeren maddeler verilmiştir. Her bir maddeyi değerlendirerek; sizin için en uygun olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz.						
	KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ (İSKEBE TUTUM ÖLÇEĞİ)	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.	1	2	3	4	5
2	Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.	1	2	3	4	5
3	"Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim.	1	2	3	4	5
4	Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.	1	2	3	4	5
5	Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez.	1	2	3	4	5
6	Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.	1	2	3	4	5
7	Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.	1	2	3	4	5
8	Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
9	Kadın, istemese bile, eşiyile ilişkiye girmek zorundadır.	1	2	3	4	5
10	Erkeğin, kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
11	Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
12	Şiddeti ağır olmadıkça, dayağı mazur görürüm.	1	2	3	4	5
13	Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.	1	2	3	4	5
14	Kadınlara laf atılması gayet normaldir.	1	2	3	4	5
15	Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.	1	2	3	4	5
16	Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
17	Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.	1	2	3	4	5
18	Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
19	Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.	1	2	3	4	5
20	Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse	1	2	3	4	5

	şiddeti mazur görürüm.					
21	Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.	1	2	3	4	5
22	Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.	1	2	3	4	5
23	Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
24	Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.	1	2	3	4	5
25	Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.	1	2	3	4	5
26	Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.	1	2	3	4	5
27	Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.	1	2	3	4	5
28	Geç saatlerde dışarda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.	1	2	3	4	5
29	Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.	1	2	3	4	5
30	Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5